

PRZEDSZKOLE

MIESIĘCZNIK DYREKTORA

Odroczenie
obowiązku szkolnego

Wychowanie
młodego
czytelnika

Adaptacja
w pytaniach
i odpowiedziach

Pismo polecane przez

OGÓLNOPOLSKIE
STOWARZYSZENIE
KADRY
KIEROWNICZEJ
OŚWIATY

Nauka przez zabawę

- ✓ 48 kolorowych kart
- ✓ nagrania mp3
- ✓ program PC

Zamów FISZKI z własnym logo!

FISZKI®

Napisz do nas:
reklamowe@fiszki.pl

WYDAWCA

Oficina MM
Wydawnictwo Prawnicze Sp. z o. o. Sp. k.
ul. Błażeja 10 j/1, 61-608 Poznań
tel. (61) 653 64 30
biuro@oficynamm.pl
www.oficynamm.pl

REDAKCJA

Oficina MM
Wydawnictwo Prawnicze Sp. z o. o. Sp. k.
ul. Błażeja 12 j/2
61-608 Poznań

REDAKTOR NACZELNA

Aneta Mizera

REDAKTOR PROWADZĄCA

Agnieszka Mieszala
amieszala@oficynamm.pl

KOREKTA

Małgorzata Kowalska, Martyna Mikołajczyk

STALI WSPÓŁPRACOWNICY

Jadwiga Pytlarczyk,
Michał Łyszczyk,
Agnieszka Sakowicz,
Izabela Czaja-Antoszek,
Anna Jankowska,
Patryk Kuzior,
Marcin Majchrzak,
Łukasz Zegarek,
Elżbieta Bukowiecka-Górny,
Małgorzata Wiatr

REKLAMA

reklama@oficynamm.pl
tel. (61) 653 64 30

DZIAŁ OBSŁUGI KLIENTA

bok@oficynamm.pl
tel. (61) 828 49 27
tel. (61) 828 49 72

NAKŁAD

3150

ZDJĘCIA

Zbiory własne Oficyny MM
dreamstime.com, fotolia.com

OKŁADKA

rys. Agnieszka Łodzińska

SKŁAD, DRUK I OPRAWA

Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak sp.j.

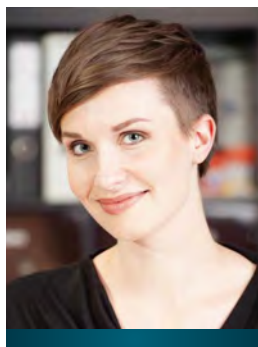
PROJEKT

Take Media

Zamówienia na prenumeratę instytucjonalną przyjmuje firma Kolporter Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością S.K.A. Informacje pod numerem infolinii: 0801 40 40 44 lub na stronie internetowej: <http://dp.kolporter.com.pl/>.

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo do skracania, redagowania oraz zmian tytułów i tekstów nadesłanych artykułów, nie odpowiada za treść materiałów reklamowych.

ŻYC PODWÓJNIE

Szanowni
Państwo,

nie jest żadną nowością stwierdzenie, że Polacy czytają mało. Taką tezę można sformułować, analizując wyniki różnych cyklicznych badań czytelnictwa. Dla przykładu: w ok. 7 proc. polskich domów nie ma ani jednej książki, żadnych książek nie czyta 14 proc. gimnazjalistów (Instytut Badań Edukacyjnych, *Czytelnictwo dzieci i młodzieży*, 2014), a tylko (a może aż?) jedną książkę w 2013 r. przeczytało ok. 40 proc. Polaków (Biblioteka Narodowa, *Stan czytelnictwa w Polsce w 2014 roku*).

Sytuacja jest na tyle poważna, że Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego powołało Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2014–2020, na który przeznaczono aż miliard złotych. Na marną kondycję czytelnictwa zareagowało też Ministerstwo Edukacji Narodowej, w podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2015/2016 wpisując „rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży”.

Czy te działania przyniosą widoczne efekty? Pomogą zachęcić młodszych i starszych do czytania? Pokażą jego niezaprzeczalne korzyści? Zaczniemy nagle czytać więcej, a co za tym idzie, przywołując słowa Umberto Eco, żyć podwójnie? Czas pokaże. Na razie to na Państwu – wychowawcach najmłodszego pokolenia – ciąży ogromna odpowiedzialność za kształtowanie wrażliwości na piękno literatury. Z radością pomożemy Wam wypełnić tę misję, m.in. dzięki materiałom z bieżącego wydania.

Z poważaniem

redaktor prowadząca
amieszala@oficynamm.pl

s. 18

WYCHOWANIE MŁODEGO CZYTELNIKA

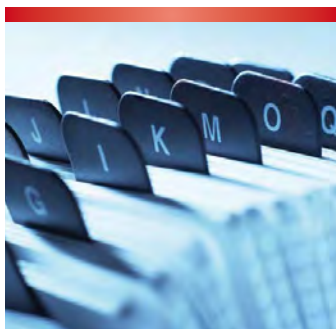
Rozwijanie kompetencji czytelniczych i upowszechnianie czytelnictwa to jeden z kierunków polityki oświatowej państwa. W artykule podpowiadamy, jak realizować to zadanie w praktyce przedszkolnej.

s. 22

ADAPTACJA W PYTANIACH I ODPOWIEDZIACH

Początki bywają trudne, szczególnie dla dzieci. Radzimy, jak pomóc im zaadaptować się w przedszkolu i wesprzeć zestresowanych rodziców.

s. 12

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH

Szczegółowo omawiamy obowiązki dyrektorów w związku z wejściem w życie nowych rozporządzeń dotyczących ochrony danych osobowych.

Aktualności

- 5 Kalendarium zadań dyrektora przedszkola
- 7 Aktualności prawne i oświatowe

Prawo

- 8 Zadania dyrektora wynikające z kierunków polityki oświatowej państwa
- 10 Wyrównać szanse. Nowe rozporządzenie
- 12 Ochrona danych osobowych. Zmiany w przepisach
- 15 Informacja publiczna. Pytania i odpowiedzi. Część IV
- 64 Pytania do prawnika

Porady specjalisty

- 18 Wychowanie młodego czytelnika
- 22 Adaptacja w pytaniach i odpowiedziach
- 27 Tworzenie prezentacji. Krok po kroku

Wzory

- 31 Wzór statutu przedszkola
- 35 Ochrona danych osobowych
- 36 Udostępnianie informacji publicznej
- 38 Przykładowa prezentacja dyrektora

Finanse

- 40 Fundusze unijne dla przedszkoli. Część VI

Zarządzanie

- 42 Odroczenie obowiązku szkolnego
- 46 Dowóz dzieci do przedszkola. Regulacje prawne

Pracownia dydaktyczna

- 51 Realizacja podstawy programowej. Część VIII
- 54 Język angielski w przedszkolu. Metody i formy pracy. Część II
- 58 Rywalizacja z samym sobą. Koncepcja Steinera. Część III

Przedszkole z pasją

- 60 Mali odkrywcy. Publiczne Przedszkole nr 2 w Goczałkowicach-Zdroju

Komentarz

- 66 Kto czyta, nie błądzi

WRZESIEŃ

DATA	ZADANIA DYREKTORA PRZEDSZKOLA	PODSTAWA PRAWNA
1	Rozpoczęcie zajęć dydaktyczno-wychowawczych	<i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie organizacji roku szkolnego (Dz.U. z 2002 r. Nr 46 poz. 432 ze zm.)</i>
1	Przygotowanie zmian wysokości wynagrodzenia w czasie trwania stosunku pracy dla nauczycieli, którzy do 31 sierpnia pozytywnie zakończyli postępowanie na wyższy stopień awansu zawodowego	<i>Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.)</i>
Np. 10 (termin ustala dyrektor)	Spotkania informacyjne z rodzicami. Przeprowadzenie wyborów do rad oddziałowych i rady rodziców	<i>Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.)</i>
Np. 10 (w przypadku zmiany w organizacji pracy przedszkola)	Przygotowanie aneksu do arkusza organizacyjnego	<i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. z 2001 r. Nr 61 poz. 624 ze zm.)</i>
10	Złożenie miesięcznych sprawozdań budżetowych: Rb-27S, Rb-28S, Rb-23, Rb-27, Rb-28	<i>Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. z 2014 r. poz. 119 ze zm.)</i>
Do 14	Przydzielenie nauczycielom stażystom i nauczycielom kontraktowym odbywającym staże opiekunów stażu	<i>Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.)</i>
Do 15	Przedstawienie radzie pedagogicznej planu nadzoru pedagogicznego z uwzględnieniem wniosków z pełnionego nadzoru w poprzednim roku szkolnym	<i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie nadzoru pedagogicznego</i>
21	Złożenie do Zarządu PFRON-u informacji INF-1 o zatrudnieniu, kształceniu lub działalności na rzecz osób niepełnosprawnych	<i>Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721 ze zm.) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie określenia wzorów miesięcznych i rocznych informacji o zatrudnieniu, kształceniu lub o działalności na rzecz osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 809)</i>
21	Wpłata pobranych zaliczek na podatek dochodowy od łącznej kwoty wypłat wynagrodzeń z tytułu umów o pracę	<i>Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 361 ze zm.)</i>
21	Zebrań projektów planu rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów	<i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2013 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz.U. z 2013 r. poz. 393)</i>
Do 30 (w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia zajęć)	Zatwierdzenie planu rozwoju zawodowego lub zwrócenie go nauczycielowi ze wskazaniem, w formie pisemnej, zakresu niezbędnych zmian. Nauczyciel obowiązany jest poprawić projekt planu rozwoju i ponownie przedłożyć go dyrektorowi	<i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2013 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz.U. z 2013 r. poz. 393)</i>

KALENDARIUM

Do 30	Przekazanie organowi właściwemu do udzielania dotacji informacji o planowanej liczbie uczniów/wychowanków	Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.)
30	Termin wpłaty drugiej raty odpisu na ZFŚS za 2015 r.	Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 111)
30	Ustalenie programów wychowawczego i profilaktycznego w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny, o ile rada rodziców nie uchwaliła tych programów w porozumieniu z radą pedagogiczną	Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.)

PAŹDZIERNIK / ZAPOWIEDŹ

DATA	ZADANIA DYREKTORA PRZEDSZKOLA
1	Przegląd obiektu – przygotowanie budynku do zimy
Np. 2 (termin ustala dyrektor)	Skontrolowanie poprawności prowadzenia książki obiektu budowlanego
5	Przekazanie bazy danych oświatowych według stanu na 30 września
Ok. 6	Przyznanie nagród dyrektora po fakultatywnym zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i związków zawodowych
Ok. 6	Wystąpienie z wnioskami o odznaczenia i nagrody dla pracowników
Ok. 8	Zorganizowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli i innych pracowników – przygotowanie wieloletniego planu doskonalenia zawodowego nauczycieli i przedstawienie organowi prowadzącemu wniosków finansowych wynikających z planu
Do 8	Złożenie do GUS kwartalnego sprawozdania Z-05
8	Złożenie sprawozdania kwartalnego Rb-27ZZ
12	Złożenie miesięcznych sprawozdań budżetowych: Rb-27S, Rb-28S, Rb-23, Rb-27, Rb-28; sprawozdań kwartalnych: Rb-50, Rb-Z, Rb-N
Do 12	Złożenie do GUS kwartalnego sprawozdania o zatrudnieniu i wynagrodzeniu Z-03
14	Dzień Edukacji Narodowej
15	Opracowanie wstępnego projektu planu finansowego przedszkola i przekazanie go organowi prowadzącemu po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej
20	Złożenie do Zarządu PFRON informacji INF-1 o zatrudnieniu, kształceniu lub działalności na rzecz osób niepełnosprawnych
20	Wpłata pobranych zaliczek na podatek dochodowy od łącznej kwoty wypłat wynagrodzeń z tytułu umów o pracę
Ok. 21	Kontrola procedur zapewnienia bezpieczeństwa wydawanych posiłków oraz przestrzegania zasad higienicznych w stołówce przedszkolnej – ocena funkcjonowania systemu HACCP
Ok. 26	Skontrolowanie dokumentacji i realizacji planów inspektora ochrony przeciwpożarowej
31	Termin zebrania wniosków nauczycieli w sprawie awansu zawodowego

ROZPORZĄDZENIA DOTYCZĄCE NADZORU PODPISANE

Minister Joanna Kluzik-Rostkowska podpisała rozporządzenie w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (6 sierpnia) oraz w sprawie nadzoru pedagogicznego (12 sierpnia).

Pierwsze rozporządzenie określa wymagania wobec przedszkoli, szkół i placówek, dotyczące tworzenia optymalnych warunków realizacji działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej. Wymagania wyznaczają pożądany stan w systemie oświaty, pokazując jego kluczowe cele i zadania. Zapisane w rozporządzeniu wymagania i ich charakterystyki stanowią kontynuację funkcjonujących obecnie rozwiązań w tym zakresie. Spełnianie wymagań jest obowiązkiem przedszkola, a sposób, w jaki realizuje ono poszczególne wymagania, zależy od jego autonomicznych decyzji.

Główną zmianą w rozporządzeniu w sprawie nadzoru jest sposób ustalania spełniania wymagań przez placówki. Zrezygnowano z ustalania poziomu spełniania wymagań, któremu odpowiadały symbole literowe E, D, C, B, A.

W dokumencie określono także sposób i warunki dostępu do elektronicznej platformy nadzoru pedagogicznego: pracowników organów nadzoru pedagogicznego, pracowników organów prowadzących przedszkola, szkoły i placówki, dyrektorów, nauczycieli, uczniów, wychowanków i ich rodziców. Rozporządzenie nie zmienia istoty rozwiązań przyjętych w 2009 r. w nadzorze pedagogicznym.

Oba akty prawne wchodzą w życie 1 września 2015 r.

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

Źródło: Ministerstwo Edukacji Narodowej

ZDOBĄDŹ TYTUŁ „PRZEDSZKOLA Z PASJĄ OFICYNY MM”!

Czy Wasze przedszkole uczy i wychowuje z pasją? Czy jest coś, co wyróżnia je na tle innych placówek? Realizujecie ciekawe inicjatywy? A może chcecie pochwalić się oryginalnym pomysłem, aby inspirować innych?

Zapraszamy do nadsyłania zgłoszeń przedstawiających krótką charakterystykę przedszkola – opis podejmowanych inicjatyw, osiągnięć i realizowanych innowacji, a także innych działań, które wyróżniają placówkę od innych. Szczegółowy regulamin uczestnictwa w konkursie znajdą Państwo na naszej stronie internetowej: www.oficynamm.pl.

Wśród wszystkich nadesłanych do redakcji zgłoszeń każdego miesiąca wybierzemy placówki, które zdobędą tytuł „Przedszkola z Pasją Oficyny MM”.

Wybrane przedszkola otrzymają:

- ▶ logo „Przedszkola z Pasją Oficyny MM” do umieszczenia na swojej stronie internetowej,
- ▶ dyplom potwierdzający zdobycie tytułu,
- ▶ nagrody w postaci atrakcyjnych publikacji edukacyjnych.

Najlepsze placówki zostaną dodatkowo nagrodzone publikacją artykułu. Zgłoszenia należy przysyłać na adres: amieszala@oficynamm.pl z dopiskiem „Przedszkole z Pasją” w tytule wiadomości. O tym, czy Wasze przedszkole zdobyło tytuł, poinformujemy e-mailowo. Z przyjemnością informujemy także, że na s. 60 znajdą Państwo materiał na temat kolejnego zdobywcy naszego tytułu.

Pokażcie wszystkim, że działacie z pasją!

www.facebook.com/przedszkole.z.pasja.oficyny.mm

ZADANIA DYREKTORA

wynikające z kierunków polityki oświatowej państwa

Minister edukacji narodowej co roku, na podstawie przepisów *Ustawy o systemie oświaty* (art. 35 ust. 2 pkt 1), ustala podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w danym roku szkolnym.

WOJCIECH WASIELEWSKI

W nadchodzącym roku szkolnym 2015/2016 ogłoszone kierunki realizacji polityki oświatowej państwa to:

1. Wzmocnienie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych.
2. Podniesienie jakości kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych poprzez zaangażowanie przedstawicieli partnerów społecznych w dostosowywanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.
3. Rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży.
4. Edukacja matematyczna i przyrodnicza w kształceniu ogólnym.

Warto podkreślić, że z kierunków realizacji polityki oświatowej państwa wynikają zadania organów nadzoru pedagogicznego i placówek doskonalenia nauczycieli, natomiast dyrektorzy przedszkoli i szkół publicznych mogą, w sposób pośredni, wykorzystywać je do planowania własnego nadzoru i organizacji pracy placówki.

Kierunki realizacji zadań z zakresu nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2015/2016 wyznaczone zostały w zakresie kontroli i ewaluacji. Poniżej prezentujemy je w aspekcie interesującym dyrektorów przedszkoli.

Kontrola

1. W publicznych i niepublicznych przedszkolach i szkołach: „Zgodność zatrudniania nauczycieli z wymaganymi kwalifikacjami”.

Wizytatorzy będą sprawdzać w szczególności stosowanie przez dyrektora placówki zapisów *Karty nauczyciela* oraz *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli*. Szczególnie problematyczne mogą okazać się decyzje dyrektora o zatrudnieniu nauczycieli, którzy ukończyli studia na kierunku, którego zakres określony w standardzie kształcenia dla tego kierunku studiów w grupie treści podstawowych i kierunkowych obejmuje treści nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć (§ 2 ust. 1 pkt 2 oraz § 3 ust. 2b ww. *Rozporządzenia*). Prawidłowość decyzji dyrektora w tym zakresie może podlegać ocenie kontrolerów.

2. W publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych: „Zgodność z przepisami prawa wydawania orzeczeń i opinii przez zespoły orzekające, działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych”.

W tym roku szkolnym poradnie ponownie będą kontrolowane, przede wszystkim w zakresie zgodności orzeczeń z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych*.

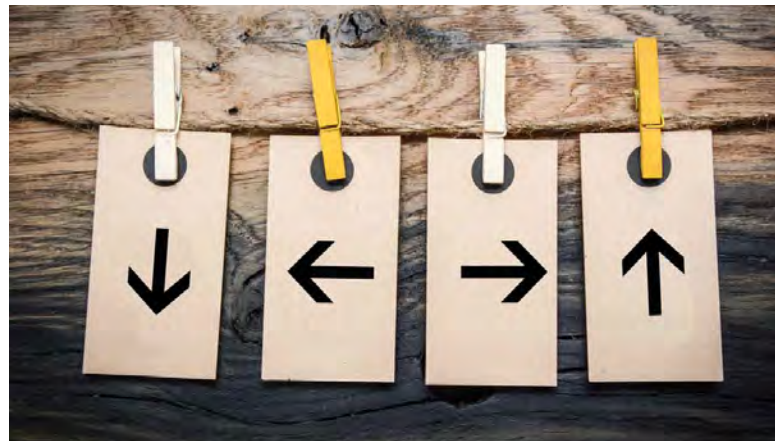
Ewaluacja

Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw wprowadziła obszerne modyfikacje systemu nadzoru pedagogicznego. Zgodnie z dodanym w nowelizacji art. 21a do zadań przedszkola i szkoły należy podejmowanie działań w celu tworzenia optymalnych warunków realizacji działalności dydaktycznej,

wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej, zapewnienia każdemu uczniowi warunków niezbędnych do jego rozwoju, podnoszenia jakości pracy placówki i jej rozwoju organizacyjnego. W zakresie ewaluacji dyrektor powinien zdiagnozować, czy przedszkole realizuje wymagania na poziomie podstawowym.

Kierunki realizacji zadań z zakresu ewaluacji są następujące:

1. W przedszkolach – w zakresie wymagań:
 - ▶ „Przedszkole realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój dzieci”:
 - ▶ przedszkole działa zgodnie z przyjętą przez radę pedagogiczną własną koncepcją pracy, uwzględniającą potrzeby rozwojowe dzieci, specyfikę pracy przedszkola oraz zidentyfikowane oczekiwania środowiska lokalnego,
 - ▶ koncepcja pracy przedszkola jest znana rodzicom i przez nich akceptowana.
 - ▶ „Dzieci są aktywne”:
 - ▶ dzieci są zaangażowane w zajęcia prowadzone w przedszkolu i chętnie w nich uczestniczą,
 - ▶ nauczyciele stwarzają sytuacje, które zachęcają dzieci do podejmowania różnorodnych aktywności,
 - ▶ dzieci są uczone samodzielności.
 - ▶ „Przedszkole wspomaga rozwój dzieci z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji”:
 - ▶ w przedszkolu rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe oraz sytuację społeczną każdego dziecka,
 - ▶ informacje z przeprowadzonego rozpoznania są wykorzystywane w działaniach edukacyjnych.
2. W placówkach doskonalenia nauczycieli – w zakresie wymagań:
 - ▶ „Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający rozwojowi osób, instytucji i organizacji korzystających z oferty placówki”:
 - ▶ planowanie procesów edukacyjnych w placówce służy rozwojowi osób, instytucji i organizacji korzystających z oferty placówki,
 - ▶ w realizacji zadań stosuje się różne formy i metody pracy dostosowane do potrzeb korzystających z oferty,
 - ▶ placówka pozyskuje informacje od osób, instytucji i organizacji, które skorzystały z oferty placówki, na temat podejmowanych przez nią działań.
 - ▶ „Placówka zaspokaja potrzeby osób, instytucji i organizacji korzystających z oferty placówki”:
 - ▶ realizacja oferty placówki pozwala osiągać jej cele i zadania statutowe oraz zaspokaja potrzeby osób, instytucji i organizacji z niej korzystających,
 - ▶ podejmowane są działania służące wyrównywaniu szans w dostępie do oferty placówki,
 - ▶ w opinii osób, instytucji i organizacji korzystających z oferty placówki wsparcie otrzymywane w placówce jest odpowiednie dla ich potrzeb,
 - ▶ w placówce realizowane są działania antidyskryminacyjne.
 - ▶ „Procesy edukacyjne są efektem współpracy nauczycieli i innych osób realizujących zadania placówki”:

- ▶ nauczyciele oraz inne osoby realizujące zadania placówki współpracują ze sobą w planowaniu, organizowaniu, realizowaniu i modyfikowaniu procesów edukacyjnych. Nauczyciele oraz inne osoby realizujące zadania placówki pomagają sobie nawzajem i wspólnie rozwiązują problemy.
- ▶ „Placówka w planowaniu pracy uwzględnia wnioski z analizy badań zewnętrznych i wewnętrznych”:
 - ▶ w placówce analizuje się wyniki badań zewnętrznych i wewnętrznych, w tym wyniki ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej,
 - ▶ analizy prowadzą do formułowania wniosków i rekomendacji, na podstawie których przygotowuje się ofertę placówki, planuje i podejmuje działania,
 - ▶ realizacja oferty i działania podejmowane w placówce są monitorowane i analizowane, a w razie potrzeb – modyfikowane.

Dyrektor przedszkola powinien przedstawić i omówić kierunki polityki oświatowej państwa na posiedzeniu rady pedagogicznej, aby wszyscy nauczyciele mieli okazję się z nimi zapoznać.

Podstawa prawna:

- ▶ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.),
- ▶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. z 2009 r. Nr 168 poz. 1324 ze zm.),
- ▶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1207 ze zm.),
- ▶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2013 r. poz. 532).

Wojciech Wasielewski

Pracownik kuratorium oświaty, współpracownik Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli ODN Uni-Terra w Poznaniu. Zajmuje się badaniami oświatowymi, ewaluacją, doskonaleniem zawodowym nauczycieli (awans zawodowy) oraz prawem oświatowym. W ramach współpracy z ODN Uni-Terra prowadzi m.in. zajęcia z prawa oświatowego, ewaluacji oraz zarządzania oświatą dla nauczycieli oraz przyszłych dyrektorów szkół

WYRÓWNAĆ SZANSE

Nowe rozporządzenie

1 września wchodzi w życie nowe *Rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym*.

MICHAŁ ŁYSZCZARZ

Minister Edukacji Narodowej Joanna Kluzik-Rostkowska 24 lipca 2015 r. podpisała nowe rozporządzenie dotyczące kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnych. Akt ten będzie obowiązywał od 1 września 2015 r.

Regulacje zawarte w *Rozporządzeniu*

Pierwsza ze zmian wprowadzonych tym aktem ma charakter wyłącznie porządkowy, ponieważ wraz z wejściem w życie *Rozporządzenia* zacznie również obowiązywać art. 3 ust. 18b uo. Zgodnie z tym przepisem ilekroć w przepisach uo. jest mowa o upośledzeniu umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim, to należy przez to rozumieć niepełnosprawność intelektualną również w stopniu odpowiednio lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim. W konsekwencji w *Rozporządzeniu* określenie „upośledzenie umysłowe” zostało zastąpione terminem „niepełnosprawność intelektualna”.

Kolejna zmiana została zawarta w § 5 ust. 3 *Rozporządzenia*. Na podstawie tej regulacji za zgodą organu prowadzącego liczba dzieci w oddziałach przedszkola integracyjnego, w oddziale integracyjnym w przedszkolu ogólnodostępnym, w oddziale przedszkola specjalnego może być niższa od liczby określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 60 ust. 2 uo., czyli w *Rozporządzeniu w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół*. Dyrektor przedszkola może zatem wystąpić do organu prowadzącego z wnioskiem o ustalenie niższej liczebności oddziałów. Zgoda organu prowadzącego jest wymagana z uwagi na fakt, że taka zmiana może pociągać za sobą zwiększenie kosztów funkcjonowania placówki.

Według uzasadnienia do *Rozporządzenia* rozwiązanie to ma umożliwić bardziej elastyczne podejście do liczby dzieci z różnymi rodzajami niepełnosprawności, będących uczniami ww. oddziałów przedszkoli. Może się zdarzyć, że w danym od-

dziale integracyjnym w ciągu roku szkolnego liczba uczniów z niepełnosprawnościami zmniejszy się i będzie niższa niż minimalna liczba wskazana w przepisach ww. *Rozporządzenia*. W takiej sytuacji organ prowadzący będzie mógł wyrazić zgodę na dalsze funkcjonowanie danego oddziału integracyjnego ze zmniejszoną liczbą uczniów. Ponadto obniżenie liczby uczniów z niepełnosprawnościami w oddziale może wynikać z konieczności zorganizowania pracy w sposób lepiej odpowiadający indywidualnym możliwościom i potrzebom dzieci, które trudniej zrealizować w grupach bardziej licznych.

Z kolei w § 6 ust. 1 pkt 1 *Rozporządzenia* wprowadzono przepis, stosownie do którego indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny opracowywany w przedszkolu lub innej formie wychowania przedszkolnego określa zakres i sposób dostosowania programu wychowania przedszkolnego do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dziecka. Regulacja ta jest spójna z art. 71b ust. 1b uo., wskazującym na obowiązek dostosowania dla ucznia objętego kształceniem specjalnym programu wychowania przedszkolnego w oparciu o indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, uwzględniający zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego wydanym przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym w publicznej poradni specjalistycznej.

W § 6 ust. 2 *Rozporządzenia* wprowadzono regulację określającą, jakie zajęcia rewalidacyjne powinny być w szczególności uwzględnione w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych opracowywanych dla uczniów niewidomych, niesłyszących, z afazją, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera.

W przypadku uczniów niewidomych są to w szczególności: nauka orientacji przestrzennej i poruszania się oraz systemu Braille'a lub innych alternatywnych metod komunikacji – § 6 ust. 2 pkt 1. Natomiast dla uczniów niesłyszących lub z afazją należy zorganizować w szczególności naukę języka migowego lub innych alternatywnych metod komunikacji – § 6 ust. 2 pkt 2, a dla uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera – zajęcia rozwijające umiejętności społeczne, w tym komunikacyjne – § 6 ust. 2 pkt 3. W uzasadnieniu do *Rozporządzenia* wskazano, że nie zawsze indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny uwzględniał te zajęcia rewalidacyjne, których zapewnienie na każdym etapie kształcenia jest istotne dla ucznia z ww. rodzajem niepełnosprawności. W programie należy uwzględnić też inne rodzaje zajęć rewalidacyjnych dla uczniów z niepełnosprawnością, jeżeli wynikają one z zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego lub wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dziecka dokonanej przez zespół, który tworzą odpowiednio nauczyciele, wychowawcy grup i specjaliści prowadzący zajęcia z dzieckiem. Realizowanie powyższych zajęć przez przedszkola bądź inne formy wychowania przedszkolnego ma przyczynić się do poprawy efektywności pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością.

Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny

W § 6 ust. 5 *Rozporządzenia* zostały wprowadzone też zmiany dotyczące terminu, w którym opracowuje się IPET. Dotychczas program ten należało opracować w terminie 30 dni od dnia złożenia w przedszkolu orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub 30 dni przed upływem okresu, na który został opracowany poprzedni program. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego może być wydane w ciągu całego roku szkolnego i złożone w każdym czasie, także w procesie rekrutacji do przedszkola. W przypadku dziecka rozpoczynającego od 1 września realizowanie wychowania przedszkolnego w przedszkolu lub innej formie wychowania przedszkolnego przewidziano, że IPET będzie opracowywany do 30 września danego roku szkolnego – § 6 ust. 5 pkt 1. Jego opracowanie należy poprzedzić dokonaniem przez nauczycieli i specjalistów danego przedszkola wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dziecka, obejmującej m.in. funkcjonowanie dziecka podczas zajęć edukacyjnych czy w grupie rówieśników.

W przypadku, gdy dziecko uczęszczające już do danego przedszkola bądź innej formy wychowania przedszkolnego otrzyma orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w trakcie roku szkolnego, program powinien być opracowany w terminie 30 dni od dnia złożenia tego orzeczenia w danej placówce, do której uczęszcza uczeń – § 6 ust. 5 pkt 2 *Rozporządzenia*. Nowy program opracowuje się 30 dni przed upływem okresu, na jaki został opracowany poprzedni program, co pozwoli na zachowanie ciągłości oddziaływań edukacyjno-terapeutycznych.

Ważne! W § 6 ust. 9 *Rozporządzenia* zapisano, że zespół nauczycieli, wychowawców grup i specjalistów, prowadzących zajęcia z dzieckiem, będzie zobowiązany dokonać co najmniej dwa razy w roku szkolnym okresowej, wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, uwzględniając ocenę efektywności udzielonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz, w miarę potrzeb, dokonać modyfikacji IPET-u. Do tej pory ww. oceny należało dokonać nie rzadziej niż raz w roku.

Zatrudnianie dodatkowych nauczycieli

Paragraf 7 *Rozporządzenia* reguluje kwestie związane z zatrudnianiem dodatkowo w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego nauczycieli mających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego lub współorganizowania kształcenia uczniów z niepełnosprawnością, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym, specjalistów, asystentów nauczycieli lub pomocy nauczycieli.

W przypadku przedszkoli ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi i przedszkoli integracyjnych zachowano rozwiązanie ustanawiające obowiązek zatrudniania dodatkowo nauczycieli mających powyższe kwalifikacje w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego – § 7 ust. 1 *Rozporządzenia*. Natomiast w przedszkolach ogólnodostępnych oraz innych formach wychowania przedszkolnego, w których kształceniem specjalnym są objęci uczniowie mający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na autyzm, w tym zespół Aspergera lub niepełnosprawności sprzężone, wprowadzono nowe rozwiązanie polegające na obowiązku zatrudnienia dodatkowo nauczycieli mających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych lub specjalistów, lub pomocy nauczyciela, uwzględniając zalecenie zawarte w orzeczeniu – § 7 ust. 2. Powyższe rozwiązanie wynika z konieczności pilnego objęcia wskazanymi w tych przepisach grup dzieci wsparciem ze strony osoby, która przyczyni się do ich lepszego funkcjonowania w placówce.

Podstawa prawna:

- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym* (Dz.U. z 2015 r. poz. 1113),
- *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół* (Dz.U. z 2001 r. Nr 61 poz. 624 ze zm.).

Michał Łyszczarz

Prawnik, współautor komentarza do *Ustawy o systemie oświaty* oraz szeregu publikacji z zakresu prawa oświatowego i samorządowego, m.in.: *Publiczne jednostki oświatowe, Budżet zadaniowy w teorii i praktyce, Niepubliczne jednostki oświatowe. Organizacja, finanse i kadry*. Obecnie zatrudniony w Wydziale Nadzoru Prawnego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH

Zmiany w przepisach

Od 1 stycznia 2015 r. placówki oświatowe nie są już zobligowane do powoływania administratora bezpieczeństwa informacji. Oznacza to, że obowiązki spoczywające do tej pory na administratorze przejmuje dyrektor.

ŁUKASZ ZEGAREK

Dyrektor przedszkola, jak wiadomo, jest obciążony wieloma zadaniami. Dlatego może się on zdecydować na powołanie administratora bezpieczeństwa informacji (ABI) mimo braku takiego obowiązku. Warto zatem dowiedzieć się, jakie funkcje pełni ABI.

Po rozszerzeniu ustawodawstwa ochrony danych osobowych przyszedł czas na aktualizowanie istniejących uregulowań.

Regulacje prawne

Z końcem maja br. weszły w życie rozporządzenia wykonawcze uzupełniające znowelizowane przepisy *Ustawy o ochronie danych osobowych* (uodo.). Mowa tu o *Rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie trybu i sposobu realizacji zadań w celu zapewniania przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych przez administratora bezpieczeństwa informacji* oraz *Rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez administratora bezpieczeństwa informacji rejestru zbiorów danych*. Ich wejście w życie stało się niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania zmodyfikowanej i wzmocnionej pozycji ABI w placówce, która decyduje się na jego powołanie.

Obowiązki ABI

Nowelizacja uodo. z 1 stycznia 2015 r. utworzyła katalog minimalnych obowiązków, które musi wypełniać ABI. Najważniejsze z nich to:

- sprawdzanie zgodności przetwarzania danych osobowych z przepisami o ochronie danych osobowych oraz opracowanie w tym zakresie sprawozdania dla administratora danych – art. 36a ust. 2 pkt 1 uodo.,
- prowadzenie rejestru zbiorów danych przetwarzanych przez administratora danych, z wyjątkiem zbiorów, o których mowa w art. 43 ust. 1, zawierającego nazwę zbioru oraz informacje, o których mowa w art. 41 pkt 2–4a i 7 oraz w art. 36a ust. 2 pkt 2 uodo.

Przez cztery miesiące ustawodawca nie ustanowił niezbędnych aktów wykonawczych. Nałożono więc na oświatę nowe obowiązki, ale bez ich sprecyzowania. Jednym z powodów legislacyjnych opóźnień była żywa dyskusja nad projektami *Rozporządzeń*.

Nadzór nad dokumentacją

Nadzór to pojęcie z zakresu prawa administracyjnego, uprawniające nie tylko do sprawdzenia stanu faktycznego i porównania ze stanem postulowanym, lecz także zakładające możliwość wywarcia wpływu na kontrolowanego. W jaki sposób kwestia ta została uregulowana w *Rozporządzeniu w sprawie trybu i sposobu realizacji zadań w celu zapewniania przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych przez administratora bezpieczeństwa informacji*? Administrator bezpieczeństwa informacji nadzoruje najpierw opracowanie (lub aktualizację) dokumentacji określającej sposób przetwarzania danych, a w następnej kolejności stosowanie się do sporządzonych zapisów. W dużej mierze ABI weryfikuje zgodność dokumentacji z przepisami prawa. Sprawdza stan faktyczny i porównuje z nim przewidziane w dokumentach środki techniczne i organizacyjne zabezpieczające przetwarzanie danych. Ponadto ABI zawiadamia administratora danych osobowych (ADO), w tym wypadku dyrektora placówki, o nieopracowaniu lub nieaktualności dokumentacji. Może też

zapropnować projekty odpowiednich uregulowań. Następnie instruuje pracowników o właściwym sposobie postępowania zgodnym z opracowanymi wcześniej procedurami.

Jak ABI sprawdza...

Powyższe Rozporządzenie wprowadziło zasady dokonywania sprawdzeń zgodności przetwarzania danych osobowych oraz sprawozdań podsumowujących. Akt wykonawczy rozróżnił sprawdzenia pod względem podmiotowym:

- ▶ dla administratora danych osobowych,
- ▶ dla Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (GIODO)

oraz w zależności od trybu przeprowadzania:

- ▶ planowe,
- ▶ doraźne,
- ▶ na wniosek GIODO.

Sprawdzenie dokonywane dla administratora danych ma najważniejsze znaczenie. Jest podstawowym elementem zapewnienia regularnych przeglądów procedur bezpieczeństwa.

Plan sprawdzeń

Plan musi zawierać przedmiot, zakres oraz termin poszczególnych sprawdzeń. Jego przygotowanie obejmuje okres nie krótszy niż kwartał i nie dłuższy niż rok. Pewnym udogodnieniem dla podmiotów zaangażowanych w ten proces jest wyznaczenie minimum sprawdzeń w planie na zaledwie jedno. Dodatkowo każdy zbiór danych i system informatyczny służący do ich przetwarzania i zabezpieczania musi zostać objęty omawianymi czynnościami co najmniej raz na pięć lat. Administrator bezpieczeństwa informacji ma obowiązek poinformować o tym fakcie kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej, czyli dyrektora, co najmniej na siedem dni przed przeprowadzeniem czynności.

Jakie informacje musi zawrzeć ABI w planie sprawdzeń? Po pierwsze, określa zbiory danych i systemy informatyczne podlegające kontroli. Administrator przede wszystkim wskazuje na konieczność weryfikacji zgodności przetwarzania z art. 23-27 i art. 31-35 uodo. Mowa tu o przesłankach legalności, obowiązku informacyjnym wobec „właściciela” danych czy też powierzania informacji drogą umowną.

Dokumentacja tworzona podczas przeprowadzania sprawdzeń nie powinna być zbyt obszerna. Ustawodawca wymaga jedynie zakresu niezbędnego do własnej oceny zgodności oraz do opracowania sprawozdania. W Rozporządzeniu zostały wymienione sposoby dokumentowania sprawdzenia, np.: wydruki z systemu informatycznego, utrwalanie zestawów informacji na nośnikach, odbieranie przez ABI wyjaśnień od pracownika, dokonywanie oględzin czy sporządzanie notatek.

Sprawdzenia doraźne

Sprawdzenie doraźne to środek bezpieczeństwa, który stosuje się w sytuacji nieprzewidzianego naruszenia. Zgodnie z przepisami wystarczy nawet samo podejrzenie niepożądanego zdarzenia. Przykład: jeden z pracowników przedszkola zgłasza do ABI, po rozmowie przeprowadzonej z jedną z nauczycielek, że dane wychowanków w systemie informatycznym są niewłaściwie zabezpieczone, ponieważ hasło dostępu nie zostało zmienione od roku. Administrator bezpieczeństwa informacji jest zobligowany do niezwłocznego podjęcia działań. Istnieje jednak ważny warunek – przed podjęciem pierwszej czynności należy zawiadomić ADO, czyli dyrektora placówki. Warto zauważyć, że analogiczne rozwiązanie zastosowano w wypadku realizowania wniosku GIODO o dokonanie sprawdzenia na jego potrzeby.

Sprawozdanie

Czynności wykonano i wykryto nieprawidłowości. Przed szkolny administrator musi stworzyć sprawozdanie. Jak wygląda taki dokument i w jakiej formie powinien występować? Powszechnie obowiązujące prawo dopuszcza wersję papierową i elektroniczną, przy czym w wersji tradycyjnej ABI musi parafować tekst na każdej stronie.

ABI, rozpoczynając sprawozdanie, powinien wpisać termin wykonania czynności. W pierwszej części oznacza administratora danych osobowych wraz z jego siedzibą (ewentualnie miejscem zamieszkania) oraz wprowadza własne imię i nazwisko. Zamieszcza też pełen wykaz czynności wraz z określeniem osób biorących w nich udział. Opisuje również przedmiot i zakres sprawdzenia, opisuje zwięźle stan faktyczny i wykazuje ewentualne uchybienia, łącząc je z planowanymi lub podjętymi działaniami na rzecz ich wyeliminowania. Na końcu ABI powinien spisać załączniki (jeśli istnieją), podpisać się, podać datę i miejsce sporządzenia.

Do kiedy należy przygotować sprawozdanie? W wypadku sprawdzenia planowego ABI ma na to 30 dni od zakończenia czynności sprawdzających. W przypadku działań doraźnych nie ma już takiej swobody – ABI musi przekazać dyrektorowi

dokument sprawozdania niezwłocznie. Natomiast w sytuacji sprawdzenia na wniosek GODO urzędnik tej instytucji sam nakłada na administratora termin, w którym zobligowany jest on sporządzić sprawozdanie.

Rejestr zbiorów danych osobowych

Wprowadzony styczniową nowelizacją art. 43 ust. 1a uodo. zwolnił z obowiązku rejestracji zbiorów danych osobowych ADO, który powołał ABI. Sama czynność rejestracji nie znika, a powoduje przerzucenie obowiązku prowadzenia rejestru na ABI. Co wprowadzić do takiego dokumentu, aby był kompletny i zgodny z przepisami? Należy wyszczególnić:

- ▶ nazwę zbioru,
- ▶ datę wpisu lub aktualizacji,
- ▶ oznaczenie ADO (siedziba, REGON),
- ▶ oznaczenie podmiotu przyjmującego zbiór w powierzenie,
- ▶ oznaczenie podmiotu przyjmującego w przypadku przekazywania danych do państwa trzeciego,
- ▶ podstawę prawną do prowadzenia zbioru,
- ▶ cel przetwarzania,
- ▶ opis kategorii osób, których dane są przetwarzane w zbiorze,
- ▶ sposób zbierania i udostępniania danych do zbioru (pośrednio czy bezpośrednio),
- ▶ oznaczenie odbiorcy danych lub kategorii odbiorców, którym dane mogą być przekazywane.

Niezbędne jest wpisanie historii zmian – należy określić ich rodzaj, zakres oraz datę zaistnienia. Struktura jest dość obszerna i na pierwszy rzut oka skomplikowana. Nietrudno jednak zauważyć, że są to jedynie podstawowe informacje o zbiorze danych. Bez wątpienia wpisanie danych do rejestru ABI jest zadaniem znacznie prostszym niż rejestracja zbioru do GODO.

Ponadto rejestr prowadzony przez ABI jest jawny. Oznacza to, że każdy (rodzic, nauczyciel, a nawet osoba spoza placówki) może bez problemu zapoznać się z zawartymi w nim informacjami.

Podsumowanie

Wejście w życie obu *Rozporządzeń* jest dobrą wiadomością dla wszystkich pracowników oświaty i osób pełniących funkcję ABI. Administratorzy bezpieczeństwa informacji wiedzą już, w jaki sposób sprawować swoje obowiązki. Po rozszerzeniu ustawodawstwa ochrony danych osobowych przyszedł czas na aktualizowanie istniejących uregulowań, które są lakoniczne i anachroniczne. Rozbudowanie i konsolidowanie przepisów stworzy lepsze warunki do legalnego przetwarzania coraz większej liczby informacji.

Podstawa prawna:

- ▶ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1182 ze zm.),
- ▶ Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie trybu i sposobu realizacji zadań w celu zapewniania przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych przez administratora bezpieczeństwa informacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 745),
- ▶ Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez administratora bezpieczeństwa informacji rejestru zbiorów danych (Dz.U. z 2015 r. poz. 719).

Łukasz Zegarek

Ekspert kancelarii prawnej Lex Artist, specjalizujący się w dziedzinie ochrony danych osobowych. Podczas wieloletniej pracy w kancelarii przeprowadził wiele projektów audytorsko-szkoleniowych z tej tematyki. W trakcie realizacji powyższych projektów miał okazję poznać specyfikę procesów przetwarzania danych osobowych zarówno w sferze publicznej (edukacja, samorząd, spółdzielnie mieszkaniowe), jak i prywatnej

- ▼ W dziale Wzory na s. 35 znajdują Państwo sprawozdanie ze sprawdzenia zgodności przetwarzania danych osobowych z przepisami ochrony danych osobowych.

REKLAMA

WIELKA PREMIERA!

NOWOCZESNA FORMA KORZYSTANIA Z NASZYCH NIEZBĘDNIKÓW

ZAWSZE NA BIEŻĄCO

stała aktualizacja oświatowych treści

PEŁNA MOBILNOŚĆ

dostęp do programu z dowolnego miejsca na świecie, z każdego urządzenia

KALENDARZ

efektywniejsze zarządzanie i planowanie spotkań

NAJNOWSZA TECHNOLOGIA W OPROGRAMOWANIU

pełna swoboda w użytkowaniu

INFORMACJA PUBLICZNA

Pytania i odpowiedzi

część IV

W praktyce problemem może być nie tylko wątpliwość dotycząca tego, jakie informacje należy udostępnić, ale także to, do jakich informacji należy ograniczyć dostępność lub co zrobić w sytuacji, gdy dyrektor przedszkola nie posiada dokumentu, o udostępnienie którego zwrócił się wnioskodawca.

BARTOSZ WILK

Czy dyrektor przedszkola powinien udostępnić na wniosek listę kandydatów, będącą wynikiem postępowania rekrutacyjnego, w trybie regulowanym Ustawą o dostępie do informacji publicznej?

Aby odpowiedzieć na to pytanie, trzeba ustalić dwie zasadnicze kwestie. Po pierwsze, czy przedszkole jest podmiotem zobowiązanym do udostępniania informacji publicznej – jest, o czym była mowa w poprzednich częściach naszego cyklu. Po drugie, czy lista kandydatów zakwalifikowanych i niezakwalifikowanych w konsekwencji przeprowadzenia postępowania rekrutacyjnego stanowi informację publiczną.

Lista kandydatów, zgodnie z art. 20zc ust. 1 Ustawy o systemie oświaty, zawiera imiona i nazwiska kandydatów oraz informację o ich zakwalifikowaniu albo niezakwalifikowaniu do danego publicznego przedszkola. Imiona i nazwiska muszą być uszeregowane w kolejności alfabetycznej. Należy też zamieścić najniższą liczbę punktów, która uprawnia do przyjęcia (art. 20zc ust. 4 uso.). Lista kandydatów stanowi wobec tego informację publiczną, ponieważ została wytworzona w związku z wykonywaniem przez przedszkole zadań publicznych z zakresu wychowania, dotyczy więc spraw publicznych.

Do zastosowania przepisów Ustawy o dostępie do informacji publicznej (dalej: udip.) nie wystarcza jednak stwierdzenie spełnienia jej zakresu podmiotowego i przedmiotowego. Konieczne jest również ustalenie, czy do udostępniania określonej kategorii informacji nie mają zastosowania inne przepisy szczególne. Zgodnie z art. 1 ust. 2 udip. przepisy tej Ustawy nie naruszają przepisów innych ustaw określających odmiennie zasady i tryb dostępu do informacji będących informacjami publicznymi. Ustawa ta jest zatem regulacją ogólną, od której dopuszczalne są wyjątki w postaci regulacji szczególnych.

Przepisy uso. stanowią o tym, że wyniki postępowania rekrutacyjnego podaje się do publicznej wiadomości (art. 20zc ust. 1 uso.). Ma to, zgodnie z art. 20zc ust. 4 uso., przybrać formę umieszczenia listy w widocznym miejscu w siedzibie przedszkola. Powstaje w związku z tym wątpliwość, czy jest to – względem udip. – regulacja szczególna, określająca odmiennie zasady i tryb dostępu do tej informacji publicznej.

Dobłą praktyką jest wskazanie wnioskodawcy, gdzie może znaleźć interesującą go informację, zwłaszcza zaś – który podmiot może ją udostępnić.

Stosowanie art. 1 ust. 2 udip. i związane z nim zagadnienie stosunku przepisów innych ustaw do trybu regulowanego udip. rodziło w praktyce – w tym w praktyce orzeczniczej sądów administracyjnych – liczne problemy i kontrowersje. Ich przyczyną były przepisy brzmiące analogicznie jak art. 20zc ust. 1 uso., stanowiące o obowiązku publikowania (lub podawania do publicznej wiadomości) określonych informacji. Szczególnie istotna była wątpliwość dotycząca tego, czy obowiązek publikowania przez Narodowy Fundusz Zdrowia na stronie internetowej informacji o zawartych umowach o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej wyklucza udostępnianie tych umów na wnioskach w trybie regulowanym udip.

Wątpliwości te znalazły odpowiedź w uchwale Naczelnego Sądu Administracyjnego z 9 grudnia 2013 r. (I OPS 8/13). Została ona podjęta przez siedmioosobowy skład NSA. W uzasadnieniu wskazano, że obowiązek zamieszczania na stronie internetowej określonych informacji o zawieranych przez NFZ umowach nie jest odmiennym trybem udostępniania informacji publicznej (o którym mowa w art. 1 ust. 2 u.dip.), zatem nie wyłącza zastosowania przepisów u.dip. Przepisy o zamieszczaniu informacji na stronie internetowej stanowiły mianowicie dodatkowy sposób upubliczniania określonych informacji.

Odnosząc powyższe uwagi do przedszkoli, wskazać należy, że wynikający z art. 20zc ust. 1 uso. obowiązek podania do publicznej wiadomości list kandydatów przyjętych i nieprzyjętych do przedszkola nie wyłącza zastosowania przepisów u.dip. Nie są to bowiem przepisy regulujące odmiennie tryb i zasady udostępniania listy rekrutacyjnej. Określają one natomiast dodatkowy obowiązek aktywnego przekazywania informacji, którego celem jest upublicznianie informacji o wynikach postępowania rekrutacyjnego. Innymi słowy,

jest to regulacja uzupełniająca sferę informacyjną, nie zaś ją ograniczająca.

Wobec tego do udostępnienia listy kandydatów, o której stanowi art. 20zc ust. 1 uso., stosuje się przepisy u.dip., w tym przepisy o udostępnianiu informacji publicznej na wniosek.

Co należy zrobić w sytuacji, gdy wnioskodawca zwraca się o udostępnienie dokumentu, którego dyrektor przedszkola nie posiada?

W tzw. ogólnym postępowaniu administracyjnym w sytuacji, w której do organu administracji wpłynęło podanie, a organ ten nie jest właściwy w danej sprawie, jest on obowiązany niezwłocznie przekazać to pismo do organu właściwego, jednocześnie zawiadamiając o tym wnoszącego podanie (art. 65 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego).

Postępowanie, którego celem jest udostępnienie informacji publicznej, jest postępowaniem swoistym, do którego przepisy k.p.a. stosujemy dopiero na etapie wydania decyzji (art. 16 ust. 2 u.dip.). Wobec tego nie stosujemy do procedury udostępniania informacji publicznej przepisu art. 65 § 1 k.p.a. o przekazaniu podania do organu właściwego. Jeżeli zatem dyrektor nie posiada określonej informacji, to nie musi wniosku o udostępnienie informacji publicznej przekazywać do podmiotu, który ją posiada (lub mógłby posiadać).

W takiej sytuacji należy powiadomić wnioskodawcę o fakcie, że przedszkole nie jest w posiadaniu informacji, o której udostępnienie się zwrócił. Dobrą praktyką, którą można rekomendować, jest jednocześnie wskazanie wnioskodawcy, gdzie może znaleźć interesującą go informację, zwłaszcza zaś – który podmiot może ją udostępnić.

Co zrobić, gdy dyrektor przedszkola nie może udostępnić informacji publicznej w sposób i formie określonych przez wnioskodawcę?

Jak wskazano w poprzednich częściach, wnioskodawca określa – w złożonym przez siebie wniosku o udostępnienie informacji publicznej – sposób i formę udostępnienia żądanych danych. W związku z tym może się zdarzyć, że wskaże on we wniosku taką formę i sposób, którym dyrektor przedszkola nie będzie mógł zadośćuczynić – czy to w odniesieniu do jakiegokolwiek informacji, czy też konkretnej informacji objętej wnioskiem. Wnioskodawca może np. zwrócić się o udostępnienie informacji w formie nagrania pliku na płytę Blu-ray

lub na dyskietkę 3,5 cala, a przedszkole może nie dysponować urządzeniami, które umożliwiłyby przeniesienie plików na takie nośniki.

Jeżeli informacja nie może być udostępniona w formie i w sposób, które zostały wskazane we wniosku, dyrektor przedszkola musi, zgodnie z art. 14 ust. 2 u.dip., poinformować pisemnie o tym fakcie wnioskodawcę, wskazać przyczyny braku takiej możliwości i określić formę, w jakiej wnioskowana informacja może być niezwłocznie udostępniona.

W ciągu 14 dni od otrzymania tego pisma wnioskodawca może wnieść wniosek z uwzględnieniem formy i sposobu, które wskazane zostały w powiadomieniu. Jeżeli nie uczyni tego w określonym terminie, to dyrektor przedszkola powinien umorzyć postępowanie. W tym celu wydaje się na podstawie art. 16 ust. 1 u.dip. decyzję administracyjną o umorzeniu postępowania w sprawie udostępnienia informacji publicznej.

Niemożliwość udostępnienia informacji w formie i w sposób, które zostały wskazane przez wnioskodawcę, może być uzasadniona tylko brakiem odpowiednich środków technicznych.

Należy zaznaczyć, że niemożliwość udostępnienia informacji w formie i w sposób, które zostały wskazane przez wnioskodawcę, może być uzasadniona tylko brakiem odpowiednich środków technicznych. Jedynie taki brak uzasadnia wystosowanie do wnioskodawcy powiadomienia i zaproponowanie innego sposobu i formy udostępnienia. Niemożliwość taka nie może wynikać z kwestii np. pracochłonności, kosztochłonności czy tego, że inne formy udostępnienia byłyby dla dyrektora bardziej dogodne. W opisanych przypadkach dyrektorowi przysługują inne instrumenty, uregulowane w u.dip., takie jak możliwość wydłużenia terminu do udostępnienia informacji publicznej czy nałożenie opłaty – rzecz jasna w uzasadnionych okolicznościach. Pamiętać należy, że forma i sposób udostępnienia zależą od preferencji wnioskodawcy, a nie od tego, co jest wygodniejsze dla podmiotu zobowiązanego.

Może się zdarzyć tak, że dyrektor posiada wprowadzić odpowiednie środki techniczne do zrealizowania wniosku zgodnie z życzeniem wnioskodawcy, ale forma i sposób są dla niego w jakiś sposób bardziej uciążliwe niż inne, np. w sytuacji, w której wnioskodawca zwrócił się o udostępnienie poprzez przesłanie na wskazany adres e-mailowy skanów dokumentów. Wiązać się to może z koniecznością wysłania kilkudziesięciu lub kilkuset wiadomości e-mail, co jest kłopotliwe (łatwo też o pomyłkę przy wysyłaniu takiej liczby wiadomości). Mniej uciążliwe mogłoby się wówczas okazać nagranie tych informacji na płytę CD i wysłanie jej pocztą. W takim przypadku dyrektor przedszkola może się zwrócić do wnioskodawcy z pytaniem, czy informacja może być udostępniona w inny sposób i w innej formie. Procedura taka nie wynika z przepisów u.dip., ale można sądzić, że przepisy tej Ustawy nie stoją temu na przeszkodzie. Należy jednak mieć na uwadze, że

w razie braku odpowiedzi lub odpowiedzi odmownej ze strony wnioskodawcy dyrektor ma obowiązek udostępnienia informacji we właściwym terminie oraz w sposób i w formie wskazanych we wniosku. Wysłanie zapytania do wnioskodawcy nie powoduje przedłużenia terminu do odpowiedzi.

Czy dyrektor przedszkola ma obowiązek udostępniać dokumenty związane z księgowością, gdy ma miejsce wspólna obsługa księgowa przedszkoli publicznych?

W przypadku, gdy księgowość prowadzona jest wspólnie dla kilku przedszkoli, może pojawić się wątpliwość na temat tego, kto jest podmiotem zobowiązanym do udostępnienia informacji związanych z prowadzoną obsługą. Dotyczy to sytuacji, w której dyrektor przedszkola dysponuje dokumentami związanymi z kwestiami rachunkowymi, choć za ich ewidencjonowanie i prowadzenie odpowiedzialny jest inny podmiot – inna gminna jednostka organizacyjna. Może chodzić m.in. o faktury, plany finansowe.

Należy wskazać, że jeżeli dyrektor posiada informację, o której udostępnienie zwraca się wnioskodawca, to ma obowiązek ją udostępnić. Nie ma znaczenia, czy dyrektor informację tę wytworzył, czy też jest odpowiedzialny za jej ewidencjonowanie. Zgodnie z art. 4 ust. 3 u.dip. zobowiązane do udostępniania informacji są te z podmiotów, które są w posiadaniu danych informacji. Przesłanką ich obowiązku nie jest to, aby były za te informacje w jakiś sposób odpowiedzialne.

W przypadku prowadzenia wspólnej obsługi księgowej wnioskodawca może się więc zwrócić o udostępnienie np. faktury do jednego z tych dwóch podmiotów – dyrektora przedszkola lub podmiotu prowadzącego wspólną księgowość dla jednostek oświatowych. Może się też zwrócić do obydwu tych podmiotów jednocześnie. Nie zmienia to faktu, że po stronie każdego z nich istnieje obowiązek zrealizowania wniosku.

Podstawa prawna:

- ▶ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 782 ze zm.),
- ▶ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 267 ze zm.),
- ▶ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.).

Bartosz Wilk

Członek stowarzyszenia Sieć Obywatelska – Watchdog Polska, współpracownik Pozarządowego Centrum Dostępu do Informacji Publicznej (www.informacjapubliczna.org.pl) – programu Stowarzyszenia, w ramach którego prowadzone jest poradnictwo prawne w sprawach z zakresu dostępu do informacji publicznej

▼ W dziale Wzory na s. 36 znajdują Państwo decyzję o umorzeniu postępowania o udostępnienie informacji publicznej.

▼ W kolejnej części cyklu na temat udostępniania informacji publicznych przeczytaj Państwo o informacji przetworzonej.

WYCHOWANIE MŁODEGO CZYTELNIKA

„Rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży” to jeden z kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2015/2016. Jak w sposób twórczy i efektywny zainteresować przedszkolaków książką?

JADWIGA PYTLARCYK

Rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego w § 17a (w projekcie nowego rozporządzenia to § 20) informuje, że wizytatorzy kuratorium oświaty mogą monitorować pracę przedszkola w zakresie ustalonym na dany rok szkolny przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w podstawowych kierunkach polityki oświatowej państwa. Z kolei § 3 ust. 4 ww. *Rozporządzenia* (w projekcie nowego rozporządzenia zapis ten także znajduje się w § 3 ust. 4) zaleca, aby planowe i doraźne działania prowadzone przez dyrektorów przedszkoli w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego wynikały z potrzeb placówki. Należy też zauważyć, że w bezpośredniej pracy nauczycieli z dziećmi najważniejszymi wyznacznikami kierunku ich oddziaływań w planowym procesie wspomagania rozwoju i edukacji są podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz rozpoznane potrzeby, możliwości, zainteresowania i uzdolnienia podopiecznych.

Kierunki polityki oświatowej państwa nie wskazują zatem przedszkolom zagadnień do realizacji – stanowią tylko sygnał, który należy odebrać jako punkt wyjścia do refleksji nad tym, czy i jak zagadnienia te są uwzględniane w prowadzonym procesie wychowania i edukacji dziecka w przedszkolu, i to nie tylko w danym roku szkolnym, ale również w poprzednich oraz kolejnych latach. Miarą wartości działań w zakresie ustalonych kierunków polityki oświatowej państwa jest ich powszechność, odpowiedni zakres, a przede wszystkim systematyczność.

Obowiązki przedszkola

Iwona Konopnicka zajmująca się zagadnieniem czytelnictwa na poziomie szkoły podaje taką definicję: „Edukacja czytelnicza to długotrwały, systematyczny proces obejmujący nie

tylko naukę czytania, ale wdrażanie dzieci w młodszy wiek szkolny do czytelnictwa, którego efektem będzie fakt pojawienia się potrzeb i zainteresowań czytelniczych”. Możemy wyodrębnić tu następujące komponenty – etapy procesu:

- ▶ nauka czytania,
- ▶ wdrażanie do czytelnictwa,
- ▶ potrzeby i zainteresowania czytelnicze.

Od 2008 r., kiedy to dokonano radykalnej zmiany w podstawie programowej wychowania przedszkolnego, nie ma już na poziomie przedszkola obowiązkowej nauki czytania. Aktualnie w zmienionej podstawie programowej mowa jest o gotowości do nauki czytania. W obszarze 14 ww. dokumentu sformułowano wobec dziecka kończącego przedszkole wykaz kompetencji uznanych za niezbędne, aby absolwent przedszkola był gotowy do nauki czytania. W myśl tych zapisów dziecko:

- ▶ „(...) potrafi uważnie patrzeć (organizuje pole spostrzeżeń), aby rozpoznać i zapamiętać to, co jest przedstawione na obrazkach,
- ▶ interesuje się czytaniem; jest gotowe do nauki czytania,
- ▶ słucha np. opowiadań, baśni i rozmawia o nich; interesuje się książkami,
- ▶ układa krótkie zdania, dzieli zdania na wyrazy, dzieli wyrazy na sylaby; wyodrębnia głoski w słowach o prostej budowie fonetycznej,
- ▶ rozumie sens informacji podanych w formie uproszczonych rysunków oraz często stosowanych oznaczeń i symboli, np. w przedszkolu, na ulicy, na dworcu”.

Ponadto w aktualnej podstawie programowej zapisano dla przedszkoli obowiązki sformułowane jako cele wychowania przedszkolnego, m.in.:

- ▶ wspomaganie dzieci w rozwijaniu uzdolnień oraz kształtowanie czynności intelektualnych,
- ▶ budowanie systemu wartości,
- ▶ budowanie dziecięcej wiedzy o świecie społecznym, przyrodniczym i technicznym,
- ▶ wprowadzenie dzieci w świat wartości estetycznych,
- ▶ wspieranie ich ciekawości, aktywności i samodzielności, a także kształtowanie tych wiadomości i umiejętności, które są ważne w edukacji szkolnej.

Zarówno zapisy obszaru 14, jak i wymienione powyżej cele oznaczają obowiązek prowadzenia w przedszkolu edukacji czytelniczej poprzez rozwijanie umiejętności potrzebnych do nauki czytania, naukę czytania dla dzieci zainteresowanych, chętnych, uzdolnionych, jak również wykorzystanie książek do pozyskiwania wiedzy o otaczającym świecie, budowania systemu wartości, zaspokajania ciekawości itd.

Praktyka przedszkolna

Nauczyciele przedszkoli, przygotowując dzieci do nauki czytania, systematycznie organizują sytuacje edukacyjne rozwijające kompetencje niezbędne do nabycia tej umiejętności. Są to ćwiczenia kształtujące:

- ▶ umiejętność skupiania uwagi,
- ▶ organizowanie pola spostrzeżeniowego,
- ▶ pamięć wzrokową, np. czytanie globalne, czyli zapamiętanie obrazu graficznego wyrazu bez znajomości poszczególnych liter,
- ▶ rozumienie szeregów – kolejność elementów w szeregu, np. przed, za, pierwszy, drugi,
- ▶ orientację na kartce papieru, np. w górę, w dół, prawo, lewo,

- ▶ analizę i syntezę wzrokową, np. wyszukiwanie takich samych elementów, dostrzeganie różnic między obrazkami czy znakami abstrakcyjnymi, dorysowywanie brakujących elementów, układanie obrazków według wzoru,
- ▶ percepcję słuchową, np. rozpoznawanie odgłosów, określanie właściwości dźwięków (cicho, głośno, wysoko, nisko), określanie kierunku dochodzenia dźwięku, rozpoznawanie źródła dźwięku,
- ▶ analizę i syntezę słuchową, np. wyróżnianie głosek na początku i na końcu wyrazu, wyróżnianie głosek w prostych wyrazach, których brzmienie jest zgodne z zapisem graficznym, dzielenie wyrazów na sylaby, składanie wyrazów z usłyszanych głosek i sylab,
- ▶ myślenie symboliczne, tj. rozumienie i kojarzenie znaków graficznych z ich treścią, znaczeniem.

Jak już wspomniano, w przedszkolu nie ma obowiązkowej nauki czytania. Nie wyklucza to jednak podejmowania takich działań w stosunku do dzieci zainteresowanych czytaniem oraz zdolnych. Najczęściej taka inicjatywa jest mocno wspierana przez rodziców. W przedszkolach sporo jest dzieci znających litery i chętnych do czytania. Dużym powodzeniem cieszą się m.in. zabawy z literkami, np. oparte na odimiennej metodzie nauki czytania Ireny Majchrzak. W minionych latach, już podczas obowiązywania nowej podstawy programowej, wiele dzieci kończących przedszkole mogło pochwalić się dobrą umiejętnością czytania. Ciekawie zorganizowane zabawy z literkami nie są dla maluchów czymś przykrym, wręcz przeciwnie – stanowią fascynującą rozrywkę. Pierwsze przeczytane wyrazy to powód do dumy i źródło satysfakcjonującego poczucia sprawstwa – „potrafię”. Zachęca to dzieci do kontynuowania nauki czytania, a nauczyciel powinien podtrzymać to zainteresowanie.

Wykorzystanie książek przez nauczyciela

Wiek przedszkolny to dla każdego dziecka czas niezwykle intensywnego poznawania świata, gromadzenia wiedzy, rozwijania i doskonalenia wielu umiejętności, budowania systemu wartości. Niezwykle ważną rolę w tym procesie odgrywa książka, która jest narzędziem codziennej pracy nauczyciela przedszkola. Książki są źródłem niewyczerpanych wrażeń, przeżyć i wzruszeń, uczą mowy ojczystej, wzbogacają słownictwo dziecka, rozwijają zainteresowania, pomagają przedszkolakom w zrozumieniu innych treści programowych. Książki wprowadzają w nieznany i ciekawy świat. Maluchy mogą w nich zobaczyć m.in. różne pojazdy, urządzenia techniczne, budowle, odległy świat, kosmos. Dzięki książkom o treści przyrodniczej możemy zachęcić podopiecznych do obserwacji roślin i zwierząt.

W przedszkolu powinny być zgromadzone różnorodne książki, w tym albumy przedstawiające treści przyrodnicze, społeczne, kulturowe, książki do czytania dzieciom i do samodzielnego oglądania przez maluchy. Z form wypowiedzi, jakimi przemawia książka, tylko ilustracja jest odczytywana przez przedszkolaka bezpośrednio. Poznaje on tekst literacki w sposób pośredni, poprzez opowiadanie, recytację, czytanie. Literatura dziecięca powinna zajmować w przedszkolach stałe miejsce podczas planowania miesięcznego przez nauczycieli.

W praktyce podstawowym sposobem przekazywania dzieciom treści utworów literackich jest ich opowiadanie, szczególnie w pracy z dziećmi trzy-czteroletnimi. Nauczyciel musi zadbać o przekazanie pięknym, ale zrozumiałym językiem nie tylko treści, ale i nastroju, wykreowanie bohatera. Często z pomocą przychodzą sylwety, kukiełki, pacynki, inne rekwizyty. Dzieciom starszym najczęściej czytamy, dobierając treści zrozumiałe i wartościowe, stosując odpowiednie techniki żywego słowa, mimikę i gesty. Opowiadanie nauczyciela czy przeczytanie tekstu zainspiruje wychowanków do obejrzenia książki w celu odnalezienia treści na obrazkach, do rozmów, zabaw tematycznych, konstrukcyjnych, aktywności teatralnej, plastycznej i innej. Pozwoli na kształtowanie kompetencji z różnych obszarów edukacyjnych realizowanego programu. Dobierając literaturę dla przedszkolaków, kierujemy się najczęściej realizowaną tematyką lub potrzebami wychowawczymi. Nie należy również zapominać, że dzieci lubią się śmiać. Komizm w książce dziecięcej oświetla cały utwór atmosferą radości, tworzy pogodny nastrój, uczy różnicowania rzeczy ważnych od nieistotnych. Dlatego maluchy tak chętnie słuchają humorystycznych utworów Jana Brze-

chwy, Juliana Tuwima, Wandy Chotomskiej i innych autorów. Mali czytelnicy mają niezwykle wrażliwość językową. Dzieci młodsze szczególnie cieszą wyrażenia dźwiękonaśladowcze, odtwarzanie głosów zwierząt i pojazdów, śmiesznie brzmiące wyrazy. Dzieci bawią też rytmem i rymem, powtórzeniami słów bez wnikania w ich znaczenie.

Bajkoterapia

Jedną z form zachęcania dzieci i ich rodziców do korzystania z literatury, a równocześnie sposobem realizacji celów wychowawczych jest bajkoterapia. Specjalnie dobrane teksty dostarczają wiedzy oraz pozytywnych wzorców zachowania, sprawiają, że dziecko poznaje różne sposoby myślenia i działania, dzięki czemu potrafi samo stawić czoła swoim małym lub większym problemom. Bajkoterapia jest swoistym rodzajem leczenia i redukcji stresów, lęków, podnoszenia samooceny dziecka oraz formą relaksu. W przedszkolach warto ją wprowadzić jako stałą pozycję ramowego rozkładu dnia. U dzieci młodszych może to być czas tuż przed poobiednim wypoczynkiem, u starszych przedszkolaków najlepiej sprawdzi się stała pora przeznaczona na bajkę terapeutyczną, która będzie punktem wyjścia do rozmów wychowawczych oraz inspiracją do twórczej aktywności teatralnej, ruchowej, plastycznej, muzycznej. Bajki terapeutyczne to ważny sygnał dla dzieci – w książce można znaleźć radę, pomoc, to pomyśl na dobrą zabawę.

Kącik książki

Wychowanie młodego czytelnika opiera się głównie na zachęceniu go do swobodnego kontaktu z książką i dlatego jednym z ważniejszych elementów wyposażenia każdej sali przedszkolnej jest kącik książki. Dobrze dobrane lektury, z ciekawymi i barwnymi ilustracjami, wywołują chęć poznania ich treści. Książki dla dzieci składają się z dwóch równie ważnych komponentów: ilustracji i tekstu. Dla maluchów nieposiadających jeszcze umiejętności czytania obrazek, fotografia zamieszczona w książce stanowi źródło wiedzy o treściach, których nie mogą poznać bezpośrednio – to wyjaśnienie i uzupełnienie tekstu, możliwość zaspokajania potrzeb poznawczych, inspiracja do rozmów i różnorodnej aktywności.

Kącik książki jest obowiązkowy w aranżacji sal przedszkolnych i koniecznie powinien być dostępny dla wszystkich dzieci. Znajdujące się w nim lektury muszą mieć duże, ciekawe graficznie i kolorystycznie obrazki, zachęcać do wypowiedzi i rozmów. Wskazane jest, aby w grupach młodszych znalazło się w nim co najmniej kilkanaście książek, w tym po kilka egzemplarzy tego samego tytułu. Szczególnie trzylatek chętnie ogląda to samo co jego rówieśnik i głośno komentuje. To dobry moment na dialog na temat oglądanych przez dzieci treści. Kartki powinny być grube, sztywne, co ułatwi jeszcze mało sprawnym manualnie maluchom ich przeglądanie. Dzieci pięcioletnie dobrze radzą sobie z kartkami normalnej grubości, a oprócz bajek chętnie przeglądają albumy i encyklopedie przeznaczone dla młodych czytelników. Dzieci, które próbują czytać, powinny mieć do dyspozycji książki z dużym, ale krótkim tekstem opatrzonym kolorowymi ilustracjami. Liczba książek w kącikach dzieci starszych powinna oscylować w granicach 20–30.

Dobłą praktyką jest organizowanie w kąciakach książki wystaw książek, albumów nawiązujących do aktualnie realizowanego tematu kompleksowego lub projektu. Będą one doskonałym utrwaleniem i uzupełnieniem poznawanych treści i kolejnym ważnym sygnałem dla dzieci – książka to źródło wiedzy!

Wychowankowie każdej grupy przedszkolnej powinni poznać zasady korzystania z kąciaka książki. Najważniejsze z tych reguł dotyczą:

- ▶ miejsca oglądania książek,
- ▶ czystości rąk,
- ▶ szanowania kartek,
- ▶ odkładania książki do kąciaka po zakończeniu czytania.

Pozycje w kąciaku książki można okresowo wymieniać na inne. Dzieci powinny brać udział w tych czynnościach, oceniać stan książek, porządkować swoją biblioteczkę.

Dzięki realizowanym tematom kompleksowym cztero- i pięcioletki poznają bibliotekę oraz księgarnię jako miejsca użyteczności publicznej. Zaznajamiają się także z cyklem produkcyjnym powstawania książek, osobami zaangażowanymi w ich tworzenie i upowszechnianie. Zwykle odwiedzają bibliotekę, poznają jej funkcje, dowiadują się o zasadach korzystania z niej, a potem przenoszą te doświadczenia na zabawy tematyczne i działania twórcze, np. bawią się w bibliotekę, układają wiersze, bajki, tworzą do nich ilustracje i składają w książeczki.

Dzieciom najstarszym można wypożyczać książki do domu, do rodzinnego czytania, by potem przedszkolak mógł opowiedzieć o tym rówieśnikom i zachęcić ich do poznania treści przeczytanej lektury.

Ogólnopolskie akcje na rzecz czytelnictwa

W dobie internetu to niezwykle ważne, aby książka pozostała powszechnym źródłem wzbogacania wiedzy, rozszerzania przeżyć i doświadczeń dziecka. Obecnie coraz większą popularnością cieszą się liczne przedsięwzięcia i akcje, których celem jest możliwie wczesne zachęcanie dzieci do aktywnego czytelnictwa. Propagowaniu tej idei służy m.in. głośna akcja medialna „Cała Polska czyta dzieciom”. Istotną rolę odgrywają także przedszkola, licznie przyłączające się do tej inicjatywy.

Innym, coraz popularniejszym przedsięwzięciem jest bookcrossing, czyli akcja uwalniania książek. Polega ona na pozostawianiu przeczytanych pozycji w miejscach publicznych (biblioteka, pociąg, pub, teatr, kawiarnia, szkoła, przedszkole itd.) oraz na specjalnie do tego przygotowanych półkach, by znalazca mógł je zabrać, przeczytać i przekazać dalej. W Polsce ruch bookcrossingowy istnieje od 2003 r., wzbudzając duże zainteresowanie dzięki szansie, jaką daje tym, których nie zawsze stać na zakup wymarzonej pozycji literackiej, oraz możliwości dobrej zabawy. Celem akcji uwalniania książek jest popularyzacja książki i czytelnictwa nie tylko wśród dzieci i młodzieży, ale także dorosłych. Włączenie się przedszkoli w tę społeczną, ogólnoswiatową formę promowania czytelnictwa jest bardzo ważne. Bookcrossing w przedszkolu od strony organizacyjnej jest bardzo prosty do zorganizowania i obejmuje następujące działania:

- ▶ Przygotowanie informacji dla rodziców, np. w formie plakatu, w placówce oraz na stronie internetowej przedszkola, wyjaśniającej ideę tej akcji.
- ▶ Edukacja dzieci, w tym wyjaśnienie celu działania i zachęcenie do dzielenia się z innymi dziećmi przeczytanymi

książeczkami.

- ▶ Przygotowanie i oznaczenie miejsc w przedszkolu, gdzie można umieścić przyniesione z domu pozycje – rodzic i dziecko mogą tu zostawić przeczytane książki i zabrać stąd te, które mają ochotę przeczytać.
- ▶ Dodatkowo można przygotować bookcrossingowy kalkulator, tj. listę, na którą osoby przynoszące i/lub zabierające książki mogą się wpisać – kalkulator to wyłącznie monitorowanie akcji, możliwość podglądu, ile osób bierze w niej udział.

Podsumowanie działań

Do działań przedszkola w zakresie kształtowania kompetencji czytelniczych oraz upowszechniania czytelnictwa można zaliczyć:

- ▶ zabawy i ćwiczenia kształtujące kompetencje niezbędne do nauki czytania, w szczególności rozwijanie percepcji wzrokowej i słuchowej,
- ▶ wczesną naukę czytania dla dzieci chętnych i zainteresowanych,
- ▶ realizację tematów kompleksowych dotyczących książek, roli biblioteki, księgarni,
- ▶ wycieczkę do biblioteki, księgarni,
- ▶ spotkania z twórcami literatury dziecięcej,
- ▶ wypożyczanie dzieciom książek do domu,
- ▶ kąciak książki, wystawy tematyczne książek,
- ▶ wykorzystanie literatury dziecięcej w każdym realizowanym przez nauczycieli temacie kompleksowym, np. opowiadania, wiersze, bajki,
- ▶ bajkoterapię jako stały element ramowego rozkładu dnia – planowy proces wychowawczy oraz inspiracja do aktywności twórczej dzieci,
- ▶ edukację rodziców na temat wpływu czytania na rozwój intelektualny i emocjonalny dzieci,
- ▶ akcje czytania dzieciom z udziałem rodziców i gości ze środowiska lokalnego,
- ▶ bookcrossing – działanie z udziałem dzieci jako popularyzacja czytelnictwa.

Bibliografia:

- ▶ I. Konopnicka, *Edukacja czytelnicza dzieci w młodszy wieku szkolnym*, Opolo 2013.
- ▶ *Wychowanie i nauczanie w przedszkolu*, red. I. Dudzińska, Warszawa 1983.

Podstawa prawna:

- ▶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. z 2009 r. Nr 168 poz. 1324 ze zm.),
- ▶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2012 r. poz. 977 ze zm.).

Jadwiga Pytlarczyk

Nauczyciel dyplomowany, wieloletni dyrektor przedszkola, doradca metodyczny, terapeuta, edukator, wykładowca akademicki. Autorka licznych publikacji dla nauczycieli oraz dyrektorów przedszkoli, w tym programów wychowania przedszkolnego. Ekspert ds. awansu zawodowego z listy MEN. Laureatka Nagrody im. Marii Weryho-Radziwiłłowicz

ADAPTACJA

w pytaniach i odpowiedziach

Początki bywają trudne, szczególnie dla dzieci. Jak pomóc im zaadaptować się w przedszkolu oraz wesprzeć zestresowanych rodziców? Nasi eksperci odpowiadają na najczęściej zadawane pytania.

IZABELA CZAJA-ANTOSZEK, MAJA SZATKOWSKA

PYTANIA RODZICÓW

Adaptację przechodzą zarówno przedszkolaki, jak i dorośli. Start przedszkolny dziecka jest nową sytuacją dla całej rodziny – nie tylko malucha, ale i jego rodziców. Wszyscy muszą się do niej przystosować. W głowie rodzica rodzi się wiele pytań i wątpliwości, które rozwiązać mogą dyrektor i pracownicy przedszkola. Mamy nadzieję, że odpowiedzi na najczęściej pojawiające się pytania będą przydatne dla rodziców oraz kadry pedagogicznej przedszkola. Dyrektorzy i nauczyciele już w czasie tzw. drzwi otwartych są bowiem adresatami pytań i wątpliwości opiekunów. Dlatego niezwykle ważne jest dla kierującego placówką i wychowawców poznanie punktu widzenia rodzica. Pozwala to na odpowiednie przygotowanie się i znalezienie odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania. Dzięki poznaniu potrzeb rodzica nauczyciele będą mogli wyjść naprzeciw jego oczekiwaniom.

Skąd mam wiedzieć, czy moje dziecko dobrze się czuje w przedszkolu?

Pytanie to często zaprzęta głowy rodziców. Jak poznać, że dziecko czuje się dobrze? Kiedy interweniować, gdy uważamy, że naszemu maluchowi dzieje się krzywda? Każde dziecko jest inne i nie można znaleźć jednej, wspólnej dla wszystkich odpowiedzi na powyższe wątpliwości. Rodzice znają swoją pociechę najlepiej i najczęściej to oni pierwsi zauważają, że dziecko zachowuje się inaczej. Pierwsi też zaczynają podejrzewać, że w jego życiu coś się dzieje i dlatego zachowuje się ono „dziwnie”. Dobrze, jeśli rodzic jest wrażliwy i wyczulony na sygnały, jakie przekazuje mu pociecha. Powinien on jednak też wiedzieć, jakie zachowania mogą się pojawić na początku przedszkolnej przygody. Tu świetnie sprawdzają się warsztaty psychologiczne dla rodziców dzieci rozpoczynających przedszkolną adaptację. W czasie ich trwania psycholog wyjaśnia wątpliwości dotyczące adaptacji i zachowań dziecka, rozmawia z rodzicami i pomaga im lepiej przygotować siebie i dziecko do startu przedszkolnego.

Okres pierwszych kilku tygodni (a czasem i dłuższy) w przedszkolu może być dla dziecka trudny. Wówczas wiele się zmienia w jego życiu. Nie ma opiekunów, którzy doskonale je znają i czasem bez słów potrafią zrozumieć, o co mu chodzi, czego potrzebuje. Pojawia się nowa wychowawczyni, której maluch wcześniej nie znał. Teraz to ona (a czasem też inne panie) organizuje zabawy, podaje posiłek, pomaga umyć ręce czy skorzystać z toalety. Są też inne dzieci, nowe koleżanki i koledzy. Jest nowe miejsce, nowe zapachy, nowe dźwięki, często hałas. W związku z tym dziecko ma prawo czuć się zagubione i niepewne. Potrzebuje czasu, aby odnaleźć się w nowej sytuacji, aby zaprzyjaźnić się z rówieśnikami, lepiej poznać „swoją panią” i zwyczaje panujące w przedszkolu. Ma prawo być rozdrażnione czy płaczliwe. Być może wieczorami i w weekendy nie będzie chciało odstępować rodziców na krok, być może będzie się częściej budzić w nocy czy też zdarzy mu się zmoczyć łóżko. Niewykluczone, że nie będzie chciało jeść w placówce lub w domu. Wszystkie te zachowania (jak i wiele innych, dzieci reagują bowiem bardzo indywidualnie) mogą pojawić się u przedszkolaka. Są one reakcją na zmiany, jakie dokonują się w jego dotąd ustabilizowanym życiu. Czas na zaadaptowanie się do nowej sytuacji potrzebny jest tak rodzicom, jak i dziecku.

Posiadając wiedzę o procesie adaptacji, nauczyciel już w czasie pierwszego spotkania z rodzicami może się nią podzielić, rozwiewając tym samym część wątpliwości opiekunów. Ponadto w czasie indywidualnego spotkania z zaniepokojonym rodzicem może go wesprzeć, podsunąć pomysły na zabawy do wykorzystania w domu lub zaproponować konkretne, dostosowane do danego dziecka rozwiązanie (np. czasem sprawdza się przyniesienie zdjęcia rodziców i pozostawienie go w szatni). Warto, aby pedagog zachęcał rodziców do tego, by dali dziecku czas, pozwolili przeżywać, adaptować się w jego własnym tempie. Wychowawca doskonale wie, że wsparcie opiekunów jest niezbędne, ich bliskość i przyzwolenie na wyłkanie się pomagają ukoić nerwy i dają dziecku siłę, aby mogło poradzić sobie w nowej sytuacji, dlatego też będzie zachęcał ich do współpracy.

Co mogę zrobić, jeśli podejrzewam, że mojemu dziecku dzieje się krzywda w przedszkolu?

Jak już wyżej zostało wspomniane, dobrze jest obserwować zachowania dziecka, a jednocześnie zdobyć wiedzę dotyczącą okresu adaptacji przedszkolnej. Gdy jakieś zachowanie pociechy zaniepokoi rodzica, najczęściej umawia się on na spotkanie z nauczycielem. Wychowawca może i powinien się do takiego spotkania odpowiednio przygotować. Najprawdopodobniej rodzic będzie pytał o to, jak dziecko zachowuje się w placówce, czy płacze, z kim się bawi, czy nauczyciel też zaobserwował jakieś niepokojące sygnały. Nauczyciel posiadający wiedzę o adaptacji przedszkolnej będzie potrafił ją przedstawić rodzicowi w sposób dla niego zrozumiały. Jednocześnie będzie też wyczulony na niepokojące zachowanie dziecka i w razie potrzeby lub wątpliwości, czy mieścić się ono jeszcze w „normie”, czy też nie, będzie potrafił szukać pomocy, np. w formie wsparcia psychologa przedszkolnego. Jeśli zajdzie potrzeba, będzie chciał i potrafił współpracować z rodzicem, a także innymi specjalistami (psycholog, logopeda, terapeuta integracji sensorycznej itp.). Mając wspólny cel, jakim jest dobro dziecka, i podejmując spójne działania, wychowawca wraz z rodzicem mogą wesprzeć malucha i pomóc mu przezwyciężyć trudności. Warto pamiętać o tym, aby spotkanie z rodzicem odbyło się bez obecności dziecka. Wówczas w spokojnej atmosferze można porozmawiać i znaleźć wspólne rozwiązanie.

Czy kadra przedszkolna zadba o moje dziecko?

Rodzice często martwią się, że ich dziecko nie otrzyma właściwej pomocy, np. że nikt nie zareaguje, gdy nic nie zje, nie pomoże się ubrać. Często rodzice zastanawiają się też, jak wygląda realna opieka nad tak dużą grupą dzieci przy jednoczesnej dbałości o każde z nich. Grupa przedszkolna

rzeczywiście jest liczna i nie zawsze pedagog jest w stanie od razu zauważyć, że któryś z podopiecznych nie zjadł czy też nie założył jeszcze czapki czy butów, podczas gdy inne dzieci to już zrobiły. Nauczyciel musi zadbać o całą grupę, jednocześnie obserwując każde dziecko z osobna. Zadanie to, szczególnie na początku września, gdy grupa jest nowa i wiele się dzieje, jest bardzo trudne. Wychowawca ma wówczas wiele obowiązków, a ponadto cały czas znajduje się niejako „pod obserwacją” czujnych rodziców. To oczywiste, że nie jest w stanie widzieć wszystkiego naraz. W związku z tym, nawet jeśli w danym momencie nie dostrzeże „trudności”, to zapewne po chwili już je zauważy (zabierając talerz, zauważy, że dziecko niczego nie zjadło, a chwilę przed wyjściem zarejestruje brak czapki na głowie przedszkolaka). Dobrze jest, aby dał sobie na to przyzwolenie, ale też pokazał zatroskanym rodzicom, że dostrzega ich dziecko, że szczególnie w tym początkowym okresie adaptacji próbuje poznać każdego podopiecznego z osobna, jego zwyczaje i zainteresowania. Można również dodać, że na początku roku może się zdarzyć, iż dziecko będzie miało źle założone buty, jednak z biegiem czasu wszystkim uda się wypracować wspólny plan działania i zapewne lepiej się organizować. Może się zdarzyć, że maluch, który w domu zawsze we właściwy sposób zakładał buty, w przedszkolu się pomyli. Dzień przedszkolaka jest pełen wrażeń, więc łatwiej wówczas o pomyłkę. Dobrze jest jednak zapewnić rodziców, że nauczycielowi, podobnie jak im, zależy na dobru dziecka, dlatego początkowo będzie się on starał nawiązać z dzieckiem więź, aby następnie zachęcić je do współpracy. Dzięki temu zyskają oni pewność, że gdy tylko nauczyciel zauważy wspomniany pełen talerz, będzie próbował zachęcić malucha do zjedzenia, a w przypadku wyjścia na dwór zapewne pomoże założyć buty czy czapkę.

Jak długo dziecko może płakać przy rozstaniu?

Dzieci bardzo różnie reagują na pierwsze tygodnie w przedszkolu. Niektóre nie płaczą przy rozstaniu w placówce, szybko i pewnie wkraczając w nową grupę, i znajdują w niej miejsce dla siebie. Inne płaczą np. tylko przez tydzień lub po dłuższej nieobecności. Bywają też takie, dla których rozstanie z opiekunem jest trudne przez kilka tygodni. Nie można podać „magicznego terminu”, po którym dziecko nie powinno już płakać. Kadra pedagogiczna przedszkola doskonale wie, jak różne są adaptacje i jak trudno jest mówić o adaptacji w kategorii terminów. Nauczyciel powinien więc dzielić się swoją wiedzą i doświadczeniem z rodzicem. War-

Co zrobić, gdy dziecko rozpacza?

Płacz dziecka w czasie pożegnania w placówce (lub wcześniej, już w domu) jest naturalną reakcją. Maluch może (aczkolwiek nie musi) rozpaczać. Sytuacja jest dla niego nowa, szczególnie jeśli wcześniej nie uczęszczał do innej placówki lub na zajęcia adaptacyjne. Rozstanie z rodzicem, który stanowi dla niego ostoję bezpieczeństwa, i wejście do sali pełnej rówieśników może rodzić niepokój. Przedszkolak pokazuje emocje całym sobą, dlatego płacz może być głośny i trudny do ukojenia. Sytuacja ta jest szczególnie trudna dla rodzica, który czuje się wobec niej bezsilny. Dodatkowo nim też targają często silne emocje i nie bardzo wie, co ma zrobić. Mądry wychowawca zauważy to i zaprosi opiekuna na spotkanie. Podpowie, co zrobić, aby pomóc maluchowi poradzić sobie z emocjami. Opowie, jak najlepiej rozstać się w przedszkolu i jak poinformować dziecko o porze przyjścia po nie. Nauczyciel wie, jak ważne jest ciepło i zdecydowanie rodzica, jak istotne jest krótkie i serdeczne rozstanie i ile sił daje dziecku mocne przytulenie przez rodzica w szatni. Dobrze, jeśli wytłumaczy dorosłemu, że przedłużanie rozstania nie ma sensu, bo tylko wydłuża rozpacz dziecka. Bazując na własnym doświadczeniu i wiedzy, opowie rodzicowi, jak wygląda pożegnanie i chwila po nim za drzwiami placówki. Zapewni o zaopiekowaniu się dzieckiem, o przytulaniu i uspokajaniu się przedszkolaka. Zachęci też do zapoznania się z ramowym planem dnia przedszkola i operowaniem w rozmowie z dzieckiem porami dla niego zrozumiałymi, np. „mama przyjdzie po ciebie po leżakowaniu/po obiedzie/po podwieczorku”. Niezwykle ważne jest używanie określeń zrozumiałych dla przedszkolaka, aby on sam mógł rozpoznać porę, o której rodzic znów się zjawi.

to zwrócić jego uwagę na zapewnianie maluchowi poczucia bezpieczeństwa, wsparcia i okazywanie miłości. Świadomość, że wychowawca czuwa nad dzieckiem, obserwuje je w czasie dnia i w razie wątpliwości zaprosi rodzica na spotkanie, kojarzy się z nerwami opiekunów. Daje też siłę przetrwać trudne chwile związane z rozstaniem i wiarę, że z biegiem czasu rozpacz dziecka z powodu pożegnania będzie coraz mniejsza, a sam proces adaptacji kiedyś się zakończy.

Start przedszkolny dziecka jest nową sytuacją dla całej rodziny – nie tylko malucha, ale i jego rodziców.

Poza pytaniami ściśle związanymi z zachowaniem malucha rodzice często mają też wiele wątpliwości dotyczących organizacji dnia w przedszkolu, żywienia, spraw organizacyjnych itp. Poniżej przedstawiamy kilka z nich.

Czy placówka posiada bezpieczne zabawki i odpowiednio zabezpieczony plac zabaw?

To naturalne, że rodzic chce lepiej poznać nowe środowisko swojego dziecka. Pragnie wiedzieć, jak wyglądają sale zabaw, zabawki czy też plac zabaw. Często pyta, czy jest on odpowiednio ogrodzony, czy piasek w piaskownicy jest regularnie wymieniany, czy sprzęty zabawowe posiadają atesty. Ważna jest dla niego informacja, jak często przedszkolaki wychodzą na plac zabaw i przy jakiej pogodzie (np. czy

idą, gdy jest pochmurno albo mży). Dobrze jest poświęcić czas i oprowadzić rodziców po placówce oraz opowiedzieć im o niej. Poznanie odpowiedzi na nurtujące pytania pozwala opiekunom lepiej poznać miejsce, w którym ich pociecha będzie spędzała większość dnia. Do tej pory to zwykle oni bezpośrednio dbali o jej bezpieczeństwo, sami decydowali o tym, czy może się ona bawić na danym placu zabaw i jak ją ubrać. Teraz to zadanie przejmuje nauczyciel i on będzie decydował o pewnych sprawach, bez udziału rodziców. Dlatego też tak ważne są dla nich wszystkie kwestie związane z bezpieczeństwem przedszkolaka i opieką nad nim.

Czy lepiej odbierać dziecko wcześniej, czy nie?

To pytanie pojawia się bardzo często. Każde przedszkole może mieć inne założenia – w jednym prosi się rodziców, aby przez np. tydzień odbierali nowo przyjęte dzieci wcześniej, podczas gdy w innym maluchy od samego początku zostają w placówce w pełnym wymiarze godzin. Dobrze, jeśli już w czasie drzwi otwartych dyrektor opowie rodzicom, jakie zwyczaje panują w danej placówce, nie zapominając jednocześnie o tym, aby pokrótce wytłumaczyć, dlaczego przyjęta metoda jest dla dziecka dobra.

Jak to jest z leżakowaniem?

Temat leżakowania często wywołuje u rodziców wiele emocji. Martwią się oni, jak dziecko poradzi sobie bez ich wsparcia w tym momencie. Każde przedszkole ma inne zasady dotyczące leżakowania. Podobnie jak w przypadku pory odebrania dziecka, warto poruszyć tę kwestię już na drzwiach otwartych. Opowiedzenie rodzicom, jak dokładnie wygląda ta część planu dnia w placówce, sprawi, że poczną się oni pewniej. Co więcej, gdy uzyskają szczegółowe informacje na temat tego, czy dzieci muszą leżeć, jak długo odpoczywają, czy czytane im są bajki, czy – jeśli maluch nie śpi już w dzień – może np. pobawić się w innej sali, będą mogli lepiej przygotować także samo dziecko.

Czego się wymaga od trzylatka?

Wymagania dotyczące trzylatka w przedszkolu są tak różne, jak różne są placówki. Informowanie rodziców o nich pozwala im przygotować pociechę do nowej roli i pomóc jej, początkowo w zaciszu domowym, sprostać wymaganiom (można np. ćwiczyć czynności samoobsługowe). Dzięki temu trzylatek zaczynający swoją przedszkolną przygodę będzie lepiej do niej przygotowany.

Czy w diecie uwzględniane są alergie?

Pytanie to pojawia się szczególnie często ze strony rodziców dzieci alergicznych, w przypadku których niezbędne jest przestrzeganie określonej diety. Uzyskanie twierdzącej odpowiedzi stanowi często podstawowe kryterium, według którego opiekunowie wybierają placówkę dla swojej pociechy.

PYTANIA NAUCZYCIELI

Wydawać by się mogło, że adaptacja dotyczy tylko dzieci przychodzących do przedszkola, ewentualnie ich rodziców. Tymczasem jest to proces, który wpływa również na pracę nauczyciela przedszkolnego, organizując mu cele i rodzaj proponowanych dzieciom zajęć. Nawet bardzo doświadczeni nauczyciele spotykają się w okresie adaptacji z niepoko-

jącymi zachowaniami podopiecznych, co do których mają różne wątpliwości. Im dłuższy mamy staż, tym bardziej powinniśmy być elastyczni w kwestii adaptacyjnych zachowań dzieci, gdyż w tej sferze łatwo popaść w schemat, który nie wspiera indywidualnych potrzeb malucha.

Kiedy powiedzieć rodzicom o niepokojących nas zachowaniach dziecka?

To trudne pytanie, a odpowiedź zależy od bardzo dobrego wycucia relacji z rodzicem danego dziecka i wzajemnego zaufania. Zasadniczo wychowawca powinien poinformować rodzica o niepokojących zachowaniach dziecka natychmiast po ich zauważeniu. Przeglądając się jednak dynamice procesu adaptacji, każdy nauczyciel zdaje sobie sprawę z tego, że odbiegające od normy zachowania mogą się naturalnie zdarzać przez około osiem do dwunastu pierwszych tygodni uczęszczania malucha do przedszkola (przy założeniu regularności uczęszczania) i nie są one czymś niepokojącym, a jedynie znakiem odbywającej się adaptacji. Jeśli rodzic ma zaufanie do nauczyciela, będzie podążał za jego wskazówkami – uwzględni informację, że wychowawca zaobserwował u podopiecznego pewne sygnały, ale warto poczekać, aż zakończy się okres adaptacji i wówczas zdecydować, czy wymagają one wsparcia specjalisty. Dobrze jest więc już od pierwszych spotkań z rodzicami zadbać o wzajemną dobrą relację. Im więcej nauczyciel zainwestuje w kontakt z opiekunami, tym łatwiej będzie mu później prowadzić rozmowy na temat adaptacji i nie tylko.

Kluczem do skutecznego procesu adaptacji jest poznanie dziecka i jego indywidualnych potrzeb oraz zyskanie zaufania jego rodziców.

Ile czasu poświęcić na zajęcia adaptacyjne?

W zasadzie odpowiedź powinna brzmieć: tyle, ile potrzebuje dana grupa. Bardzo często nauczyciele, chcąc szybko przejść do realizacji podstawy programowej, wprowadzają na początku roku przedszkolnego niewielką liczbę zabaw integracyjnych i zbyt mało czasu poświęcają na zbudowanie poczucia tożsamości grupowej. A tymczasem im lepiej dziecko czuje się w grupie, im bardziej jest tam akceptowane, tym sprawniej przebiegać będzie proces adaptacji. Dobrze jest przygotować rozbudowany program zajęć adaptacyjnych – nawet jeśli oznaczałoby to wyłącznie pracę nad integracją grupy przez kilka tygodni. To inwestycja, która szybko się zwróci. Dzień adaptacyjny tego nie załatwi, potrzeba na to czasu. Pamiętać również należy, że rozwiązanie polegające na proponowaniu zajęć adaptacyjnych z końcem czerwca, przerwie wakacyjnej w postaci dwóch miesięcy i przyjmowaniu dzieci „z marszu” we wrześniu nie zabezpiecza podstawowej potrzeby najmłodszych – poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego. Zajęcia adaptacyjne powinny odbywać się stopniowo, metodą „małych kroków” i jak najbliżej czasowo właściwego okresu roku przedszkolnego.

Co ułatwia dzieciom adaptację?

Z pewnością spójne, jasne, dopasowane do poziomu rozumienia dzieci zasady. W tym celu warto tworzyć z przedszkolakami wszelkiego rodzaju umowy, kontrakty. Im bardziej graficzne i wizualne, tym większy przekaz niosą i są dla maluchów bardziej wymowne. Dodatkowo dobrze jest zadbać o poczucie bezpieczeństwa emocjonalnego, a w tym kontekście ważna jest relacja z nauczycielem. Wychowawca, który obserwuje, zamiast narzucać, który dopasowuje swoje działania do potrzeb dziecka, zamiast forsować swoje pomysły, który próbuje się jak najwięcej o nim dowiedzieć i podążać za jego potrzebami, zamiast zastraszać się sztywnymi zasadami organizacyjnymi, to wychowawca, który wspiera proces adaptacji. Ponadto istotne znaczenie mają tutaj ścisła współpraca z rodzicami, otwarta komunikacja i zapewnienia o dbaniu o dobro dziecka.

Adaptacja jest procesem, który przebiega długo i wymaga wsparcia zarówno ze strony rodziców, jak i nauczycieli. Dobrze, jeśli nauczyciele uczestniczą przed każdym rokiem przedszkolnym w warsztatach, rozmowach z psychologiem, który przygotuje ich do skutecznego wspierania dzieci w przyzwyczajaniu się do przedszkola. Takie spotkania wnoszą nie tylko potrzebną nową wiedzę, ale również pozwalają przypomnieć sobie wiele zagadnień zwłaszcza starszym stażem nauczycielom. Wychowawca powinien pamiętać, że kluczem do skutecznego procesu adaptacji jest poznanie dziecka,

jego indywidualnych potrzeb (mimo że nauczyciel pracuje z całą grupą, w okresie adaptacji potrzebna jest wiedza o danym dziecku) i zyskanie zaufania jego rodziców. Warto jest być otwartym na kontakt z opiekunem i wygospodarować czas na rozmowy o dziecku. Pokazywanie autentycznego zainteresowania maluchem, a także dzielenie się swoją profesjonalną wiedzą z rodzicami i współpraca z nimi owocują szybszą i łatwiejszą adaptacją dziecka. Dzięki wsparciu obu środowisk – domowego i przedszkolnego – przedszkolak będzie czuć się pewniej i bezpieczniej w nowym dla niego miejscu.

Izabela Czaja-Antoszek

Maja Szatkowska

Psychologowie dziecięcy, pracują z małymi dziećmi, ich rodzicami oraz kadrą pedagogiczną żłobków i przedszkoli. Tworzą i realizują zajęcia dla dzieci oraz warsztaty umiejętności wychowawczych dla rodziców. Wspierają placówki edukacyjne, realizując autorskie szkolenia dla dyrektorów, właścicieli placówek oraz kadr pedagogicznych. Razem prowadzą pracownię psychologiczną

REKLAMA

Jak mówić dzieciom o ich prawach? Dzieciaki z ulicy Tulipanowej ułatwią Ci to zadanie!

**Zaprojektowane przez autorów prawa
powstały w zgodności z Konwencją
o PRAWACH DZIECKA.**

Potrzebują tej książki **dzieci** – by wiedziały,
jakie **mają prawa**, by rozumiały, że muszą
szanować prawa innych!

Potrzebują tej książki **dorośli**, rodzice
i nauczyciele – by wiedzieli, w jaki sposób
mówić **dzieciom o ich prawach**,
by potrafili **uczyć je odpowiedzialności!**

Książkę patronuje:

RZECZNIK PRAW DZIECKA
Marek Michalak

format 220 x 220 mm, s.216
kolorowe ilustracje, kredowy
papier, oprawa twarda
cena detaliczna 29,00 zł

Wydawnictwo
JEDNOŚĆ

ul. Jana Pawła II 4, 25-013 Kielce
Dział Sprzedaży 41 349 50 50

www.jednosc.com.pl

TWORZENIE PREZENTACJI

Krok po kroku

Dyrektor placówki przedszkolnej musi często przemawiać – do rodziców, do nauczycieli, do dzieci. Obecny rozwój techniki sprawia, że wystąpienia można wzbogacić i zwiększyć znacząco ich skuteczność poprzez stworzenie prezentacji.

dr TOMASZ P. ANTOSZEK

Dzięki prezentacji przemówienie staje się bardziej profesjonalne oraz atrakcyjne. Uczestnicy spotkania nie nudzą się i dużo lepiej zapamiętują rzeczy istotne. Stworzenie dobrej prezentacji nie jest jednak łatwe. Należy właściwie dobrać jej formę, jak i nadać treść. Prezentacja musi przyciągać uwagę, podkreślać relewantne wątki, nie może jednak przytłoczyć odbiorcy ani przesłonić przekazu mówiącego.

Forma

Ideą prezentacji jest zobrazowanie tego, co wygłasza przemawiający. Istnieje co najmniej kilka narzędzi, które mogą być pomocne w osiągnięciu tego celu.

Tablica kredowa lub biała

Zaletą tego narzędzia jest jego prostota oraz tradycyjny charakter (zwłaszcza tablicy kredowej). Zastosowanie tablicy umożliwia na bieżąco, podczas przemówienia, rysowanie i obrazowanie treści. Należy jednak z niej korzystać rzadko, bowiem zbyt częste rysowanie powoduje utratę kontaktu ze słuchaczami (mówiący odwraca się tyłem). Dobrze jest zatem przygotować obrazy wcześniej. Wadą tablicy kredowej jest biały pył, który brudzi ręce i ubranie. Biała tablica umożliwia z kolei zastosowanie kolorowych markerów. W obu przypadkach przestrzeń do działania jest ograniczona.

Rzutnik przeźroczcy

Obecnie bardzo rzadko stosowana forma, charakterystyczna głównie dla prezentacji naukowych i szkolnych. Wymaga ręcznego zmieniania przeźroczcy, ich wcześniejszego przygotowania i ułożenia w odpowiedniej kolejności.

Prezentacja multimedialna

Stosowana dzisiaj bodaj najczęściej, wydaje się najbardziej elastyczną i najbogatszą formą prezentowania, chociaż ma ona *stricte* komputerowy – a więc mniej indywidualny –

charakter. Klasycznym rodzajem takiej prezentacji są slajdy, które przygotowuje się jeden po drugim, a następnie się je wyświetla i zmienia jednym kliknięciem lub ustawia się czas wyświetlania. Można ustawić także różnorodne atrakcyjne elementy animacji, takie jak przejścia slajdów (np. płynne, z przyciemnieniem) i ukazywanie się ich elementów. Programy komputerowe do tego rodzaju prezentacji są oferowane najczęściej w tzw. pakietach biurowych (np. płatny program PowerPoint w pakiecie Microsoft Office, bezpłatny program LibreOffice Impress w pakiecie biurowym LibreOffice).

*Dobrze jest przyjąć zasadę,
że tworzymy maksymalnie jeden slajd
na jedną minutę prezentacji.*

Bardziej nowatorską formułą prezentacji multimedialnej jest korzystanie z otwartej przestrzeni (można to porównać do dużej białej kartki), na której umieszcza się treść. Podczas przemówienia prowadzi się użytkownika po tej kartce, przybliżając i oddalając poszczególne elementy (np. najpierw słuchacze widzą całą kartkę i główne elementy, a później następuje zbliżenie na część pierwszą, która zostaje rozwinięta poprzez kolejne zbliżenie na konkretne zdjęcie). Jest to niezwykle atrakcyjna graficznie formuła prezentowania, jednak przez tradycyjnych odbiorców może być odebrana jako zbyt chaotyczna z uwagi na swój nieliniarny charakter. Najbardziej znanym programem do jej tworzenia jest Prezi, które zawiera także bezpłatną licencję edukacyjną – mogą z niej zatem korzystać przedszkola.

Flipchart

Flipchart to stojak na kartki dużego rozmiaru. Funkcjonuje podobnie jak biała tablica, ale umożliwia trwałe zapisanie treści, zmianę kartek i umieszczenie już użytych w innym miejscu sali. Flipcharty są przydatne zwłaszcza podczas warsztatów i szkoleń. W przypadku przemówień dla większej grupy osób są mało użyteczne.

Podczas przemówień można również stosować tło muzyczne oraz filmowe. Należy to czynić w sposób umiarkowany, by nie przesłonić treści przemówienia. Zastosowanie takiego tła musi być również uzasadnione i adekwatne do tego, o czym się mówi.

Struktura

Właściwie przygotowana struktura prezentacji jest jak nawigacja GPS, która pozwala mówcy oraz słuchaczom orientować się „w terenie”. W sytuacji, gdy mówca zapomni, co ma powiedzieć, spojrzenie na strukturę pozwala mu wrócić na właściwe tory.

Strukturę można rozpisać w punktach lub w postaci mapy myśli, diagramu, schematu. Musi być ona dostosowana do danej prezentacji, można jednak wyróżnić pewne jej stałe elementy:

- ▶ wprowadzenie, którego celem jest pozyskanie uwagi słuchaczy i zaufania do prezentera,
- ▶ element zaciekawiający, inspirujący, prowokujący, intrygujący – słuchacz ma być ciekawy, co zostanie zaprezentowane dalej,
- ▶ treść właściwa,
- ▶ podsumowanie – krótkie zobrazowanie tego, co ma zostać zapamiętane.

Treść

Treść prezentacji zależy od tematu przemówienia. Przed jej przygotowaniem warto odpowiedzieć sobie na kilka pytań.

Kto będzie odbiorcą prezentacji?

W przypadku prezentacji wykonywanych przez dyrektora przedszkola najczęstszymi odbiorcami są: grono pedagogiczne i pozostali pracownicy, rodzice oraz dzieci. Każda z tych grup ma inną charakterystykę i potrzebuje innego komunikatu – zarówno jeśli chodzi o formę, jak i treść. Dlatego istotne jest dostosowanie do odbiorcy. Warto sobie zawsze zadać pytanie, co dany odbiorca chciałby zobaczyć, co go zacieka. Postawienie się na jego miejscu pozwala skutecznie dostosować obrazy i uwiarygodnić przekaz.

W zależności od rodzaju odbiorcy można rozważyć różne formy prezentacji. Inaczej należy skonstruować prezentację dla dzieci (np. obrazy ze znanych kreskówek, dziecięca czcionka, żywe kolory), inaczej dla dorosłych. Inną głębię informacji umieszcza się w prezentacji dla osób zorientowanych w temacie (np. nauczyciele pracujący od wielu lat w placówce), a inną dla nowicjuszy (np. nowo zatrudnieni nauczyciele).

Jaki jest cel stworzenia prezentacji?

Prezentacja może realizować różne cele. Najczęstsze z nich to:

- ▶ informacyjny – przekazanie wiedzy i doświadczeń,
- ▶ motywacyjny – zaskoczenie lub podtrzymanie aktywności odbiorcy,
- ▶ perswazyjny – przekonanie odbiorców do pewnych racji,
- ▶ organizacyjny – wprowadzenie struktury, organizacji,
- ▶ szkoleniowy – zmiana nawyków, postaw, umiejętności odbiorców,

► relacyjny – zbudowanie relacji z odbiorcami.

Często prezentacja ma za zadanie zrealizować kilka z powyższych celów. W zależności od dominującego odmiennie dobiera się narzędzia prezentacyjne. W prezentacji relacyjnej dopuszczalna jest muzyka w tle, „chwytające za serce” obrazy itp. W prezentacji informacyjnej oczekuje się z kolei raczej wykresów, informacji.

Ile mam czasu?

Czas, którym dysponujemy na pokazanie prezentacji, ma bardzo istotne znaczenie dla jej konstrukcji. Jednym z najczęstszych błędów jest tworzenie zbyt długiej prezentacji, dlatego warto ją skrócić w stosunku do wyobrażonego czasu. W przeciwnym wypadku spowoduje to zarzucenie odbiorcy slajdami oraz często konieczność przeskakiwania slajdów, „bo czas się już kończy”. Dobrze jest przyjąć zasadę, że tworzymy maksymalnie **jeden slajd na jedną minutę** prezentacji.

Gdzie i w jakich warunkach odbędzie się prezentacja?

Otoczenie, w którym odbędzie się prezentacja, wpływa znacząco na jej odbiór i skuteczność. Najważniejszą kwestią jest zadbanie o czytelność prezentacji. Złe naświetlenie (np. promienie słoneczne wpadające przez okno) i niewłaściwie ustawiony ekran mogą spowodować, że prezentacji po prostu nie będzie widać. Należy też tak ustawić „widownię”, by każdy mógł dobrze widzieć. Miejsce wyświetlania prezentacji jest ważne również dla samego prezentera. Projektor dobrze jest ustawić tak, by nie wchodzić w jego światło (co rzuca cień na ekran i zasłania prezentację) oraz mieć swobodę w poruszaniu się i mówieniu. Dlatego należy zawsze dowiedzieć się wcześniej, w jakich warunkach odbędzie się prezentacja, a następnie przygotować się do działania w tym otoczeniu. Warto także zrobić próbę w danych warunkach.

Czego należy unikać?

Stosowanie prezentacji może skutecznie i ciekawie zobrazować to, o czym chcemy powiedzieć. Bardzo łatwo jest jednak przesadzić i uczynić prezentację przeciwnie skuteczną. Znajomość podstawowych błędów przy jej tworzeniu pozwoli pamiętać, czego unikać.

Za dużo tekstu i slajdów

To chyba najczęstszy błąd, który można zobaczyć podczas różnych prezentacji. Wielu ludzi ma tendencję, by z prezentacji tworzyć niemal artykuł, który słuchacze mieliby czytać. Na slajdach umieszcza się wówczas pełne zdania, a nawet akapity. Sprawia to, że tekstu jest za dużo, a słuchacz nie może nadążyć ze śledzeniem słów na ekranie.

Jest jeszcze inny, niezwykle ważny argument, by nie umieszczać tekstu na slajdach. W zrozumieniu go pomoże zrobienie pewnego eksperymentu: wystarczy wziąć dowolny tekst do czytania (np. ten artykuł) i poprosić jakąś osobę, by w trakcie lektury opowiadała czytającemu dowolną historię. Czy będzie on w stanie skupić się na obu opowieściach?

Badania psychologii poznawczej pokazują, że nie jesteśmy w stanie skupić uwagi (na poziomie świadomym) na dwóch równoległych przekazach werbalnych (słownych). Konstrukcja naszego umysłu nie pozwala nam śledzić i rozumieć dwóch tekstów w tym samym czasie. Dlatego właśnie

nie da się czytać prezentacji i jednocześnie słuchać mówiącego. Nic zatem dziwnego, że mówca ma wrażenie, że „mówi sam do siebie”, a publiczność go nie słucha.

Ważne: Tworzenie prezentacji z dużą ilością tekstu jest dopuszczalne jedynie wtedy, gdy odbiorcy będą ją tylko czytać (np. zostanie ona wysłana e-mailem).

Nieadekwatne obrazy

Innym częstym błędem jest wrzucanie obrazków „na siłę”. Obraz w prezentacji jest skuteczny wtedy, gdy ma sens – gdy pokazuje to, o czym mówi przemawiający i ułatwia słuchaczom utrzymanie uwagi lub pomaga coś zrozumieć. Umieszczenie na slajdzie np. kwiatka ma sens wówczas, gdy mówimy o tym, jak hodować kwiaty lub w jaki sposób można się rozwijać (symbol rozwoju).

Wysoki stopień skomplikowania

Prezentacja powinna być prosta i czytelna. Im bardziej ją skomplikujemy, tym więcej uwagi słuchacz poświęci na jej „rozgryzienie”, a nie słuchanie przemawiającego.

Brak spójności

Forma i treść prezentacji powinny być spójne. Należy zatem zadbać, by na wszystkich slajdach była stosowana np. ta sama czcionka.

Bycie zabawnym „na siłę”

Żarty podczas przemówień są bardzo istotne, gdyż zmniejszają dystans między słuchaczami a mówcą oraz przekierowują uwagę odbiorców. Jednak ich nadmierne stosowanie lub wstawianie śmiesznych obrazków wyrwanych z kontekstu sprawia, że trafiamy kulą w płot.

Dobre praktyki

Warto zapamiętać i wdrożyć pewne zasady, których stosowanie ułatwia przygotowanie dobrej prezentacji:

1. **Zobrazuj ciekawą historię.**
2. Kierunkuj **uwagę** słuchaczy.
3. **Zaangażuj** słuchaczy poprzez intrygujące obrazy.
4. Zadbaj o **prosty i czytelny** wygląd i układ.
5. Daj czas na zapoznanie się z obrazem. Stosuj zasadę: maksymalnie **jeden slajd na minutę**.
6. Stosuj **mało tekstu**, twórz **hasła (nie zdania)**, używaj **obrazów i wykresów**.

dr Tomasz P. Antoszek

Prawnik, mediator, psycholog. Specjalizuje się w zarządzaniu konfliktami, negocjacjach oraz mediacjach. Prowadzi szkolenia m.in. z mediacji, komunikacji interpersonalnej oraz zarządzania konfliktami, wykładają na uczelniach wyższych

▼ Przykład prezentacji ramowej znajdują Państwo w dziale Wzory na s. 38.

STOP WSZAWICY!

SORA

KURACJA DO ZWALCZANIA WSZAWICY GŁOWOWEJ

Sora Forte szampon leczniczy, wskazania do stosowania: wszawica głowowa u osób dorosłych oraz u dzieci w wieku powyżej 3 lat. SORA FORTE, szampon leczniczy stosuje się leczniczo we wszawicy głowowej w celu usunięcia pasożytów, a także profilaktycznie u osób pozostających w bezpośrednim kontakcie z osobami, u których stwierdzono występowanie wszawicy głowowej. **Przeciwwskazania:** nadwrażliwość na substancję czynną - permetrynę, inne piretroidy, pyretryny lub na którąkolwiek substancję pomocniczą szamponu leczniczego.

"Przed użyciem zapoznaj się z ulotką, która zawiera wskazania, przeciwwskazania, dane dotyczące działań niepożądanych i dawkowanie oraz informacje dotyczące stosowania produktu leczniczego, bądź skonsultuj się z lekarzem lub farmaceutą, gdyż każdy lek niewłaściwie stosowany zagraża Twojemu życiu lub zdrowiu."

1 ml szamponu leczniczego zawiera 10 mg permetryny.

**PRODUKT
LECZNICZY**

SORA Płyn do zwalczania wszawicy głowy 100 ml.

SORA jest wyrobem medycznym, który skutecznie i nietoksycznie działa przeciwko wszom głowowym. Zawiera 100% dimetikonu (olej silikonowy) i nie zawiera żadnych barwników, środków zapachowych ani konserwujących. Składnik wyrobu dimetikon (olej silikonowy), skutecznie działa przeciwko wszom głowowym poprzez fizyczne zablokowanie oddechowych przetchlinek wszy i gniid (otwory oddechowe). Po około dziesięciu minutach od zastosowania wyrobu wszy ulegają uduszeniu, a proces wzrostu i dojrzewania gniid zostaje zablokowany, w efekcie czego obumierają. Po zastosowaniu wyrobu należy dokładnie wyczesać włosy grzebieniem w celu całkowitego usunięcia wszy i gniid.

Wyrób może być stosowany zarówno przez dorosłych jak i dzieci, bez ograniczeń wiekowych, również przez kobiety w ciąży i karmiące piersią.

**WYRÓB
MEDYCZNY**

SORA LOTION do skóry głowy i włosów 100 ml.

Kuracja z szamponem Sora Forte i płynem SORA. Zawiera Cytronellę o działaniu odstrasżającym owady.

Zalecany do stosowania profilaktycznego i po kuracji szamponem **SORA FORTE oraz płynem SORA**. Lotion działa antyseptycznie, kojący stany podrażnienia i swędzenia skóry głowy. Zawarty w lotionie **naturalny olejek Cytronella** odstrasza wszy i owady. **Alantoina, prowitamina B5, wyciągi aloesu, rumianku i nagietka** oraz **roślinna keratyna** działają łagodząco na skórę głowy i kondycjonują włosy. SORA Lotin jest zalecana do stosowania profilaktycznego i po kuracji szamponem SORA Forte oraz płynem SORA.

Podmiot odpowiedzialny:

Scan Anida Sp. z o.o. ul. Motyla 26 30-733 Kraków, tel: 12 653 23 39 fax: 12 653 23 74
Pozwolenie nr 19949 OTC - Lek dostępny bez recepty.
www.scananida.com.pl, www.wszawica-sora.pl

WZÓR STATUTU PRZEDSZKOLA

STATUT PRZEDSZKOLA NR W Z R.
(fragment)

§ 1

Nazwa przedszkola

1. Przedszkole nr, zwane dalej „przedszkolem”, jest przedszkolem publicznym.
2. Nazwa używana przez przedszkole brzmi: Przedszkole nr w
3. Organem prowadzącym przedszkole jest
4. Nadzór pedagogiczny nad przedszkolem sprawuje

§ 3

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna

1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w przedszkolu jest udzielana z inicjatywy:
 - 1) dziecka,
 - 2) rodziców dziecka,
 - 3) dyrektora przedszkola,
 - 4) nauczyciela, wychowawcy grupy wychowawczej lub specjalisty prowadzącego zajęcia z dziećmi,
 - 5) pielęgniarki środowiska nauczania lub higienistki przedszkolnej,
 - 6) poradni,
 - 7) asystenta edukacji romskiej,
 - 8) pomocy nauczyciela,
 - 9) pracownika socjalnego,
 - 10) asystenta rodziny,
 - 11) kuratora sądowego.
2. Korzystanie z pomocy jest dobrowolne i nieodpłatne.
3. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana podczas bieżącej pracy z uczniem oraz w formie:
 - 1) zajęć rozwijających uzdolnienia,
 - 2) zajęć specjalistycznych, korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym,
 - 3) porad i konsultacji.
4. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana dziecku polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych, wynikających w szczególności:
 - 1) z niepełnosprawności,
 - 2) z niedostosowania społecznego,
 - 3) z zagrożenia niedostosowaniem społecznym,
 - 4) ze szczególnych uzdolnień,
 - 5) ze specyficznych trudności w uczeniu się,
 - 6) z zaburzeń komunikacji językowej,
 - 7) z choroby przewlekłej,
 - 8) z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych,
 - 9) z niepowodzeń edukacyjnych,
 - 10) z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową dziecka i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi,
 - 11) z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.
5. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana rodzicom dzieci i nauczycielom polega na wspieraniu ich w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych w celu zwiększania efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla wychowanków.
6. Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest zadaniem dyrektora.
7. Pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielają dzieciom nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści, w szczególności psycholodzy, pedagodzy, logopedzi.
8. Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne organizowane są dla dzieci z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub specyficznymi trudnościami w uczeniu się. W zajęciach nie powinno uczestniczyć jednocześnie więcej niż pięć osób.

9. Zajęcia logopedyczne organizowane są dla dzieci z zaburzeniami mowy, które powodują zaburzenia komunikacji językowej oraz utrudniają naukę. W zajęciach nie powinny uczestniczyć jednocześnie więcej niż cztery osoby.
10. Zajęcia socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia terapeutyczne organizowane są dla dzieci z dysfunkcjami i zaburzeniami utrudniającymi funkcjonowanie społeczne. W zajęciach nie powinno uczestniczyć jednocześnie więcej niż dziesięć osób.
11. Nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści prowadzą działania mające na celu rozpoznanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci, a także rozpoznanie ich zainteresowań i uzdolnień oraz zaplanowanie wsparcia związanego z rozwijaniem zainteresowań i uzdolnień dzieci.
12. Działania, o których mowa w ust. 11, obejmują obserwację pedagogiczną zakończoną analizą i oceną gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole.
13. W razie stwierdzenia, że dziecko ze względu na potrzeby rozwojowe lub edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, nauczyciel, wychowawca grupy wychowawczej lub specjalista informuje o tym niezwłocznie dyrektora. Dyrektor przedszkola informuje innych nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych lub specjalistów o potrzebie objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w trakcie ich bieżącej pracy z dzieckiem – jeżeli stwierdzi taką potrzebę.
14. Dyrektor przedszkola planuje i koordynuje udzielanie dziecku pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym ustala formy udzielania tej pomocy, okres jej udzielania oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane. Podczas planowania udzielania dziecku pomocy psychologiczno-pedagogicznej uwzględnia się wymiar godzin ustalony dla poszczególnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
15. Dyrektor, planując udzielanie dziecku pomocy psychologiczno-pedagogicznej, współpracuje z jego rodzicami oraz – w zależności od potrzeb – z innymi nauczycielami, wychowawcami grup wychowawczych i specjalistami prowadzącymi zajęcia z dzieckiem, poradnią lub innymi osobami.
16. O potrzebie objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną, ustalonych dla dziecka formach, okresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiarze godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane, dyrektor przedszkola niezwłocznie informuje pisemnie jego rodziców.
17. Zadaniem pedagoga i psychologa w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest:
 - 1) prowadzenie badań i działań diagnostycznych wychowanków, w tym diagnozowanie ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych w celu określenia przyczyn niepowodzeń edukacyjnych oraz wspierania mocnych stron wychowanków,
 - 2) diagnozowanie sytuacji wychowawczych w przedszkolu w celu rozwiązywania problemów wychowawczych oraz wspierania rozwoju dzieci,
 - 3) udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb,
 - 4) podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci,
 - 5) minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania oraz inicjowanie różnych form pomocy w środowisku przedszkolnym i pozaprzedszkolnym dzieci,
 - 6) inicjowanie i prowadzenie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych,
 - 7) pomoc rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień wychowanków,
 - 8) wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
18. Zadaniem logopedy w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest:
 - 1) diagnozowanie logopedyczne, w tym prowadzenie badań przesiewowych w celu ustalenia stanu mowy wychowanków,
 - 2) prowadzenie zajęć logopedycznych oraz porad i konsultacji dla dzieci i rodziców w zakresie stymulacji rozwoju mowy dzieci i eliminowania jej zaburzeń,
 - 3) podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających powstawaniu zaburzeń komunikacji językowej we współpracy z rodzicami dzieci,
 - 4) wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

§ 4

Organizowanie opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi

1. Przedszkole może organizować indywidualne nauczanie i wychowanie dzieciom: o obniżonym ogólnie poziomie funkcjonowania intelektualnego, z dysfunkcją ruchu uniemożliwiającą lub utrudniającą uczęszczanie do przedszkola, przewlekłe chorym i innym, stale lub okresowo niezdolnym do nauki i wychowania w warunkach przedszkolnych.
2. Do przedszkola mogą być przyjmowane dzieci niepełnosprawne, jeżeli poradnia psychologiczno-pedagogiczna lub inna poradnia specjalistyczna wskaże, że dziecko może przebywać w typowej grupie dzieci.
3. Za zgodą na finansowanie przez organ prowadzący, przedszkole może tworzyć oddziały integracyjne dla dzieci z określonym schorzeniem.

§ 12**Arkusze organizacji przedszkola**

1. Szczegółową organizację wychowania, nauczania i opieki w danym roku szkolnym określa arkusz organizacji przedszkola opracowany przez dyrektora przedszkola, zatwierdzany przez organ prowadzący.
2. W arkuszu organizacji przedszkola określa się w szczególności:
 - 1) czas pracy poszczególnych oddziałów,
 - 2) liczbę pracowników przedszkola, w tym pracowników zajmujących stanowiska kierownicze,
 - 3) ogólną liczbę godzin pracy finansowanych ze środków przydzielonych przez organ prowadzący przedszkole.

§ 19**Wychowankowie przedszkola**

1. Wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy trzy lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy sześć lat. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dyrektor przedszkola, dysponując wolnymi miejscami, może przyjąć do przedszkola dziecko, które ukończyło dwa i pół roku.
2. W przypadku dzieci mających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wychowaniem przedszkolnym może być objęte dziecko w wieku powyżej sześciu lat, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy dziesięć lat. Obowiązek szkolny tych dzieci może być odroczony do końca roku szkolnego, w którym dziecko kończy dziesięć lat.
3. Decyzję w sprawie odroczenia obowiązku szkolnego podejmuje dyrektor szkoły podstawowej, w obwodzie której mieszka dziecko, po zasięgnięciu opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej.
4. Dziecko w wieku pięciu lat ma obowiązek odbyć roczne przygotowanie przedszkolne.
5. Rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi, o którym mowa w ust. 5, są obowiązani dopełnić czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do przedszkola.

§ 20**Zasady przyjęć do przedszkola**

1. Do przedszkola przyjmuje się kandydatów zamieszkałych na obszarze danej gminy.
2. Postępowanie rekrutacyjne jest prowadzone na wniosek rodzica.
3. Wniosek o przyjęcie do przedszkola zawiera:
 - 1) imię, nazwisko, datę urodzenia oraz numer PESEL kandydata, a w przypadku braku numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość,
 - 2) imiona i nazwiska rodziców kandydata,
 - 3) adres miejsca zamieszkania rodziców i kandydata,
 - 4) adres poczty elektronicznej i numery telefonów rodziców kandydata, o ile je posiadają,
 - 5) wskazanie kolejności wybranych publicznych przedszkoli, publicznych innych form wychowania przedszkolnego (kolejność od najbardziej do najmniej preferowanych).
4. Do wniosku dołącza się dokumenty potwierdzające spełnianie przez kandydata kryteriów, o których mowa w § 19 ust. 9, odpowiednio:
 - a) oświadczenie o wielodzietności rodziny kandydata,
 - b) orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność, orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, lub orzeczenie równoważne w rozumieniu przepisów *Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721 ze zm.),
 - c) prawomocny wyrok sądu rodzinnego orzekający rozwód lub separację, lub akt zgonu oraz oświadczenie o samotnym wychowywaniu dziecka, oraz niewychowywaniu żadnego dziecka wspólnie z jego rodzicem,
 - d) dokument poświadczający objęcie dziecka pieczą zastępczą zgodnie z *Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 135 ze zm.),
 - e) dokumenty potwierdzające spełnianie przez kandydata kryteriów określonych przez organ prowadzący,
 - f) oświadczenie o dochodzie na osobę w rodzinie kandydata (jeżeli organ prowadzący określił kryterium dochodu na osobę w rodzinie kandydata).
5. Dokumenty, o których mowa w ust. 3 pkt 1 lit. b–d, są składane w oryginale, w formie notarialnie poświadczonej kopii albo w postaci urzędowo poświadzonego odpisu – zgodnie z art. 76a § 1 *Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego* (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 267 ze zm.) – lub wyciągu z dokumentu. Dokumenty te mogą być składane także w formie kopii poświadczanej za zgodność z oryginałem przez rodzica kandydata.
6. Oświadczenia, o których mowa w ust. 3, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

7. Przewodniczący komisji rekrutacyjnej może żądać dokumentów potwierdzających okoliczności zawarte w oświadczeniach, o których mowa w ust. 3, w terminie wyznaczonym przez przewodniczącego lub może zwrócić się do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwego ze względu na miejsce zamieszkania kandydata o potwierdzenie tych okoliczności.
8. Postępowanie rekrutacyjne jest etapowe.
9. Do przedszkola przyjmuje się dzieci zamieszkałe na obszarze gminy
10. W przypadku większej liczby kandydatów spełniających warunek zamieszkania na terenie gminy niż liczba wolnych miejsc w przedszkolu, na pierwszym etapie postępowania rekrutacyjnego brane są pod uwagę łącznie następujące kryteria:
 - 1) wielodzietność rodziny kandydata,
 - 2) niepełnosprawność kandydata,
 - 3) niepełnosprawność jednego z rodziców kandydata,
 - 4) niepełnosprawność obojga rodziców kandydata,
 - 5) niepełnosprawność rodzeństwa kandydata,
 - 6) samotne wychowywanie kandydata w rodzinie,
 - 7) objęcie kandydata pieczą zastępczą.
11. Kryteria wskazane w § 19 ust. 9 mają taką samą wartość.
12. W przypadku równorzędnych wyników uzyskanych przez kandydatów na pierwszym etapie postępowania rekrutacyjnego lub, jeżeli po zakończeniu tego etapu przedszkole nadal dysponuje wolnymi miejscami, na drugim etapie postępowania rekrutacyjnego brane są pod uwagę kryteria określone przez organ prowadzący w, z uwzględnieniem zapewnienia jak najpełniejszej realizacji potrzeb dziecka i jego rodziny, zwłaszcza potrzeb rodziny, w której rodzice albo rodzic samotnie wychowujący kandydata muszą pogodzić obowiązki zawodowe z obowiązkami rodzinnymi, oraz lokalnych potrzeb społecznych. Dokumenty niezbędne do potwierdzenia tych kryteriów określa
13. Kandydaci zamieszkali poza obszarem gminy mogą być przyjęci do przedszkola, jeżeli po przeprowadzeniu postępowania rekrutacyjnego, zgodnie z ust. 1-12, przedszkole nadal dysponuje wolnymi miejscami. W przypadku większej liczby kandydatów zamieszkałych poza obszarem gminy przeprowadza się postępowanie rekrutacyjne przy zastosowaniu przepisów ustępów poprzedzających.
14. Jeżeli po przeprowadzeniu postępowania rekrutacyjnego przedszkole nadal dysponuje wolnymi miejscami, dyrektor przedszkola przeprowadza postępowanie uzupełniające.

§ 22

Ustalenie wyników postępowania rekrutacyjnego

1. Wyniki postępowania rekrutacyjnego podaje się do publicznej wiadomości w formie listy kandydatów zakwalifikowanych i kandydatów niezakwalifikowanych, zawierającej imiona i nazwiska kandydatów oraz informację o zakwalifikowaniu albo niezakwalifikowaniu kandydata.
2. Komisja rekrutacyjna przyjmuje kandydata do przedszkola, jeżeli w wyniku postępowania rekrutacyjnego kandydat został zakwalifikowany oraz złożył wymagane dokumenty.
3. Komisja rekrutacyjna podaje do publicznej wiadomości listę kandydatów przyjętych i kandydatów nieprzyjętych do przedszkola. Lista zawiera imiona i nazwiska kandydatów przyjętych i kandydatów nieprzyjętych lub informację o liczbie wolnych miejsc.
4. Listy, o których mowa w ust. 1 i 3, podaje się do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na tablicy ogłoszeń przedszkola. Listy zawierają imiona i nazwiska kandydatów uszeregowane w kolejności alfabetycznej oraz najniższą liczbę punktów, która uprawnia do przyjęcia.
5. Dzień podania do publicznej wiadomości listy, o której mowa w ust. 3, jest określany w formie adnotacji umieszczonej na tej liście, opatrzonej podpisem przewodniczącego komisji rekrutacyjnej.
6. W terminie siedmiu dni od dnia podania do publicznej wiadomości listy kandydatów przyjętych i kandydatów nieprzyjętych, rodzic kandydata może wystąpić do komisji rekrutacyjnej z wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia odmowy przyjęcia kandydata do przedszkola.
7. Uzasadnienie sporządza się w terminie pięciu dni od dnia wystąpienia przez rodzica kandydata z wnioskiem, o którym mowa w ust. 6. Uzasadnienie zawiera przyczyny odmowy przyjęcia, w tym najniższą liczbę punktów, która uprawniała do przyjęcia oraz liczbę punktów, którą kandydat uzyskał w postępowaniu rekrutacyjnym.
8. Rodzic kandydata może wnieść do dyrektora przedszkola odwołanie od rozstrzygnięcia komisji rekrutacyjnej, w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania uzasadnienia.
9. Dyrektor przedszkola rozpatruje odwołanie od rozstrzygnięcia komisji rekrutacyjnej, o którym mowa w ust. 8, w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania odwołania. Na rozstrzygnięcie dyrektora przedszkola służy skarga do sądu administracyjnego.

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH

SPRAWOZDANIE ZE SPRAWDZENIA ZGODNOŚCI PRZETWARZANIA DANYCH OSOBOWYCH Z PRZEPISAMI O OCHRONIE DANYCH OSOBOWYCH NR .../20...

Sprawozdanie sporządzone zgodnie z art. 36c *Ustawy o ochronie danych osobowych* (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1182 ze zm.).

Data rozpoczęcia sprawdzenia: dd/mm/rrrr

Data zakończenia sprawdzenia: dd/mm/rrrr

Tryb: sprawdzenie planowe / doraźne / dla GODO
(niepotrzebne skreślić)

1. Administrator danych

.....
.....
(nazwa administratora danych i adres jego siedziby lub nazwisko, imię i adres miejsca zamieszkania oraz REGON)

2. Administrator bezpieczeństwa informacji

.....
(imię, nazwisko)

3. Wykaz czynności podjętych w toku sprawdzenia, w tym imiona, nazwiska i stanowiska osób biorących udział w tych czynnościach

.....
.....
.....
.....
.....

4. Przedmiot i zakres sprawdzenia

.....
.....
.....
.....
.....

5. Opis stanu faktycznego stwierdzonego w toku sprawdzenia oraz inne informacje mające istotne znaczenie dla oceny zgodności przetwarzania danych z przepisami o ochronie danych osobowych

.....
.....
.....
.....
.....

6. Stwierdzone przypadki naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych w zakresie objętym sprawdzeniem wraz z planowanymi lub podjętymi działaniami przywracającymi stan zgodny z prawem

Naruszenie	Podjęte / planowane działania

7. Załączniki

.....
(data, miejsce, podpis ABI)

Uwaga! W przypadku wersji papierowej na każdej stronie parafa ABI.

.....

UDOSTĘPNIANIE INFORMACJI PUBLICZNEJ

(przykład)

DECYZJA O UMORZENIU POSTĘPOWANIA O UDOSTĘPNIENIE INFORMACJI PUBLICZNEJ

.....
(nazwa przedszkola, pieczęć)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres wnioskodawcy – w rozumieniu przepisów k.p.a.)

Decyzja nr

Na podstawie: art. 14 ust. 2 zd. 2, art. 10 ust. 1, art. 16 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 782 ze zm.), a także art. 104 i art. 107 Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 267 ze zm.), na wniosek Pani/Pana
z dnia, dyrektor przedszkola
(nazwa placówki)

umarza postępowanie o udostępnienie informacji publicznej, dotyczącej
(określenie przedmiotu żądania, formy i sposobu udostępnienia)

Uzasadnienie

Pani/Pan wystąpiła/wystąpił o udostępnienie informacji publicznych dotyczących:
(określenie przedmiotu żądania)

Wnioskodawca zażądał udostępnienia powyższych informacji w sposób i w formie:

(określenie sposobu i formy udostępnienia informacji, które wskazano we wniosku o udostępnienie informacji publicznej)

Dyrektor przedszkola pismem/e-mailem z dnia poinformował wnioskodawcę, że informacja publiczna nie może być udostępniona w sposób i w formie, które określono we wniosku. W treści pisma wskazano, że przedszkole nie dysponuje środkami technicznymi w postaci

(uzasadnienie, dlaczego dyrektor przedszkola nie mógł udostępnić informacji w ten sposób, zwłaszcza – jakimi środkami technicznymi, np. urządzeniami, materiałami, musiałby dysponować, aby móc zrealizować wniosek; opis nie może sprowadzać się do lakonicznego stwierdzenia, że „dyrektor przedszkola nie posiadał odpowiednich środków technicznych”; zgodnie z art. 14 ust. 2 u.dip. należy poinformować wnioskodawcę o przyczynach braku możliwości udostępnienia informacji zgodnie z wnioskiem)

Dyrektor w tym piśmie wskazał jednocześnie następujący sposób i formę, w których informacja może zostać udostępniona niezwłocznie:

(opis; zgodnie z art. 14 ust. 2 u.dip. wraz z powiadomieniem wnioskodawcy o braku możliwości technicznych, należy wskazać sposób lub formę, w których informacja, o którą się zwrócono, może zostać udostępniona niezwłocznie)

W terminie 14 dni od dnia powiadomienia wnioskodawca nie złożył wniosku o udostępnienie informacji w sposób lub w formie wskazanych w powiadomieniu z dnia W związku z brakiem złożenia wniosku we wskazanym terminie, dyrektor przedszkola na podstawie art. 14 ust. 2 zd. 2 u.dip. umarza postępowanie o udostępnienie informacji publicznej.

Wobec powyższego należało orzec jak w sentencji decyzji.

Pouczenie

(dla przedszkoli publicznych)

Od niniejszej decyzji służy wnioskodawcy prawo do wniesienia odwołania do (wójta, burmistrza, prezydenta miasta, marszałka województwa, w zależności od typu placówki). Odwołanie wnosi się za pośrednictwem dyrektora przedszkola (nazwa placówki) w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji.

Pouczenie

(dla przedszkoli niepublicznych o uprawnieniach publicznych)

Wnioskodawcy służy prawo do wniesienia wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy. Wniosek wnosi się do dyrektora przedszkola (który wydał decyzję) w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji.

.....
(podpis i pieczęć osoby uprawnionej)

PRZYKŁADOWA PREZENTACJA DYREKTORA

WITAMY WAS!

Zdjęcie o tematyce związanej z rozpoczęciem nowego roku

**NOWY ROK
PRZEDSZKOLNY
CZAS ZACZAĆ!**

CZEKALIŚMY NA WAS CAŁE WAKACJE!

NOWOŚCI W PRZEDSZKOLU

Zdjęcia nowych zabawek, sprzętów na placu zabaw lub wyremontowanych pomieszczeń itp.

OPIEKUNOWIE GRUP

MOTYLKI – PANI MARIA KOWALSKA

Zdjęcie nauczyciela

DELFINKI – PANI ZUZANNA NOWAK

Zdjęcie nauczyciela

KONIKI – PANI ANNA KONIK

Zdjęcie nauczyciela

ATRAKCJE, WYCIECZKI

1. TEATR ZA KULISAMI

2. ZOO

3. MUZEUM

4. ...

Zdjęcie wybranej atrakcji

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

1. GODZINY OTWARCIA

2. PAŃSTWA OPINIE

3. PSYCHOLOG: WTORKI, GODZ. 16.00–18.00

**4. WWW.NAZWAPRZEDSZKOLA.PL
– HASŁO DO STREFY RODZICA**

5. KONTAKT E-MAIL: NAZWA@PRZEDSZKOLE.PL

CZAS NA WYSTĘP!

ZAPRASZAMY :)

Zdjęcie związane z występem

X Kongres Zarządzania Oświatą

OSKKO WROCŁAW 23-25 września 2015

OSKKO

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty

zaprasza na:

KONGRES KADRY KIEROWNICZEJ OŚWIATY:

**DYREKTORÓW SZKÓŁ, PRACOWNIKÓW ORGANÓW PROWADZĄCYCH I ORGANÓW
NADZORU PEDAGOGICZNEGO – OSÓB ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE
OŚWIATĄ NA POZIOMIE PAŃSTWOWYM I LOKALNYM.**

WWW.OSKKO.EDU.PL/KONGRES/

Kongres Zarządzania Oświatą to największe w Polsce coroczne spotkanie kadry kierowniczej oświaty.
Uczestniczy w nim rokrocznie ok. 1000 osób.

Patronatu Kongresowi udzielili: Minister Edukacji Narodowej, Minister Administracji i Cyfryzacji oraz Prezydent Miasta Wrocławia.

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

Ministerstwo
Administracji
i Cyfryzacji

Zapraszamy do zapoznania się z programem i zasadami zapisów
na stronie **www.oskko.edu.pl/kongres/**

OGÓLNOPOLSKIE STOWARZYSZENIE KADRY KIEROWNICZEJ OŚWIATY

Kontakt z Biurem Kongresu: tel.: 89 527 95 14; fax: 89 679 05 59; kom.: 513 057 820, 509 498 266; szef kongresu: 513 057 830; e-mail: oskko@oskko.edu.pl

FUNDUSZE UNIJNE DLA PRZEDSZKOLI

Województwo mazowieckie i lubuskie część VI

W ostatniej części cyklu znajdą Państwo wszystkie niezbędne informacje na temat wsparcia przedszkoli w ramach regionalnych programów operacyjnych w latach 2014–2020. Tym razem województwa: mazowieckie i lubuskie.

AGNIESZKA KALISZ

Wsparcie przedszkoli w nowym okresie programowania funduszy strukturalnych na lata 2014–2020 będzie realizowane w ramach Priorytetu inwestycyjnego 10i – Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia – oraz szkolenia sformułowanego w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój w ramach Osi priorytetowej II – Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji. Na poziomie regionalnym wsparcie inicjatyw w obszarze edukacji elementarnej będzie wdrażane poprzez regionalne programy operacyjne.

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2020

W ciągu najbliższych pięciu lat przedsięwzięcia podejmowane w obszarze edukacji będą się koncentrowały m.in. na zwiększeniu dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, co zostało sformułowane w Regionalnym Programie dla Województwa Mazowieckiego w ramach Osi priorytetowej X – Edukacja dla rozwoju regionu. Efektem ich wdrożenia będzie z jednej strony zwiększenie szans kobiet na podjęcie pracy zawodowej, z drugiej zaś rozwój postaw prospołecznych u dzieci. Interwencja funduszy europejskich w tym zakresie będzie ukierunkowana przede wszystkim na upowszechnienie edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich oraz na objęcie wsparciem dzieci nie-

pełnosprawnych, dla których wczesne wejście w system edukacji uwzględniającej ich potrzeby rozwojowe stanowi jeden z kluczowych czynników zwiększających ich szanse na osiągnięcie niezależności w przyszłości. Równolegle wsparciem zostanie objęta kadra dydaktyczna przedszkoli. Doskonalenie nauczycieli wychowania przedszkolnego, głównie w zakresie rozpoznawania zaburzeń ogólnorozwojowych u dzieci w wieku przedszkolnym, będzie miało charakter uzupełniający i będzie zmierzało do stworzenia spójnego systemu edukacji elementarnej.

W nowej perspektywie finansowej UE dotowane będą zatem projekty, w ramach których zaplanowane zostaną działania takie jak:

- ▶ zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej,
- ▶ tworzenie miejsc edukacji przedszkolnej,
- ▶ prowadzenie zajęć dodatkowych i wspierających, mających na celu przede wszystkim wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci,
- ▶ doskonalenie nauczycieli edukacji przedszkolnej.

Fundusze unijne zostaną wykorzystane także na zakup środków trwałych.

O unijne wsparcie na realizację tego typu projektów będą mogły ubiegać się wszystkie podmioty, z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej. Beneficjentami ostatecznymi wsparcia będą natomiast nauczyciele i pracownicy pedagogiczni przedszkoli, dzieci w wieku przedszkolnym, istniejące przedszkola, funkcjonujące inne formy wychowania przedszkolnego, oddziały przedszkolne w publicznych i niepublicznych szkołach podstawowych prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne.

Kierunki interwencji podejmowane w ramach Priorytetu inwestycyjnego 10i są zgodne z założeniami Strategii „Europa 2020” – obszar: Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacji oraz priorytet: Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Regionalny Program dla Województwa Lubuskiego na lata 2014–2020

W województwie lubuskim, podobnie jak w pozostałych województwach, wyzwaniem dla edukacji przedszkolnej w nowej perspektywie finansowej UE jest podniesienie jakości edukacji elementarnej oraz zwiększenie dostępu do niej. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia dzieciom w wieku przedszkolnym może mieć ogromny wpływ na ich prawidłowy rozwój na kolejnych etapach kształcenia. Na jakość edukacji przedszkolnej wpływa zarówno przygotowanie kadry pedagogicznej, jak i zapewnienie dzieciom udziału w zajęciach podnoszących ich kompetencje kluczowe, w tym głównie umiejętność współpracy oraz kreatywnego i twórczego myślenia. Szczególnym wsparciem objęte zostaną dzieci, u których zdiagnozowane zostaną deficyty rozwojowe. Wczesna edukacja przedszkolna w przypadku maluchów, u których stwierdzono deficyty, oraz dzieci niepełnosprawnych pozwala na szybką identyfikację i eliminację barier rozwojowych, a w efekcie zapobiega wykluczeniu społecznemu.

Interwencja zmierzająca do wyrównania dostępu do wysokiej jakości edukacji będzie polegała na tworzeniu dodatkowych miejsc wychowania przedszkolnego oraz na realizacji dodatkowych zajęć edukacyjnych adresowanych do dzieci w wieku przedszkolnym.

Projekty realizowane w ramach Osi priorytetowej 8 – Nowoczesna edukacja – będą więc zmierzały do upowszechnienia i poprawy jakości edukacji elementarnej, w tym do zwiększenia dostępu do edukacji dzieci z niepełnosprawnościami, dzieci z rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, na obszarach wiejskich i miejskich. Tego typu wsparcie przyczyni się jednocześnie do wyrównywania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy. Upowszechnienie dostępu do edukacji przedszkolnej zwiększy szanse kobiet na podjęcie zatrudnienia.

Typy działań, które, zgodnie z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubuskiego, zostaną objęte wsparciem ze środków unijnych:

- ▶ uruchamianie nowych miejsc w ośrodkach edukacji przedszkolnej, w tym również nowych ośrodków edukacji przedszkolnej i alternatywnych form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym,
- ▶ realizacja dodatkowych zajęć zwiększających szanse w edukacji przedszkolnej,

- ▶ szkolenia, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli w edukacji przedszkolnej, w szczególności na rzecz zindywidualizowanego podejścia do ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Beneficjentami projektów będą przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i porozumienia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa i ich związki oraz stowarzyszenia (mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa), w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Po zakończeniu finansowania z funduszy unijnych projektodawcy będą zobowiązani do zachowania trwałości utworzonych w ramach RPO miejsc edukacji przedszkolnej.

Strony internetowe poszczególnych RPO:

- ▶ **dolnośląskie:** www.rpo.dolnyslask.pl,
- ▶ **kujawsko-pomorskie:** <http://www.mojregion.eu/regionalny-program-operacyjny-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego/aktualnosci.html>,
- ▶ **lubelskie:** www.npf.rpo.lubelskie.pl/front/page/get/650,
- ▶ **lubuskie:** www.rpo2020.lubuskie.pl/projekt-rpo-lubuskie-2020,
- ▶ **łódzkie:** www.rpo.lodzkie.pl/wps/wcm/connect/rpo/rpo/strona_glowna/perspektywa-finansowa-2014-2020,
- ▶ **małopolskie:** www.fundusze.malopolska.pl/2014_2020/Strony/regionalny_program_operacyjny.aspx,
- ▶ **mazowieckie:** www.rpo.mazovia.pl/konsultacje,
- ▶ **opolskie:** www.rpo.opolskie.pl/rpo/index.php?id=11322,
- ▶ **podkarpackie:** www.rpo.podkarpackie.pl/perspektywa/index.php/konsultacje,
- ▶ **podlaskie:** www.rpowp.wrotapodlasia.pl/projekt.html,
- ▶ **pomorskie:** http://strategia2020.pomorskie.eu/pl/rpowp_2014-2020/rpowp_2014_konsultacje/rpowp_2014_konsultacje,
- ▶ **śląskie:** www.rpo.slaskie.pl/index.php?grupa=2&art=1383135857&art=1&id_m=&kat=&katrodzic,
- ▶ **świętokrzyskie:** www.rpo-swietokrzyskie.pl/s,554,Programowanie_2014_2020.html,
- ▶ **warmińsko-mazurskie:** www.rpo.warmia.mazury.pl/index.php?page=aktualnosc&aktualnosc_id=1240,
- ▶ **wielkopolskie:** www.wrpo.wielkopolskie.pl/index.php/perspektywa-2014-2020/dokumenty-regionalne/projekt-wrpo-2014,
- ▶ **zachodniopomorskie:** <http://www.perspektywa2020.wzp.pl>.

Agnieszka Kalisz

Magister pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej i edukacji ustawicznej oraz absolwentka studiów podyplomowych w zakresie organizacji i realizacji szkoleń. Od kilku lat pracuje na stanowisku koordynatora projektów systemowych realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

ODROCZENIE OBOWIĄZKU SZKOLNEGO

Od dwóch lat, czyli od chwili, gdy realizacja obowiązku szkolnego zaczęła dotyczyć dzieci sześciolletnich, poradnie psychologiczno-pedagogiczne przeżywają obciążenie rodziców chcących odroczyć o rok rozpoczęcie nauki przez ich pociechy.

ELŻBIETA GALAS, KATARZYNA CHABIOR

Decyzję o odroczeniu podejmuje dyrektor publicznej szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, lub innej niż publiczna szkoła podstawowa, do której maluch został przyjęty, po złożeniu przez rodzica stosownego wniosku (art. 16 ust. 3 *Ustawy o systemie oświaty*). Do wniosku dołącza się opinię, z której wynika potrzeba odroczenia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego w danym roku szkolnym, wydaną przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną albo niepubliczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, założoną zgodnie z art. 82 *uso*. oraz zatrudniającą pracowników posiadających kwalifikacje określone dla pracowników publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych (wykaz tych jednostek znaleźć można na stronach internetowych kuratoriów oświaty) – art. 16 ust. 4b *uso*.

W przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ich obowiązek szkolny może zostać odroczone do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym maluch kończy osiem lat (art. 14 ust. 1a *uso*).

Wniosek składa się w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy sześć lat. Odroczenie dotyczy roku szkolnego, w którym ma ono rozpocząć lub już rozpoczęło spełnianie obowiązku szkolnego (art. 16 ust. 4 *uso*). Jeżeli maluch posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wniosek może zostać złożony także w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy siedem lat. Dołącza się do niego wówczas orzeczenie (art. 16 ust. 4d *uso*).

Podsumowując, procedura odroczenia spełniania obowiązku szkolnego wygląda następująco:

1. Rodzice lub prawni opiekunowie muszą zgłosić dziecko na badania diagnostyczne do poradni psychologiczno-pedagogicznej (publicznej, właściwej dla rejonu, lub niepublicznej).
2. W przypadku otrzymania opinii w sprawie odroczenia spełniania obowiązku szkolnego rodzic może (ale nie

musi) złożyć wniosek o wydanie decyzji o odroczeniu do dyrektora szkoły, w obwodzie której dziecko mieszka lub do której zostało przyjęte.

3. W przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną rodzice lub prawni opiekunowie składają wniosek i dołączają do niego orzeczenie.
4. Dyrektor szkoły wydaje decyzję o odroczeniu.

Badania w poradni

Przepisy prawa oświatowego nie określają jednoznacznie, kiedy należy zgłosić się na badania do poradni. Rodzice, w obawie o odległe terminy badania, często zgłaszają się do poradni już w styczniu tego roku, w którym ich pociechy powinny rozpocząć naukę w szkole. Na badania jest wtedy oczywiście za wcześnie, maluch ma bowiem przed sobą jeszcze osiem miesięcy przygotowań w przedszkolu. Biorąc pod uwagę dynamikę rozwoju dziecka w tym wieku, wiele się jeszcze może zmienić. Często jest to pierwszy rok pobytu dziecka w przedszkolu – potrzebuje więc ono więcej czasu na adaptację, przystosowanie się do obowiązujących reguł, zasad współżycia w grupie rówieśniczej itd. Najlepiej zasięgnąć w tej sprawie opinii nauczyciela przedszkola, który na co dzień monitoruje postępy podopiecznego. Obowiązująca podstawa programowa wychowania przedszkolnego nakłada na nauczycieli obowiązek przeprowadzenia analizy gotowości do podjęcia nauki w szkole z początkiem roku poprzedzającego rozpoczęcie przez dziecko nauki w klasie pierwszej szkoły podstawowej.

Przedszkola posiadają własne procedury oceny gotowości szkolnej dziecka. Zgodnie z § 3 ust. 5 *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2010 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkol-*

nych do 30 kwietnia rodzice powinni otrzymać diagnozę sporządzoną przez nauczyciela. Jeśli w ocenie tej zawarte są informacje o rozwoju i postępach dziecka wzbudzające niepokój rodzica, powinien się udać na badania specjalistyczne do poradni, po których specjaliści pomogą mu w podjęciu decyzji o dalszej edukacji malucha. Dobrze, aby miał przy sobie ocenę gotowości do podjęcia nauki w szkole przygotowaną przez nauczyciela (jeśli jeszcze nie została sporządzona, specjaliści z poradni poproszą nauczyciela przedszkola o informacje dotyczące funkcjonowania dziecka w grupie przedszkolnej, trudności w realizacji podstawy programowej itd.). Pomoże ona pracownikom poradni w dokonaniu pełnej diagnozy dziecka.

Badania diagnostyczne w poradni obejmują różne sfery rozwoju dziecka i często wykonywane są przez kilku specjalistów: psychologa, pedagoga, logopedę, terapeutę integracji sensorycznej. Na podstawie rozmowy z rodzicami, obserwacji (zarówno podczas badania, jak i pobytu w grupie przedszkolnej), analizy wyników testów diagnostycznych określa się samodzielność i umiejętności społeczne malucha, adekwatność jego reakcji emocjonalnych, motywację do uczenia się, poziom rozwoju intelektualnego, rozwoju mowy i umiejętności porozumiewania się, rozwoju fizycznego. W uzasadnionych przypadkach specjaliści poradni korzystają z pomocy lekarzy specjalistów, którzy wydają zaświadczenia o stanie zdrowia dziecka, niezbędne do wydania opinii.

Różna bywa motywacja rodziców, skłaniająca ich do starania o odroczenie obowiązku szkolnego. Najczęściej niepokoi ich niewystarczająca dojrzałość emocjonalna pociechy, jej słabo rozwinięte zainteresowanie czynnościami edukacyjnymi w domu. Dość często obawy te nie znajdują potwierdzenia w opiniach nauczycieli oraz wynikach badań w poradni. Wówczas rodzicom proponuje się spotkania z pracownikami poradni dotyczące korekcji postępowania wychowawczego oraz rozwijania motywacji i ciekawości poznawczej u dziecka. Inne powody, które decydują o odroczeniu spełniania obowiązku szkolnego, związane są ze stanem zdrowia malucha, wpływającym na wysoką absencję na zajęciach i niewystarczające opanowanie materiału podstawy programowej wychowania przedszkolnego, trudności w nabywaniu wiedzy i umiejętności, niedojrzałość w obszarze emocjonalno-społecznym.

Zadania dyrektora przedszkola

1. Dyrektor powinien zadbać, aby postępy dziecka w opanowaniu podstawy programowej były obserwowane od chwili rozpoczęcia rocznego przygotowania do podjęcia nauki w szkole.
2. Musi on uczulić nauczycieli na to, aby na bieżąco informowali rodziców o postępach dziecka oraz udzielali im wskazówek do pracy z maluchem w domu – tylko wzajemna współpraca gwarantuje sukces i postępy dziecka w rozwoju.
3. Jeśli dziecko wykazuje opóźnienia w opanowaniu materiału wynikającego z podstawy programowej czy też w rozwoju społecznym i emocjonalnym, warto zaproponować rodzicowi badanie w poradni np. już w listopadzie, aby uzyskać pomoc specjalistyczną, ewentualnie konsultację z psychologiem w celu wstępnego rozpoznania problemów dziecka.

4. Warto pamiętać, że pomocą psychologiczno-pedagogiczną, np. w postaci zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, można objąć dziecko na wniosek nauczyciela, rodzica, dyrektora przedszkola, specjalisty zatrudnionego w przedszkolu.
5. W rozmowie z rodzicem należy w pierwszej kolejności podkreślać mocne strony dziecka, a dopiero później powiedzieć, co nas niepokoi, i wskazać sposoby pomocy.
6. Na spotkanie z rodzicami na terenie przedszkola można zaprosić pracownika poradni w celu wygłoszenia prelekcji na temat tego, jakie umiejętności powinno posiadać dziecko rozpoczynające naukę w szkole. Możliwe będą też wtedy indywidualne konsultacje rodziców z pracownikiem poradni. Warto takie spotkanie zorganizować na początku roku szkolnego – daje to możliwość całorocznej obserwacji dziecka przez rodzica, oceny jego rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego.
7. W poradniach bardzo często organizowane są godziny konsultacyjne dla rodziców i nauczycieli. Informacje o takiej możliwości należy umieścić na tablicy informacyjnej na terenie przedszkola – z numerem telefonu do poradni, dniem i godzinami konsultacji, nazwiskami pracowników poradni.
8. Rodzice dzieci niepełnosprawnych mają możliwość otrzymania opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju – od momentu wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole. Po otrzymaniu takiej opinii dzieci niepełnosprawne mogą być objęte terapią specjalistyczną w wymiarze od czterech do ośmiu godzin w miesiącu. Rolą pracowników przedszkola jest poinformowanie rodziców o takiej możliwości.

9. Warto korzystać ze stron internetowych poradni, na których umieszczane są dokumenty przydatne do załatwienia różnych spraw dotyczących badań, terapii, spotkań dla rodziców. Bardzo często znaleźć tam można publikacje specjalistów z poradni na temat sposobów pomocy, np. dzieciom z ADHD, usprawniania funkcji percepcyjno-motorycznych warunkujących prawidłowy proces uczenia się, postępowania z dziećmi z zaburzeniami mowy.

Badania diagnostyczne w poradni obejmują różne sfery rozwoju dziecka i często wykonywane są przez kilku specjalistów.

Przykład 1.

Odroczenie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego

Chłopiec, pięć lat i pięć miesięcy, diagnozowany w poradni we wrześniu w celu oceny rozwoju i z powodu niepełności mowy – zacinania się. Cierpiał na wadę wzroku korygowaną okularami (L +3.5/P +1.5). Dziecko miało dziesięcioletnią siostrę, jego rodzice pracowali, a chłopiec uczęszczał do przedszkola od trzeciego roku życia. Rodzice dostarczyli do poradni opinię nauczyciela oraz logopedy z przedszkola. Wynikało z niej, że okres adaptacji trwał u chłopca znacznie dłużej niż u innych dzieci. Miał trudności w nawiązywaniu relacji rówieśniczych. Bawił się tylko z kilkoma wybranymi przez siebie kolegami. Nie lubił zabaw zorganizowanych z całą grupą czy większym zespołem. Podczas zajęć niechętnie wypowiadał się na forum, zapytany, bardzo się denerwował. Podczas pracy indywidualnej związanej z samodzielnym wykonywaniem zadań często porzucał rozpoczętą czynność i powracał do niej po interwencji nauczyciela. Pracował bardzo wolno, miał trudności w nabywaniu wiedzy i umiejętności przewidzianych podstawą programową.

Podczas pobytu w poradni chłopiec początkowo był onieśmiałony. Po pewnym czasie jego nastrój poprawił się, nawiązał kontakt słowny ze specjalistą i z zainteresowaniem przystąpił do wykonywania zadań. Przy dłuższym wysiłku umysłowym widoczne były u niego oznaki znużenia i zmęczenia, miał trudności z koncentracją uwagi, zwiększała się jego ruchliwość, co wpływało niekorzystnie na efekt końcowy jego pracy. Pracował w wolnym tempie, dość często wymagał powtórzenia polecenia.

Na podstawie rozmowy z rodzicami, przeprowadzonej diagnozy pedagogicznej, psychologicznej, obserwacji w poradni oraz informacji z przedszkola stwierdzono, że możliwości umysłowe dziecka znajdują się na poziomie przeciętnym dolnym (obszar bezsłowny). Brak zdolności analizy i syntezy słuchowej i głoskowej słowa, niska sprawność manualna i grafomotoryczna, krótkotrwała zdolność koncentracji uwagi, bardzo wolne tempo pracy wskazywały, że chłopiec nie osiągnął jeszcze gotowości

do podjęcia nauki w szkole, w związku z czym najdogodniejsze dla jego dalszego rozwoju było odroczenie spełniania obowiązku szkolnego. Uznano, że pozwoli to na lepsze przygotowanie dziecka do podjęcia nauki w szkole, zarówno pod względem poznawczym, jak i emocjonalno-społecznym. Zalecono objęcie chłopca w przedszkolu zajęciami korekcyjno-kompensacyjnymi, kontynuowanie terapii logopedycznej, nauczycieli poproszono o kierowanie do niego krótkich poleceń i monitorowanie jakości ich wykonywania. Z rodzicami omówiono natomiast przyczyny trudności syna, przedstawiono możliwości pomocy i przekazano opracowany przez pracowników poradni pisemny instruktaż przydatny w pracy domowej z chłopcem.

Przykład 2.

Odroczenie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego

Dziewczynka, pięć lat i dziewięć miesięcy, diagnozowana w poradni we wrześniu z powodu słabej koordynacji ruchowej oraz w celu ogólnej oceny rozwoju. Występowały u niej zaburzenia integracji sensorycznej, jej sprawność manualna była bardzo słaba. Dziewczynka była jedynaczką, jej rodzice pracowali. Uczęszczała do przedszkola drugi rok, jej proces adaptacji do grupy przedszkolnej przebiegał bardzo długo. Z dostarczonej przez rodziców informacji od nauczycielki wynikało, że dziewczynka była samodzielną w czynnościach samoobsługowych, stosowała się do przyjętych reguł zachowania, była lubiana przez dzieci. Nie potrafiła jednak poprosić o pomoc, a także wyrazić swojego zdania, często podporządkowywała się w zabawie, podczas rozmowy unikała kontaktu wzrokowego, obawiała się nowych sytuacji. Czas wolny spędzała na samotnej zabawie lub w małym gronie rówieśników. Unikała sytuacji głośniejszych i konfliktowych. Miała trudności w nabywaniu niektórych umiejętności przewidzianych podstawą programową, wymagając indywidualnego wsparcia nauczyciela.

Dziewczynka przystąpiła do badań w poradni onieśmiałona, ale jej nastrój szybko się poprawił. Przy dłuższym wysiłku umysłowym wykazywała już oznaki znużenia i zmęczenia, miała problem z koncentracją. Trudności sprawiało jej również rozumienie poleceń i często powtarzała je za badającym. Wykonując polecenia, mówiła do siebie w trzeciej

osobie, dość często odpowiadała nieadekwatnie do pytania, śmiała się bez powodu. Krótkotrwale nawiązywała kontakt wzrokowy. Jej tempo pracy było zmienne, bardzo wolne przy zadaniach angażujących sprawność umysłową. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy pedagogicznej, psychologicznej oraz informacji z przedszkola stwierdzono możliwości umysłowe na poziomie przeciętnym dolnym (obszar bezsłowny), niskie rozumienie słownictwa, niski poziom funkcji słuchowo-językowych, niską sprawność grafomotoryczną i manualną, krótkotrwłą zdolność koncentracji uwagi oraz reakcje emocjonalne często nieadekwatne do sytuacji. Trudności te wyraźnie wskazywały, że dziewczynka nie osiągnęła jeszcze gotowości do podjęcia nauki w szkole, w związku z czym zasugerowano odroczenie spełniania obowiązku szkolnego w celu lepszego przygotowania do rozpoczęcia nauki w szkole, zarówno pod względem poznawczym, jak i emocjonalno-społecznym. Zalecono objęcie jej zajęciami korekcyjno-kompensacyjnymi, nauczyciele zostali poinstruowani, aby kierowali do niej krótkie, pojedyncze polecenia i upewniali się, czy je rozumie, uwzględnili nieco dłuższy czas na wykonanie zadania. Poproszono ich również o uprzedzanie dziewczynki o czekających ją zdarzeniach w przedszkolu (zaznajomienie z planem dnia, przypominanie w ciągu dnia, co będzie się działo za chwilę), co da jej poczucie przewidywalności zdarzeń i osłabi niepokój przed nowymi sytuacjami. Z rodzicami omówiono przyczyny trudności córki, zaproponowano sposoby pomocy, przekazano opracowany przez pracowników poradni pisemny instruktaż do wykorzystania w pracy domowej z dzieckiem. W związku z utrzymującymi się nieadekwatnymi zachowaniami w obszarze społecznym rodzicom zaproponowano również poszerzenie diagnozy o konsultacje z psychiatrą dziecięcym.

Przykład 3.

Brak podstaw do odroczenia spełniania obowiązku szkolnego

Dziewczynka, pięć lat i siedem miesięcy, została zgłoszona po raz pierwszy do poradni przez rodziców w celu odroczenia obowiązku szkolnego z powodu trudności emocjonalnych. Jak poinformowali, córka często nie słuchała ich poleceń, niechętnie wykonywała z nimi w domu zadania edukacyjne. Wychowywana była w pełnej rodzinie, nie miała rodzeństwa. Rodzice opisali ją jako wesołą i wrażliwą dziewczynkę o silnym charakterze. Uczęszczała na zajęcia dodatkowe: język angielski, taniec, pływanie, gimnastykę ogólnorozwojową. Z pisemnej opinii od wychowawczynie, którą dostarczyli rodzice, wynikało, że dziewczynka w przedszkolu była pogodna, spokojna, czasami nieśmiała. Była lubiana przez rówieśników, chętnie się z nimi bawiła i nawiązywała współpracę, nie popadała w konflikty. Umiała panować nad swoimi emocjami, przestrzegała ustalonych zasad, chętnie i dobrze wykonywała polecenia. Jej umiejętności z zakresu gotowości do nauki pisania i czytania były przeciętne, natomiast umiejętności

matematyczne – wysokie. Wykazywała się bardzo dobrą sprawnością ruchową. Podczas pobytu w poradni dziewczynka była pogodna i zainteresowana nowym otoczeniem, chętnie wykonywała powierzane jej zadania, swobodnie nawiązywała kontakt słowny i emocjonalny z badającymi. Była skupiona, dobrze rozumiała kierowane do niej polecenia. Wykazała się dobrą motywacją do pracy. Wyniki przeprowadzonej diagnozy psychologiczno-pedagogicznej wskazały na wyższą niż przeciętna sprawność umysłową oraz prawidłowy przebieg rozwoju funkcji percepcyjno-motorycznych warunkujących proces uczenia się. Dziewczynka trzymała jeszcze nieprawidłowo przybory do rysowania, ale jej reakcje emocjonalne były adekwatne do sytuacji i osiągnęła ona odpowiednią gotowość umysłową i emocjonalno-społeczną do rozpoczęcia nauki w klasie pierwszej w swojej grupie wiekowej. Z rodzicami szczegółowo omówiono wnioski po badaniach, uzasadniono decyzję o nieodraczaniu spełniania obowiązku szkolnego, wskazując na dobry potencjał dziecka, prawidłowo rozwinięte umiejętności społeczne, rozwiniętą ciekawość poznawczą. Jednocześnie zachęcono ich do korekcy postępowania wychowawczego (zaproponowano rodzicom kolejne spotkanie z psychologiem diagnozującym), wprowadzenia w domu jasnych dla dziewczynki zasad postępowania i konsekwentnego ich przestrzegania przez dorosłych.

Podstawa prawna:

- » Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.),
- » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2012 r. poz. 977 ze zm.),
- » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U. z 2008 r. Nr 173 poz. 1072),
- » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199),
- » Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2010 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 893 ze zm.).

Elżbieta Galas

Pedagog, surdologopeda, dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lubinie, od lat prowadzi zajęcia dla nauczycieli w ramach studiów podyplomowych dotyczące terapii pedagogicznej, logopedycznej, pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Katarzyna Chabior

Psycholog w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lubinie, specjalista wczesnego wspomaganie rozwoju, nauczyciel dyplomowany, od wielu lat zajmuje się diagnozą i terapią dzieci do lat siedmiu

DOWÓZ DZIECI DO PRZEDSZKOLA

Regulacje prawne

W jakich przypadkach gmina powinna zapewnić dowóz dzieci do przedszkoli?
Jakie zmiany w tym zakresie przewiduje nowelizacja *Ustawy o systemie oświaty*?
Co należy do zadań dyrektora w kontekście organizacji dowozu podopiecznych?

MICHAŁ ŁYSZCZARZ

Ustawa o samorządzie gminnym stanowi w art. 7 ust. 1 pkt 8, że do podstawowych zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie edukacji publicznej. Przepis ten jest zatem normą ogólną, wskazującą na jedno z wielu zadań własnych wykonywanych przez jednostkę samorządu terytorialnego. Zadanie to ulega konkretyzacji dopiero na gruncie przepisów szczególnych, do których w tym wypadku należą *Ustawa o systemie oświaty* oraz akty wykonawcze do niej. Przede wszystkim należy tu wskazać art. 5a ust. 2 pkt 1 *Ustawy o systemie oświaty*, mówiący o tym, że zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki, w tym profilaktyki społecznej w przedszkolach, w tym z oddziałami integracyjnymi, przedszkolach specjalnych oraz innych formach wychowania przedszkolnego, jest zadaniem oświatowym gmin. Przepis ten ma oczywiście charakter jak najbardziej ogólny, a w samej *Ustawie o samorządzie gminnym* można wskazać szereg regulacji o zdecydowanie bardziej szczegółowym charakterze, dotyczących właśnie sposobu wykonywania zadania własnego jednostki samorządu terytorialnego w zakresie edukacji publicznej. Jednym z takich przepisów jest art. 14a ust. 3 *Ustawy o systemie oświaty* formułujący obowiązek zapewnienia przez gminę dowozu dzieci do przedszkoli.

Obecna regulacja

Treść art. 14a ust. 3 pozostaje w ścisłej relacji do art. 14a ust. 2 *Ustawy o systemie oświaty*, stosownie do którego sieć publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych wraz z publicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego powinna zapewniać wszystkim dzieciom pięcioletnim zamieszkałym na obszarze gminy możliwość spełniania obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, czyli rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego. Droga dziecka pięcioletniego z domu do najbliższego publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego

w szkole podstawowej lub do publicznej innej formy wychowania przedszkolnego nie powinna przekraczać 3 km. Zgodnie z kolei ze wspomnianym art. 14a ust. 3, jeżeli droga pięcioletka z domu do najbliższego publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub publicznej innej formy wychowania przedszkolnego przekracza 3 km, obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka lub zwrot kosztów przejazdu jego i opiekuna środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice.

Przepis ten odnosi się wyłącznie do przedszkoli publicznych i tylko do tych jednostek gmina ma obowiązek zorganizowania transportu dzieci w przypadku, gdy ich droga do przedszkola przekracza bądź 3 km. Warto natomiast się zastanowić, w jakiej sytuacji występuje obowiązek zwrotu przez gminę kosztów dojazdu do przedszkola. Otóż przywołany wyżej przepis wskazuje, że zwrot ten przysługuje, jeśli dowożenie dziecka do przedszkola zapewniają rodzice. Należy tu jednocześnie zauważyć, że obejmuje on wyłącznie koszty przewozu środkami komunikacji publicznej. Co za tym idzie, obowiązek zwrotu kosztów przejazdu nie obejmuje opłacenia np. taksówki czy innego środka lokomocji. Wynika to z faktu, że owe środki komunikacji publicznej są utrzymywane właśnie przez gminę, a więc zapewniając nimi darmowy przejazd, gmina wykonuje obowiązek dowozu w podobny sposób, jak czyniłaby to z wykorzystaniem innych, dedykowanych środków transportu, niebędących jednak komunikacją publiczną, czyli z reguły autobusów wyznaczonych wyłącznie do realizacji zadania w postaci zapewnienia dzieciom dowozu do przedszkola.

Organizacja dowozu dzieci niepełnosprawnych

Warto jednak zauważyć, że o ile przywołane przepisy nakazują gminie zorganizowanie transportu wyłącznie do przedszkola publicznego, o tyle od tej zasady istnieje istotny wyją-

tek, przewidziany w art. 14a ust. 4 *Ustawy o systemie oświaty*. Zgodnie z tą regulacją obowiązkiem gminy jest zapewnienie niepełnosprawnym dzieciom pięcioletnim oraz dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym na podstawie art. 14 ust. 1a (dzieci posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego) bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej, innej formy wychowania przedszkolnego lub ośrodka umożliwiającego dzieciom, o których mowa w art. 16 ust. 7 (dzieci upośledzone umysłowo w stopniu głębokim), a także dzieciom z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego albo zwrot kosztów przejazdu ucznia i opiekuna na zasadach określonych w umowie zawartej między wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) i rodzicami, opiekunami lub opiekunami prawnymi, jeżeli to oni zapewniają dowożenie.

Zasady organizowania dowozu w przypadku dzieci niepełnosprawnych różnią się zatem istotnie w stosunku do dotychczas opisanych regulacji. Należy tu przede wszystkim zwrócić uwagę, że ustawodawca nie wskazuje już w tym wypadku, że obowiązkiem gminy jest zapewnienie dowozu dzieci do najbliższego publicznego przedszkola, ale ogólnie do najbliższego przedszkola, co pozwala na przyjęcie interpretacji, że gmina ma obowiązek dowozić dzieci do dowolnego najbliższego przedszkola, wliczając w to również placówki niepubliczne.

Kolejna ważna różnica polega na braku minimalnego limitu odległości od przedszkola, którego przekroczenie powoduje powstanie obowiązku dowozu dzieci. W przypadku dzieci zdrowych było to co najmniej 3 km, jeżeli więc droga dziecka do przedszkola przekraczała ten dystans, dopiero wówczas po stronie gminy rodził się obowiązek organizo-

wania dowozu. Ustawodawca założył zatem, że w przypadku dzieci zdrowych dystans mniejszy od wskazanego limitu nie jest przeszkodą uniemożliwiającą samodzielne dotarcie do przedszkola, bez konieczności zorganizowania dowozu. Założenie takie nie dotyczy natomiast dzieci z niepełnosprawnościami. W ich przypadku gmina ma obowiązek zorganizowania dowozu w każdym przypadku, niezależnie od odległości, jaka dzieli miejsce zamieszkania malucha od przedszkola.

Ostatnia z różnic polega na sposobie, w jaki gmina dokonuje zwrotu kosztów przejazdu dziecka wraz jego opiekunem. W przypadku dzieci zdrowych zwrot dotyczył wyłącznie przejazdu środkami komunikacji publicznej, podczas gdy w przypadku dzieci niepełnosprawnych *Ustawa o systemie oświaty* nie reguluje już tej kwestii, wskazując, że zwrot kosztów przejazdu ucznia i opiekuna następuje na zasadach określonych w umowie zawartej między wójtem a opiekunami (rodzicami). W przypadku umowy zastosowanie ma zatem art. 353¹ *Kodeksu cywilnego* i wynikająca z tej regulacji zasada swobody umów. Zgodnie z tym przepisem strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego. W praktyce oznacza to, że strony umowy mogą prawie dowolnie kształtować jej treść, a zasada ta dotyczy oczywiście także umowy zawieranej przez wójta z rodzicami (opiekunami prawnymi) dziecka. Oznacza to, że umowa nie musi w tym wypadku ograniczać zwrotu kosztów przejazdu wyłącznie do kwoty, jaka obowiązuje w środkach komunikacji publicznej. Strony mogą uzgodnić dowolne zasady zwrotu kosztów, w tym uznać, że obejmuje on również koszty przejazdu innymi środkami lokomocji, m.in. wspomnianą wyżej taksówką czy też prywatnym samochodem rodziców (opiekunów prawnych) ucznia.

Wspomnieć tu również należy o art. 14a ust. 4a *Ustawy o systemie oświaty*, zgodnie z którym gmina może zorganizować dzieciom bezpłatny transport i opiekę w czasie przewozu do przedszkola lub innej formy wychowania przedszkolnego również w przypadkach, w których nie ma takiego obowiązku. Przepis ten zezwala więc na rozszerzenie zadania gminy polegającego na organizacji dowozu o sytuacje nieprzewidziane w *Ustawie o systemie oświaty*. Przykładowo, gmina na podstawie tej regulacji może zorganizować dowóz wszystkich uczniów do przedszkoli, niezależnie od odległości, w jakiej mieszkają.

Zmiany w *Ustawie o systemie oświaty*

Od 1 września 2017 r. zacznie obowiązywać zmieniona treść regulacji art. 14a ust. 2 i 3 *Ustawy o systemie oświaty*, wprowadzona w drodze nowelizacji z 13 czerwca 2013 r. Zgodnie z art. 14a ust. 2 w brzmieniu, w jakim będzie on wówczas obowiązywał, sieć publicznych przedszkoli, wraz z publicznymi przedszkolami i publicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego prowadzonymi przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne, publicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego prowadzonymi przez gminę, niepublicznymi przedszkolami, o których mowa w art. 90 ust. 1b, oraz niepublicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego, o których mowa w art. 90 ust. 1c, powinna zapewniać dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym zamieszkającym na obszarze gminy możliwość korzystania z wychowania przedszkolnego. Droga dziecka spełniającego obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego z domu do publicznego przedszkola, publicznej innej formy wychowania przedszkolnego, niepublicznego przedszkola, o którym mowa w art. 90 ust. 1b, albo niepublicznej innej formy wychowania przedszkolnego, o której mowa w art. 90 ust. 1c, w których gmina zapewniła warunki spełniania tego obowiązku, nie powinna przekraczać 3 km.

Istotna zmiana wprowadzona w tej regulacji będzie zatem polegać na objęciu nią również niepublicznych przedszkoli, o których mowa w art. 90 ust. 1b, czyli przedszkoli, które będą otrzymywać dotację w wysokości równej wydatkom bieżącym przewidzianym na jednego ucznia w przedszkolach prowadzonych przez gminę, pomniejszonym o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, jeżeli placówki te:

- ▶ zapewnią czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki nie krótszy niż w przedszkolach gminnych,
- ▶ będą pobierać opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego nie wyższe niż opłaty ustalone przez radę gminy,
- ▶ będą prowadzić dokumentację przebiegu nauczania, wychowania i opieki ustaloną dla przedszkoli publicznych,
- ▶ zapewnią liczbę uczniów w oddziale przedszkolnym nieprzekraczającą maksymalnej liczby uczniów w oddziale przedszkola publicznego,
- ▶ zapewnią uczniom pomoc psychologiczno-pedagogiczną,
- ▶ będą stosować zasady przyjmowania do publicznych przedszkoli.

W praktyce będą to zatem przedszkola niepubliczne pracujące w pełni na zasadach określonych dla przedszkoli publicznych samorządowych i z tego tytułu pobierające wyższą dotację.

Ważniejsze jest przy tym, że – zgodnie z art. 14a ust. 1 ponownie w brzmieniu obowiązującym od 1 września 2017 r. – jeżeli droga, o której mowa w ust. 2, przekracza 3 km, obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka albo zwrot kosztów jego przejazdu wraz z opiekunem środkami komunikacji publicznej, jeśli dowożenie zapewniają rodzice. Innymi słowy, obowiązek gminy będzie obejmował zapewnienie dowozu dzieci również do przedszkoli niepublicznych, o ile placówki te będą spełniały wymienione w art. 90 ust. 1b warunki.

Obowiązki dyrektora w zakresie dowozu dzieci

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach w § 2 stanowi, że dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w przedszkolu, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez placówkę poza należącymi do niej obiektami. Przepis ten nakłada zatem na dyrektora obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa, lecz wyłącznie w czasie zajęć, które z kolei związane są z realizowaniem podstawowych funkcji przedszkola, czyli funkcją opiekuńczą, dydaktyczną i wychowawczą – dyrektor nie ma obowiązku zapewniania bezpieczeństwa podopiecznym w czasie przejazdu.

Z taką treścią przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny koreluje treść art. 6 pkt 1 *Karty nauczyciela*, stosownie do którego nauczyciel zobowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami przedszkola: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa dzieciom w czasie zajęć organizowanych przez placówkę. Jak widać, w tym wypadku także odpowiedzialność nauczyciela ogranicza się do obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa w czasie zajęć, te zaś nie odbywają się w czasie podróży. Dyrektor nie może polecić nauczycielowi sprawowania opieki nad dziećmi w czasie przejazdu. Zarówno organizowanie samego dowozu uczniów, jak i zapewnienie im bezpieczeństwa w jego trakcie należy wyłącznie do gminy.

Z punktu widzenia dyrektora istotne jest, że żadna z regulacji dotyczących organizowania dowozu wychowanków do przedszkola nie przewiduje dla niego wprost żadnych obowiązków. Jeżeli bowiem jest to wyłącznie zadanie własne gminy i jednocześnie tylko ona odpowiada za bezpieczeństwo uczniów w czasie dowozu, to z prawnego punktu widzenia jedynie gmina odpowiada za właściwą realizację tego zadania. W praktyce rodzic dziecka objętego prawem dowozu do przedszkola powinien się zgłosić do wydziału edukacji, którego zadaniem jest właśnie zorganizowanie dowożenia dzieci. Tu na dyrektora może jednak zostać nałożony pewien obowiązek, mianowicie obowiązek informacyjny. Nie istnieją przeszkody prawne ku temu, by wójt danej gminy, jako bezpośredni przełożony kierującego placówką przedszkolną, wydał mu polecenie informowania rodziców o przysługujących im prawach w zakresie dowozu. Co prawda, równie dobrze informowanie o uprawnieniu do korzystania z transportu organizowanego przez gminę może być realizowane również przez wydział edukacji, ale w tym wypadku wójt może uznać za zasadne nałożenie takiego obowiązku na dy-

rektora z racji tego, że poinformowanie rodziców właśnie dla dyrektora może być najłatwiejsze, choćby podczas corocznego spotkania z rodzicami przed rozpoczęciem zajęć. Dodatkowo taka forma udostępnienia informacji nie generuje z punktu widzenia gminy dodatkowych kosztów.

A co w przypadku, gdy gmina nie zamierza realizować swoich obowiązków?

Przypadki takie nie powinny się oczywiście zdarzać, ale nie można wykluczyć, że z powodu oszczędności gmina nie będzie realizować obowiązku w zakresie dowożenia dzieci. Dyrektor znajduje się wówczas w trudnej sytuacji, ponieważ w razie pytań rodziców nie może negować faktu istnienia takiego obowiązku, a jednocześnie może zdawać sobie sprawę z tego, że w danej gminie nie jest on realizowany. Poinformowanie rodziców o ich prawach nie będzie zapewne w takiej sytuacji dobrze odbierane przez gminę, gdyż prawa te ograniczają się w takim wypadku praktycznie do wystąpienia na drogę sądową do sądu administracyjnego, co powinno zostać poprzedzone wezwaniem do usunięcia naruszenia prawa. Alternatywną drogą działania jest jeszcze możliwość wystąpienia ze skargą do właściwego wojewody, sprawującego nadzór nad daną gminą, w której rodzic może poinformować o tym, że dana gmina nie realizuje nałożonych na nią ustawowych obowiązków.

Udzielenie informacji może więc zostać źle odebrane przez wójta danej gminy, choćby ze względu na fakt, że powtarzające się naruszenie prawa przez organ gminy, w tym nierealizowanie obowiązków ustawowych, jest podstawą nawet do wprowadzenia zarządu komisarycznego w danej gminie, aczkolwiek dzieje się to oczywiście jedynie w najcięższych przypadkach. Z racji jednak możliwych poważnych konsekwencji dyrektor powinien raczej ograniczyć się do tego, aby zaproponować rodzicowi skorzystanie z profesjonalnej pomocy prawnej – wójt nie będzie wówczas mógł mu zarzucić, że to dyrektor stał się przyczyną skargi na działanie wójta złożonej do wojewody.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 594 ze zm.),
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 r. poz. 827 ze zm.),
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 121 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69 ze zm.).

Michał Łyszczarz

Prawnik, współautor komentarza do Ustawy o systemie oświaty oraz szeregu publikacji z zakresu prawa oświatowego i samorządowego, m.in.: *Publiczne jednostki oświatowe, Budżet zadaniowy w teorii i praktyce, Niepubliczne jednostki oświatowe. Organizacja, finanse i kadry*. Obecnie zatrudniony w Wydziale Nadzoru Prawnego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

PRZEDSZKOLA.EDU.PL

PRZEDSZKOLA, ŻŁOBKI, KLUBY MALUSZKA, SALE ZABAW, ATRAKCJE

- ✓ ponad 200 tys. rodziców miesięcznie
- ✓ własny dostęp on-line do oferty i jej aktualizacji
- ✓ profesjonalne telefoniczne i mailowe **Biuro Obsługi Klienta**
- ✓ świetne wypożyczonowanie serwisu w Google
- ✓ rozbudowane galerie zdjęć
- ✓ prezentacja placówki na mapie
- ✓ scenariusze zajęć
- ✓ porady dla rodziców
- ✓ patronaty medialne nad wydarzeniami i publikacjami

Jeżeli twojego przedszkola, żłobka, klubu maluszka nie ma jeszcze w serwisie www.przedszkola.edu.pl zapraszamy do kontaktu:

Biuro Obsługi Klienta

telefon: (81) 444 61 04

telefon kom.: 516 206 844

e-mail: poczta@przedszkola.edu.pl

www.przedszkola.edu.pl

Smok Bazyl zaprasza do świata angielskich słówek!

„Mała Akademia Smoka Bazyla. Easy English” to niezwykła pozycja na rynku wydawniczym. Niezastąpiona pomoc dla nauczycieli przedszkolnych!

- Ponad 20 scenariuszy zajęć
- Niezbędne wskazówki metodyczne
- Szczegółowe komentarze do zajęć
- Bogate zestawy słów i zwrotów
- Pomysłowe gry i zabawy
- Kolorowanki
- CD z kartami pracy

**Dołącz do Małej Akademii Smoka Bazyla
i rozpocznij z przedszkolakami
wspaniałą przygodę z językiem angielskim!**

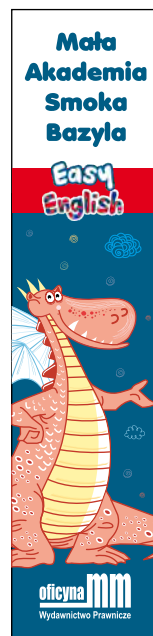
**To nie koniec niespodzianek!
W prezencie smocza zakładka!**

**W sprzedaży już w sierpniu 2015 r. – tylko w Oficynie MM
Realizacja zamówień od 17 sierpnia**

Zamów, nie czekaj!

**zamowienia@oficynamm.pl • tel./faks (61) 653 64 30
www.oficynamm.pl**

REALIZACJA PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Obszar 8. Wychowanie przez sztukę

– muzyka

część VIII

Zapraszamy do kolejnej części cyklu dotyczącego realizacji podstawy programowej. Nasza specjalistka kontynuuje omawianie zagadnienia wychowania przez sztukę, a dokładniej przez muzykę, w przedszkolu.

IZABELA CZAJA-ANTOSZEK

8. Wychowanie przez sztukę – muzyka: różne formy aktywności muzyczno-ruchowej (śpiew, gra, taniec).

Dziecko kończące wychowanie przedszkolne i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:

- 1) śpiewa piosenki z dziecięcego repertuaru oraz łatwe piosenki ludowe; chętnie uczestniczy w zbiorowym śpiewie, w tańcach i muzykowaniu,
- 2) dostrzega zmiany charakteru muzyki (np. dynamiki, tempa i wysokości dźwięku) i wyraża je ruchem,
- 3) wyraża stany emocjonalne, pojęcia i zjawiska pozamuzyczne różnymi środkami aktywności muzycznej – instrumentalnej (z użyciem instrumentów perkusyjnych i innych przedmiotów), wokalne i ruchowe,
- 4) w skupieniu słucha muzyki, w tym także muzyki poważnej.

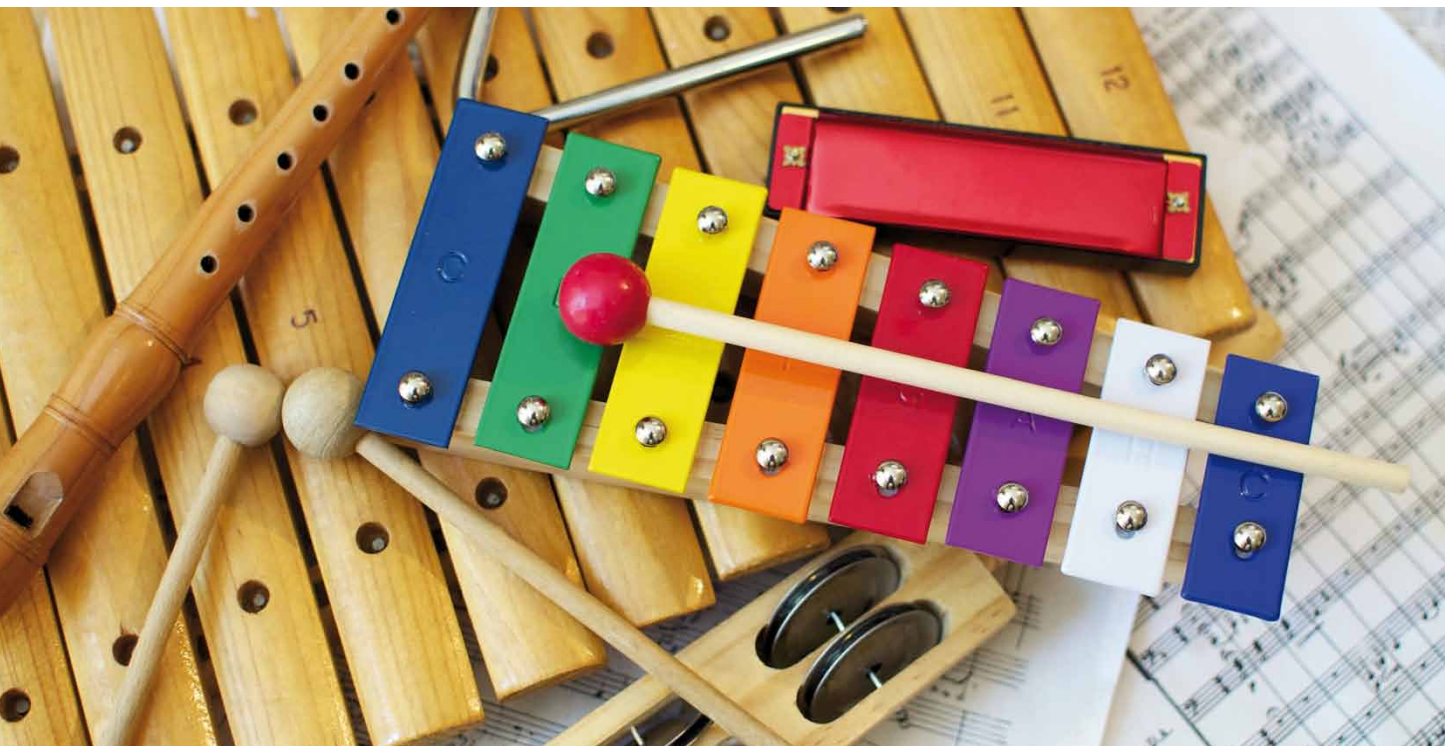
Zajęcia umuzykalniające – potrzeby techniczne

W idealnej wersji zajęcia muzyczne czy elementy zabaw umuzykalniających, stosowane podczas zajęć dydaktycznych w przedszkolu, powinny być dobrze przygotowane od strony technicznej. Powinien o to zadbać i zainwestować w odpowiednią ich jakość dyrektor przedszkola. Jeżeli muzyka ma wywierać wpływ i stymulować rozwój

dziecka, powinna być dobrze słyszalna. Niezbędny jest tutaj dobry sprzęt muzyczny pozwalający na odtwarzanie muzyki z wysoką jakością oraz wystarczająca liczba głośników, najlepiej rozmieszczonych zgodnie z zasadami akustyki sali, tak aby uzyskać tzw. równe pole dźwięku. Inwestycją w zajęcia i zabawy umuzykalniające jest również zakup różnorodnych płyt CD, zawierających różne rodzaje muzyki o zróżnicowanym tempie i dynamice, zarówno w wersjach akustycznych, jak i wokalnych (na zajęciach sprawdza się muzyka rytmiczna, bębnowa, atawistyczna, etniczna). Warto podjąć w tym temacie konsultację z nauczycielami prowadzącymi grupy przedszkolne, którzy doskonale będą się orientować w potrzebach dzieci i z uwagi na nie odpowiednio dobiorą rodzaj muzyki. Jeżeli nie mamy takich możliwości finansowych i nauczyciele muszą operować podstawowym rodzajem sprzętu nagłaśniającego, warto przynajmniej zaopatrzyć placówkę w różne rodzaje instrumentów – dobrze sprawdzają się tzw. walizki z instrumentami, w których jest od kilku do kilkunastu rozmaitych instrumentów. Powinny być one zróżnicowane, a ich liczba musi umożliwiać realizację zajęć grupowych.

Zabawy ruchowe z muzyką – przykłady

Zabawy umuzykalniające wyrabiają w dziecku reakcję na wrażenia słuchowe oraz budzą zamiłowanie do rytmicznego ruchu, co kształtuje harmonię i równowagę rozwoju. Tego

typu zabawy angażują jednocześnie słuch, głos i narząd ruchu. Ruch przy muzyce jest jednym z elementów zaspokajających aktywność fizyczną malucha. Zabawy ze śpiewem i muzyką wpływają zarówno na jego rozwój umysłowy, jak i na rozwój fizyczny. Należy pamiętać o zwiększaniu czasu przeznaczonego na tego typu aktywność, jeśli nie uda nam się wyjść z dziećmi na spacer z powodu brzydkiej pogody czy innych warunków organizacyjnych. Umuzykalnianie podopiecznych prowadzimy w najprostszy sposób, stosując formę zabawowo-naśladowczą, opartą na prostych i nieskomplikowanych ruchach. Dla większego zainteresowania dzieci możemy pokazywać dane ruchy na pacynce lub obrazkach. Zabawy umuzykalniające możemy podzielić na:

- ▶ Zabawy ruchowe ze śpiewem, które polegają na ilustracji piosenki za pomocą gestów naśladowczych związanych z jej tekstem.

Przykład: Prowadzący zajęcia śpiewa piosenkę *Kotki dwa* („Aaa, kotki dwa / szaro-bure obydwu. / Nic nie będą robiły, / tylko bajki mówiły”, melodia ludowa) i kołysze lalkę lub pacynkę. Dzieci dołączają do śpiewania i naśladują gesty prowadzącego, kołysząc lale, misie, kotki itp.

- ▶ Zabawy inscenizowane, do których wprowadzamy role wynikające z treści piosenki, używając do tego prostych rekwizytów, np. zabawki, pacynki.

Przykład: Prowadzący śpiewa piosenkę *Misie* („Dwa malutkie misie / chcą zatańczyć dzisiaj. / Hopsa, hopsa, dana, dana, / tańczą misie dziś od rana”, melodia popularna) i tańczy dwoma pacynkami wesoły taniec. Dzieci dołączają do śpiewania i naśladują gesty prowadzącego, tańcząc dwoma pacynkami, misiami, lalkami itp.

- ▶ Ćwiczenia słuchowe, które rozwijają wrażliwość dziecka na dźwięk, ton, rytm, melodię i tempo wymowy (np. słuchanie, naśladowanie i rozpoznawanie dźwięków).

Przykład: Prowadzący demonstruje dźwięki wydawane przez grzechotkę, bębenek, talerze, następnie prosi dzieci o odwrócenie się i ponownie uderza np. w bębenek. Zadaniem przedszkolaków jest rozpoznanie nazwy instrumentu po jego dźwięku (dzieci, zwłaszcza młodsze, nie muszą odpowiedzieć słownie, wystarczy, że wskażą instrument, który uprzednio słyszały).

- ▶ Ćwiczenia rytmiczne, których celem jest osiągnięcie zgodności ruchu z rytmem muzyki. Polegają na odtwarzaniu rytmu danej piosenki lub wiersza za pomocą prostych elementów, jak klaskanie czy tupanie.

Przykład: Prowadzący zajęcia wystukuje rytm pałeczkami i liczy uderzenia, dzieci powtarzają to samo.

Zabawy taneczne – zasady

Taniec może być wykorzystany jako element zajęć umuzykalniających. Rozpoczynając pracę z grupą, która za chwilę będzie tańczyć, nauczyciel musi pamiętać o istotnych elementach, takich jak:

- ▶ atmosfera przyjacielskiego spotkania, uśmiechu, otwartości, bezwzględnego odrzucenia rywalizacji (dobrze rozpocząć zajęcia kilkoma zabawami integracyjnymi z zakresu pedagogiki zabawy),
- ▶ omówienie treści utworu muzycznego, cech danej muzyki, regionu, z którego pochodzi, wyjaśnienie tekstu słownego – pozwoli to zrozumieć dzieciom sens danego tańca, jego nastroj oraz rozbudzi wyobraźnię i fantazję (można

posłużyć się rekwizytem charakterystycznym dla regionu, z którego pochodzi wybrana przez nas muzyka, np. flagą, regionalnym smakołykiem),

- ▶ zasada stopniowości trudności (rozpoczynamy od prostych tańców i ćwiczenia kolejnych kroków bez muzyki, stopniowo dołączamy kolejne i łączymy w układy taneczne),
- ▶ organizacja zajęć, czyli dobre przemyślenie liczebności grupy, wielkości sali, możliwości prawidłowej realizacji tańca.

W projektowaniu zajęć opartych na elementach tańca wyróżnić można kilka ważnych etapów:

- ▶ słuchamy melodii – dzieci zapoznają się z wybranym utworem,
- ▶ demonstracja przez prowadzącego – nauczyciel pokazuje taniec bez muzyki, a jeśli to możliwe, niektórych elementów uczy na siedząco,
- ▶ demonstracja z wybranym dzieckiem – prowadzący pokazuje taniec z wybraną osobą, z muzyką,
- ▶ nauka tańca z grupą bez melodii,
- ▶ nauka tańca z grupą z melodią.

Jeżeli zastosujemy powyższe zasady podczas zajęć tanecznych z dziećmi, zapewnimy im większą swobodę wyrażania odczuć i aktywności, co pozwoli na osiągnięcie przez nie poczucia sukcesu.

Ze śpiewem za pan brat

Okres przedszkolny to czas w rozwoju dziecka, w którym możemy już dostrzec pewne predyspozycje wokalne, ale wciąż praca z głosem i kształtowanie go powinny mieć charakter zabawy. W scenariuszach zajęć dydaktycznych warto pamiętać o piosenkach z repertuaru dziecięcego, tradycyjnych, ludowych melodiach, piosenkach w różnych językach. Śpiew jest doskonałym narzędziem do poznawania np. języka obcego – rytmiczne, łatwe do przyswojenia melodie sprawiają, że maluch zapamiętuje mimowolnie większą liczbę nowych słów. Najprzyjemniejsze dla dziecka jest, gdy śpiew towarzyszy naturalnie różnym zabawom w ciągu dnia. Najtrudniejsze i najbardziej wymagające, jeśli chodzi o koszty emocjonalne dla malucha, jest śpiewanie na polecenie nauczyciela na forum grupy. Dziecko wywołane do odśpiewania przed grupą fragmentu piosenki może tak bardzo się zawstydić, że spowoduje to niechęć do dalszego ćwiczenia umiejętności wokalnych. Bardzo dobrze sprawdzają się natomiast formy grupowego śpiewania towarzyszące zarówno scenariuszom, uroczystościom, jak i zabawom dowolnym.

Zabawy relaksacyjne

Zajęcia umuzykalniające to nie tylko aktywne, dynamiczne zabawy wykorzystujące rytm i melodię. Muzyce możemy również nadać funkcję odprężającą, relaksującą. Podczas odpoczynku poobiedniego, kiedy zależy nam na wyciszeniu dzieci, oddzieleniu ich od dynamicznych bodźców, możemy zamiast bajki czy słuchowiska od czasu do czasu zaproponować słuchanie muzyki relaksacyjnej. Dobrze jest wówczas dobrać odpowiedni rodzaj muzyki – stonowaną, z wyciszonym basowym brzmieniem. Świetnie sprawdzają się odgłosy natury: szum lasu, morza, śpiew ptaków. Po takim muzycznym seansie możemy zorganizować zabawę plastyczną

i poprosić dzieci, aby narysowały, co sobie wyobrażały podczas słuchania muzyki. Młodszym podopiecznym możemy rozdać kolorowanki związane tematycznie z muzyką.

Metody pedagogiczne wprowadzające elementy muzykoterapii

Jeżeli w przedszkolu istnieje taka możliwość, poza zajęciami umuzykalniającymi możemy proponować realizację profesjonalnych zajęć muzykoterapeutycznych w osobnej sali (np. sali rytmicznej czy sali gimnastycznej, w której dzieci będą mieć dużo przestrzeni) lub przeprowadzać zabawy z zakresu muzykoterapii w stałych salach zajęciowych poszczególnych grup. Zabawy realizujące cele muzykoterapii mogą być przeprowadzane jako osobny rodzaj zajęć (np. raz w tygodniu zamiast zajęć dydaktycznych lub raz w tygodniu jako zabawy popołudniowe) lub stanowić element zajęć dydaktycznych (wzbogacenie edukacyjnej podstawy programowej o elementy muzyczne, taneczne, ruchowe czy relaksacyjne). Zabawy o charakterze muzykoterapeutycznym to również doskonały pomysł na spotkanie integracyjne z rodzicami czy scenariusz okolicznościowy. Wówczas możemy projektowanie scenariusza zajęć oprzeć na jednej z metod muzykoterapeutycznych. Taką metodą jest np. Metoda Symboli Dźwiękowych opracowana przez Barbarę Kaję, która zakłada wprowadzanie ćwiczeń według poniższego schematu:

- ▶ ekspresja ruchowa – na początku zajęć to swobodne poruszanie się w rytmie muzyki, stopniowo wprowadzane są ćwiczenia naprzemiennego pobudzania (gdy gra muzyka, dzieci tańczą) i hamowania (dzieci zatrzymują się, gdy muzyka przestanie grać),
- ▶ interpretacja plastyczna utworów muzycznych – pierwszy etap to zilustrowanie przez dziecko nastroju utworu muzycznego za pomocą plam wykonanych szmatką zamoczoną w farbie, kolejny to użycie w tym samym celu pędzelków, ostatnim etapem jest próba przedstawienia w postaci rysunku skojarzeń związanych z daną muzyką,
- ▶ poznawanie i operowanie symbolami dźwięków – poznanie przez dzieci dźwięków: niski/wysoki, długi/krótki, głośny/cichy oraz przyporządkowanie im odpowiednich znaków graficznych,
- ▶ zabawy słowno-muzyczne z elementami ćwiczeń pantomimicznych – pierwszy etap to ćwiczenia ortofoniczne, ćwiczenia pantomimiczne do podkładu muzycznego, ostatni etap to samodzielna improwizacja do podkładu muzycznego,
- ▶ relaksacja – stosowana najczęściej na koniec zajęć, aby uwolnić napięcie mięśniowe i psychiczne.

Bibliografia:

- ▶ W. Szulc, *Muzykoterapia jako przedmiot badań i edukacji*, Lublin 2005.

Izabela Czaja-Antoszek

Psycholog dziecięcy, pedagog, arteterapeuta, animator dramy i technik teatralnych, instruktor metod rozwoju ruchowego dziecka, wykładowca internetowych warsztatów dla rodziców, założycielka grupy edukacyjnej Ideownia oraz stowarzyszenia psychologów i pedagogów Eksperto Centrum Specjalistów Rozwoju

JĘZYK ANGIELSKI W PRZEDSZKOLU

Metody i formy pracy

część II

W kolejnej części cyklu metodycznego na temat prowadzenia zajęć językowych w przedszkolach zajmiemy się metodami i formami pracy, które pomogą najmłodszym rozpocząć wyjątkową przygodę z językiem obcym.

KATARZYNA NICHOLLS

Nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego nakłada na przedszkola obowiązek włączenia zajęć z języka obcego w ramy dnia przedszkolnego. We wrześniu 2015 r. wymóg ten obejmie pięcioletki, a w kolejnych latach zostanie rozszerzony na wszystkie grupy wiekowe.

Celem zajęć językowych w przedszkolu jest: „(...) przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym poprzez rozbudzanie ich świadomości językowej i wrażliwości kulturowej oraz budowanie pozytywnej motywacji do nauki języków obcych na dalszych etapach edukacyjnych, a w przypadku dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym – rozwijanie świadomości istnienia odmienności językowej i kulturowej”.

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego proponuje następujące sposoby realizacji powyższego celu:

- ▶ organizowanie różnego rodzaju zabaw ruchowych, plastycznych, konstrukcyjnych, teatralnych,
- ▶ wdrażanie dzieci do rozumienia poleceń nauczyciela w języku obcym,
- ▶ wykorzystanie krótkich form wierszowanych i piosenek,
- ▶ opowiadanie lub czytanie wspieranych gestem i ilustracjami historyjek.

Powyższe działania nie są nowością dla nauczycieli przedszkoli, dlatego zastosowanie ich na zajęciach językowych nie powinno stanowić dla nich problemu. Trudniejsze będzie podjęcie decyzji, jakimi treściami nauczania te formy wypełnić. Podstawa programowa podkreśla, że: „Przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym powinno być włączone w różne działania realizowane w ramach programu wychowania przedszkolnego i powinno odbywać się przede wszystkim w formie zabawy”. Język obcy należy zatem integrować z ogólnymi treściami programowymi realizowanymi w danym przedszkolu.

Takie zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe – CLIL (Content and Language Integrated Learning) – stało się w ostatniej dekadzie popularne w wielu krajach Unii Europejskiej. W dokumencie Europejskiego Biura Eurydice pt. *Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe w szkołach w Europie* podkreśla się, że ten sposób edukacji lepiej przygotowuje uczniów do życia w nowoczesnej Europie, ułatwiając im przyszłą mobilność zawodową i zwiększając ich motywację do nauki języka obcego. Pojedyncze to pozwala na naturalne włączenie języka obcego do programu kształcenia ogólnego, dając tym samym możliwość zwiększenia czasu przeznaczonego na język obcy bez uszczerbku dla innych treści programowych. Punktem wyjścia w CLIL są ogólne treści programowe: matematyczne, przyrodnicze, muzyczne, artystyczne czy zdrowotne. Nauczyciel wprowadzający w grupie przedszkolnej zajęcia z języka obcego może skorzystać z szerokiej gamy metod, które doskonale zna i wykorzystuje podczas codziennej pracy z dziećmi w języku ojczystym, realizując treści uwzględnione w planie pracy dydaktyczno-opiekuńczo-wychowawczej. Specyficzne techniki stosowane w nauczaniu języka obcego znajdują swój odpowiednik w metodach opartych na działaniu, obserwacji oraz słowie. Poniżej przedstawiamy przykłady zastosowania tych metod w nauczaniu języka angielskiego.

Metody oparte na działaniu

Total Physical Response (TPR) to metoda opracowana przez Jamesa Ashera w latach 60., która polega na reagowaniu ruchem na polecenia nauczyciela. Świetnie sprawdza się ona w nauczaniu najmłodszych, ponieważ kładzie nacisk na rozumienie przekazu oraz odpowiada dziecięcej potrzebie ruchu i działania. Wiele aktywności organizowanych w przed-

szkolu, takich jak opowieści ruchowe, zabawy z elementem ruchu, piosenki i wierszyki ilustrowane ruchem – czy to w języku polskim, czy obcym – opiera się na TPR.

Przygotowując dzieci do uczestnictwa w zabawie, w pierwszej fazie ćwiczenia nauczyciel wypowiada w języku angielskim polecenie, które jednocześnie ilustruje ruchem. Dzieci słuchają wypowiedzi i powtarzają ruch/gest nauczyciela, np. *stand up* (wstańcie), *sit down* (usiadźcie), *walk to the door* (podejdźcie do drzwi), *make a circle* (zróbcie koło), *touch your head* (dotknijcie głowy). Kiedy dzieci zapamiętają już ruchy towarzyszące poszczególnym wypowiedziom, nauczyciel wydaje polecenia, a maluchy reagują na nie ruchem, nie potrzebując przykładu ze strony dorosłego. Stosując techniki TPR, nauczyciel może stopniowo rozszerzać gamę poleceń związanych z codziennymi czynnościami organizacyjno-porządkowymi. Dzieci osłuchują się w ten sposób z językiem, co stanowi podstawę dalszej pracy. TPR obejmuje:

- ▶ polecenia wymagające reagowania całym ciałem, np. *clap your hands* (klaszczcie w dłonie), *jump three times* (podskoczcie trzy razy), *walk to Ania and shake her hand* (podejdź do Ani i podaj jej rękę),
- ▶ polecenia wymagające manipulowania przedmiotami, np. *open your book* (otwórzcie książki), *put the red block on top of the green block* (połóżcie czerwony klocek na zielonym), *fold the paper in two* (złóżcie papier na dwie części), *draw a smiling face* (narysujcie uśmiechniętą buzię),
- ▶ polecenia odnoszące się do obrazków, map, miejsc, dźwięków, np. *when the light is green cross the road* (kiedy światło jest zielone, przechodzimy przez ulicę), *go to the kitchen corner and (pretend to) make a cup of tea* (idźcie do kąciaka kuchennego i udajcie, że przygotowujecie herbatę), *when I clap three times stand up and look at me* (kiedy zaklaszczę trzy razy, wstańcie i spójrzcie na mnie).

TPR ułatwia zapamiętywanie słownictwa, aktywizuje też dzieci podczas słuchania historyjek w języku angielskim, śpiewania piosenek czy recytowania wierszyków. Wykorzystując TPR, nauczyciel może kierować aktywnością podopiecznych podczas przeprowadzania prostych eksperymentów, wykonywania prac plastycznych i technicznych, w trakcie zabaw ruchowych czy konstrukcyjnych. Świetną okazją do zastosowania TPR może być np. poranna gimnastyka.

Metody oparte na obserwacji

Metody takie jak pokaz, opis czy obserwacja świetnie funkcjonują na zajęciach językowych. Karty obrazkowe, ilustracje, plakaty, przedmioty codziennego użytku, zabawki, rośliny i zwierzęta znajdujące się w sali przedszkolnej pełnią ważną funkcję w trakcie zajęć językowych. Można je np. wykorzystać do wprowadzania, ćwiczenia lub utrwalania słownictwa związanego z omawianym kręgiem tematycznym. Umożliwiają one przedstawienie znaczenia danego słowa bez konieczności tłumaczenia go na język ojczysty. Skojarzenie słowa z obrazkiem lub przedmiotem ułatwia jego zapamiętanie.

Wprowadzanie słownictwa za pomocą kart obrazkowych może przebiegać następująco:

- ▶ Nauczyciel pokazuje kartę obrazkową, nazywa ją i, jeśli to możliwe, przypisuje jej wiążący się z nią gest/ruch. Dzieci powtarzają ruch.

- ▶ Nauczyciel wypowiada słowo, dzieci reagują odpowiednim gestem/ruchem.
- ▶ Nauczyciel wskazuje kartę obrazkową, ponownie wymienia jej nazwę, prosząc dzieci o jej powtórzenie – cicho, głośno, grubym głosem, piskliwie itp.
- ▶ Nauczyciel kolejno zakrywa poszczególne karty. Dzieci powtarzają ich nazwy, nie widząc obrazka.
- ▶ Zabawa sprawdzająca zapamiętanie słownictwa: Dzieci zamykają oczy. Nauczyciel zabiera jedną z ilustracji. Przedszkolaki podają nazwę brakującej karty.

Tak wprowadzone słownictwo można następnie wykorzystać w zabawie ruchowej, piosence czy historyjce.

Opis

Ilustracje lub plansze tematyczne stanowią doskonały kontekst dla wprowadzania nowych pojęć i słownictwa, jak również utrwalenia treści, które dzieci już znają. Nauczyciel opisuje sytuację przedstawioną na ilustracji, wskazując poszczególne jej elementy i wspomagając rozumienie gestem. Następnie sprawdza, czy dzieci zapamiętały i zrozumiały przedstawione treści, zadając pytania typu: *What's this?* (Co to jest?), *Is it spring or summer?* (To wiosna czy lato?), *How many rabbits can you see?* (Ile widzicie królików?), lub wymienia elementy ilustracji, prosząc dzieci o ich wskazanie.

Pokaz

Jest to metoda, w której zastosować można zarówno techniki TPR, jak i ilustracje oraz przedmioty znajdujące się w sali przedszkolnej. Wykorzystując ilustracje, przedmioty i gesty, nauczyciel demonstruje wykonanie określonej czynności, np. zrobienie kanapki albo latawca, opisując kolejne etapy jej wykonania w języku angielskim. Następnie sprawdza rozumienie wypowiedzi poprzez zadawanie pytań, a na zakończenie prosi dzieci o samodzielne wykonanie zadania i opisuje oraz komentuje ich działania w języku angielskim.

Metody oparte na słowie

Przygotowując dzieci przedszkolne do posługiwania się językiem obcym, nauczyciel ma do wyboru wiele metod słownych, takich jak opowiadania, wierszyki, piosenki, drama czy też codzienna komunikacja obejmująca wyjaśnienia, instrukcje, nakazy, zakazy, umowy itp.

Opowiadania

Opowiadanie lub czytanie opowiadań w języku obcym stanowi doskonały kontekst dla wprowadzania i utrwalania zarówno treści ogólnoprogramowych (pojęć, sprawności intelektualnych), jak i typowo językowych (słownictwa, struktur gramatycznych, funkcji komunikacyjnych i rozwijania sprawności językowej). Przygotowanie dzieci do opowiadania obejmuje trzy etapy:

1. Czynności poprzedzające opowiadanie – odpowiednie przygotowanie przedszkolaków do wysłuchania historii w języku obcym obejmuje stworzenie odpowiedniej atmosfery, np. zebranie dzieci w miejscu przeznaczonym do słuchania, wspólne zaśpiewanie piosenki czy wyrecytowanie wierszyka tematycznie związanego z opowiadaniem, przedstawienie postaci, pokazanie ilustracji, wprowadzenie kluczowego słownictwa niezbędnego do zrozumienia treści historii. Nauczyciel może też przedstawić w ogólnym zarysie w języku ojczystym tematykę opowiadania lub zapytać dzieci o ich przewidywania na temat tego, o czym będzie historyjka.
2. Opowiadanie lub czytanie historyjki przez nauczyciela – wymaga to od nauczyciela wcześniejszego przećwiczenia tekstu. Nauczyciel powinien dobrze opanować język opowiadania, tak aby móc utrzymywać z dziećmi kontakt wzrokowy i odpowiednio modulować głos, dopasowując go do poszczególnych postaci. Utrzymanie uwagi przedszkolaków słuchających opowiadania w języku obcym jest trudniejsze niż wtedy, gdy słuchają go w języku ojczystym. Dlatego, przygotowując historyjkę, należy zastanowić się, jak można dzieci do niej włączyć. Z pomocą przychodzą tu znowu techniki TPR. Maluchy mogą np. zilustrować opowiadanie ruchem. W celu podtrzymania uwagi należy zadawać im pytania, prosić o wspólne odtworzenie dialogów itp. Bardzo ważne jest też wsparcie opowiadania obrazem i dźwiękiem.
3. Czynności następujące po wysłuchaniu opowiadania – przeczytaną historyjkę można wykorzystać do dalszej pracy nad różnymi treściami programowymi. Aby opowiadanie pozostało w pamięci dzieci na dłużej, może zostać wykorzystane jako podstawa ekspresji słownej, muzycznej lub plastycznej. Dzieci mogą na jego podstawie przygotować przedstawienie, zilustrować treść własnymi rysunkami, np. wykonując książeczkę, lub porozmawiać w języku ojczystym na tematy w nim poruszone i odnieść je do własnych doświadczeń.

Wierszyki i piosenki

Wierszyki i piosenki związane z obszarem kulturowym języka obcego wprowadzane w przedszkolu dają możliwość nie tylko poznania kultury i życia w kraju, z którego językiem maluchy się osłuchują, ale również rozwijania sprawności mówienia w języku obcym poprzez ćwiczenia wymowy, pamięciowe opanowanie słownictwa i zwrotów oraz kształcenie wrażliwości na rytm i dźwięk. W każdym kręgu językowym istnieje bogactwo wierszyków i piosenek, często ilustrowanych ruchem, które można wykorzystać w pracy związanej z wieloma obszarami tematycznymi. Praca z wierszykiem lub piosenką w języku obcym obejmuje kilka etapów:

1. Prezentacja wierszyka/piosenki – w trakcie prezentacji nauczyciel może posłużyć się materiałami audio/wideo i ilustracjami przybliżającymi treść. W przedszkolu najlepiej sprawdzą się piosenki i wierszyki, które można zilustrować ruchem. Umożliwiają one dzieciom włączenie się do zabawy od samego początku, jeszcze przed opanowaniem tekstu. Nauczyciel może następnie wielokrotnie wracać do piosenki/wierszyka w różnych sytuacjach, np. podczas powitania w kręgu, w trakcie zajęć gimnastycznych czy włączając piosenkę/wierszyk wtedy, gdy dzieci zajęte są cichą zabawą lub pracami plastycznymi. Daje to przedszkolakom czas na stopniowe opanowanie tekstu i redukuje stres z tym związany.
2. Wspólna recytacja wierszyka/śpiewanie piosenki – chóralskie powtarzanie tekstu daje dzieciom możliwość dokładnego usłyszenia oraz wyćwiczenia wymowy słów i zwrotów. Powtarzanie obcojęzycznych zwrotów zwykle nie sprawia przedszkolakom większych problemów. Wykorzystują tu one swe naturalne zdolności imitacyjne. Włączenie do recytacji/śpiewu elementu ruchu oraz rekwizytów ułatwia zrozumienie i zapamiętanie tekstu oraz wprowadza atmosferę zabawy.
3. Wykorzystanie piosenki/wierszyka do pracy nad różnymi treściami programowymi – poznane teksty można następnie wykorzystać w różnych działaniach przedszkolnych. Prezentacja piosenki/wierszyka w trakcie przedstawienia dla rodziców lub na wycieczce przyniesie dzieciom wiele satysfakcji i wzmocni ich motywację do nauki języka. Słownictwo i wyrażenia opanowane w trakcie nauki piosenki/wierszyka dzieci mogą również wykorzystać w różnych sytuacjach komunikacyjnych, np. w zabawach tematycznych.

Drama

Techniki dramy często wykorzystuje się zarówno w nauce języka, jak i w innych obszarach działań przedszkolnych. Drama w uczeniu języka obcego pozwala dzieciom na zastosowanie mechanicznie opanowanych zwrotów i struktur językowych w zainscenizowanych sytuacjach. Maluchy mogą się niejako ukryć za odgrywaną postacią/pacynką i w sposób bezpieczny przećwiczyć różne sytuacje życia codziennego. Techniki dramy wykorzystuje się m.in. w zabawach tematycznych w przedszkolu – dzieci chętnie bawią się w sklep czy fryzjera. Zastosowanie w takich zabawach języka obcego daje przedszkolakom okazję do włączenia przyswojonych zwrotów i struktur do własnego repertuaru komunikacyjnego.

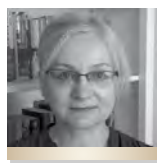
Komunikacja w sali przedszkolnej

Spółeczne porozumiewanie się w przedszkolu przyjmuje różne formy. Nauczyciel prowadzący zajęcia językowe powinien aktywnie stosować język obcy, wprowadzany w różnych sytuacjach komunikacyjnych. Okazją do poznania przydatnych słów i wyrażań może być codzienne witanie się z dziećmi, sprawdzanie obecności, wypełnianie kalendarza pogody, ustalanie reguł zachowania się w przedszkolu, udzielanie dzieciom pochwał i instrukcji, jak również komentowanie ich pracy i zachowania. Świadome i konsekwentne stosowanie języka obcego przez nauczyciela w różnych sytuacjach komunikacyjnych występujących w sali przedszkolnej sprawia, że maluchy stopniowo i bez większego wysiłku go przyswajają i tym samym przygotowują się do jego aktywnego wykorzystania.

Opisane wyżej metody i formy pracy można stosować w różnych grupach wiekowych. W grupach młodszych dominować będą metody oparte na działaniu i na obserwacji. Umożliwią one dzieciom osłuchanie się z językiem obcym i przyswojenie słownictwa i struktur, które następnie będzie można wykorzystać w większym stopniu w grupach starszych, stosując metody oparte na słowie. Nie oznacza to jednak, że trzylatkom nie należy czytać opowiadań albo uczyć ich wierszyków i piosenek. Uwagę należy jedynie zwrócić na dopasowanie czasu i rodzaju planowanej aktywności do możliwości koncentracji danej grupy wiekowej.

Bibliografia:

- ▶ N. Baǰdak, M.L. Garcia Mínguez, S. Oberheidt, *Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe w szkołach w Europie*, Warszawa 2007.
- ▶ *Total Physical Response w: Routledge Encyclopaedia of Language Teaching and Learning*, M. Byram (red.), Routledge, London 2000.
- ▶ H. Curtain, A. Pesola, *Languages and Children. Making the Match*, Longman, 1994.
- ▶ P. Mehisto, D. Marsh, M.J. Frigols, *Uncovering CLIL. Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education*, Macmillan, 2008.
- ▶ S. Phillips, *Drama with Children*, Oxford University Press, 1999.
- ▶ A. Wright, *Storytelling with Children*, Oxford University Press, 2009.

Katarzyna Nicholls

Ekspert PWN. Specjalistka w zakresie wczesnego nauczania języka angielskiego. Absolwentka kolegium nauczania początkowego, filologii angielskiej oraz studiów wydawniczych. Zajmuje się szkoleniem nauczycieli oraz współpracuje z wydawnictwami językowymi jako autorka materiałów do nauczania języka angielskiego. W 1998 r. założyła jedno z pierwszych w Polsce przedszkoli dwujęzycznych wykorzystujących zintegrowane nauczanie przedmiotowo-językowe (CLIL)

- ▼ Zachęcamy do zadawania pytań dotyczących nauczania j. angielskiego, na które odpowie Katarzyna Nicholls. Pytania prosimy nadsyłać na adres: amieszala@oficynamm.pl.

REKLAMA

NOWOŚĆ

Dorota Gellner i Danuta Gellnerowa

Teatrzyki na cztery pory roku

- 35 unikatowych wierszowanych przedstawień
- inscenizacje uszeregowane zgodnie z rytmem pór roku
- zabawne teatrzyki na różne okazje i uroczystości
- świetne do zabawy w przedszkolu, w szkole i w domu

Wydawnictwo Szkolne PWN Sp. z o.o.
infolinia: 801 30 40 50
www.wszpwn.pl www.pwn.pl

Rabat na dobry początek roku szkolnego 25% – tylko do 30.09
Wpisz kod TEATR przy zamówieniu na ksiegarniaszkolnaPWN.pl

RYWALIZACJA Z SAMYM SOBĄ

Koncepcja Steinera

część III

Pedagogika waldorfska to kolejny nurt skierowany ku dziecku, które traktowane jest podmiotowo. Staje się ono, a raczej jego rozwój i szczęście, najważniejszym celem. Nauczane treści stanowią natomiast środek do osiągnięcia tego celu i i same w sobie nie są priorytetem.

PAULINA DOMAŃSKA

W wychowaniu przedszkolnym, tak jak i na innych etapach edukacyjnych, panuje zasada: ile dzieci, tyle charakterów i osobowości. Dostosowanie pedagogiki do każdego podopiecznego powinno zatem stać się naszym priorytetem. Wychowywać i uczyć tak, żeby nikogo nie zgubić i nikogo nie pominąć – to wielka sztuka. Różnorodność potrzeb, zależnych również od wieku i rozwoju, jest najważniejsza przy organizacji nauczania i wychowania. I nie chodzi o to, żeby dla każdego dziecka wprowadzać inne metody, ale by znaleźć taką, która trafia do wszystkich, a jednocześnie bierze pod uwagę jednostkę. Na tę właśnie różnorodność kładzie nacisk pedagogika waldorfska, stworzona przez Rudolfa Steinera.

W Polsce pierwsze przedszkola i szkoły waldorfskie zaczęły funkcjonować pod koniec lat 80. XX w. Jak wskazują dane Związku Szkół i Przedszkoli Waldorfskich w Polsce, na terenie naszego kraju funkcjonuje 7 przedszkoli, które mają prawo do noszenia nazwy „waldorfskie” i należą do Związku, natomiast 13 działa w oparciu o tę pedagogikę. Placówki funkcjonują m.in. w Bielsku-Białej, Krakowie, Warszawie, Poznaniu, Olsztynie, Wieliczce, Grudziądzu, Komorowie i Wrocławiu.

Kontekst biograficzny

Rudolf Steiner był twórcą pedagogiki alternatywnej, którą nazywamy pedagogiką waldorfską. Jej nazwa pochodzi od

pierwszej szkoły dla dzieci robotników, założonej przez Steinera w 1919 r. przy fabryce cygar „Waldorf-Astoria” w Stuttgarcie na prośbę jej właściciela, Emila Molta.

Steiner urodził się w 1861 r. w Chorwacji, a zmarł w 1925 r. w Szwajcarii. Był filozofem, badaczem spuścizny Goethego, twórcą antropozofii. Początkowy rozgłos zyskał jako krytyk literacki i filozof kultury. Jego filozoficzne rozważania zaowocowały skupieniem uwagi na pedagogice i alternatywnej formie nauczania.

Podstawowe elementy pedagogiki waldorfskiej

Pedagogika waldorfska próbuje znaleźć odpowiedzi na następujące pytania: W jaki sposób kształcić, żeby wspierać rozwój dziecka? Jak nauczać, żeby rozwijać nie tylko myślenie, ale i sferę uczuć oraz woli? Jak podczas przekazywania wiedzy nie zatracić wrodzonych zdolności dziecka? Nie jest tu istotna ilość przekazywanych treści, a potrzeby rozwojowe podopiecznego. Kładzie się również nacisk na sferę uczuć i emocji, ich artystyczne wyrażanie, relacje międzyludzkie. Sfera emocjonalna nie wypiera jednak wcale wiedzy. W procesie kształcenia jej przekazywanie stoi na równi z rozwijaniem sfery wewnętrznej, emocjonalnej, i między tymi obszarami istnieje szereg zależności.

Steiner podkreślał różnorodność potrzeb rozwojowych dziecka w zależności od jego wieku. Materiał dydaktyczny powinien zatem być dobrany odpowiednio do poziomu malucha. Potrzeby podopiecznego znajdują się zawsze na pierw-

szym miejscu. Tylko w ten sposób jest on w stanie zdobyć umiejętności, które tak bardzo przydadzą mu się w późniejszym, dorosłym życiu. Łatwo zauważyć, jak duży wpływ na pedagogikę Rudolfa Steinera miała antropologia, którą zajmował się niemal przez całe swoje życie. Człowiek w tym podejściu stoi w samym centrum wszystkiego.

Warto opisać pokrótce specyficzną rolę nauczyciela w pedagogice waldorfskiej. Po pierwsze, podkreślenia wymaga różnorodność form pracy, dostosowanych do poziomu i możliwości dzieci. W doborze owych form liczy się przede wszystkim indywidualność każdego dziecka, co oznacza, że ile jednostek – tyle metod i form działania. Nauczyciel musi się więc cechować wielką wyobraźnią i fantazją. Wszystkie obszary nauczania odbywają się w ramach tzw. lekcji głównej prowadzonej przez jednego nauczyciela. Na etapie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej nie jest to nic nowego, natomiast warto podkreślić, że taka forma działania wykorzystywana jest również na etapie klas IV–VI, choć w sposób dostosowana do polskich wymogów programowych. Dzięki temu możemy mówić o podążaniu jednolitą i stałą drogą wychowawczą. Nie istnieje tu zatem problem przenikania przedmiotów, uzupełniania się ich nawzajem – tworzy się pewna struktura wiedzy.

Podobnie jak w pedagogice Celestyna Freineta, nie stosuje się tu podręczników. Głównym narzędziem działania jest żywa mowa – język, słowo, opowiadanie. To zeszyty, często piękne, kolorowe, pełne obrazowej treści, pełnią funkcję podręczników. Ważną rolę odgrywa tu również chęć rozwoju u nauczyciela, która pobudza w ten sposób wzrost kompetencji u dzieci. Podstawą jest studiowanie wiedzy o człowieku. Nauczyciel najpierw pracuje nad sobą, nie ma tu więc miejsca na wypalenie i rutynę.

W pedagogice waldorfskiej odchodzi się od rywalizacji. Rezygnuje się z ocen cyfrowych czy powtarzania nauki na danym etapie edukacyjnym. Jedyna zdrowa rywalizacja – wymagana zarówno od nauczyciela, jak i od dziecka – to rywalizacja z samym sobą. Mamy się stawiać lepszymi od siebie, nie od innych. Ocenianie to przede wszystkim szczegółowy opis osoby – jej umiejętności, osiągnięć, sukcesów, postępów, ale i trudności oraz niedoskonałości. Problemu tego nie ma w przedszkolu, gdzie oceny cyfrowe nie mają racji bytu, a szczegółowy opis dziecka towarzyszy mu i ewoluuje przez lata pobytu w placówce. Pedagogika waldorfska idealnie wpisuje się więc w etap edukacji przedszkolnej, nie rewolucjonizując zasad i sposobu wyciągania wniosków z prowadzonych obserwacji.

Praktyczna strona pedagogiki waldorfskiej

„Lekcje główne” realizowane są w tzw. cyklach lekcyjnych, trwających trzy do czterech tygodni. Lekcja główna odbywa się zazwyczaj w pierwszych godzinach nauki. Steiner używa tutaj wprawdzie języka szkolnego, ale odnosi się on również do przedszkola, w którym nie ma typowych lekcji – słowo to doskonale może zastąpić wyrażenie „zajęcia”. Sens i cel pozostają takie same. Zajęcia główne składają się z trzech części:

- ▶ Części rytmicznej, której celem jest rozruszanie dzieci, pobudzenie ich, ale także zjednoczenie, uporządkowanie, pogłębianie poczucia zespołowości. W ten sposób przedszkolaki przygotowują się do części właściwej zajęć, a ponadto budują i utrwalają istniejące już relacje z innymi. W skład tej części wchodzi zabawy orientacyjno-po-

rządkowe, rytmiczne, gry i zabawy oparte na ruchu oraz ćwiczenia językowe – najczęściej związane tematycznie z realizowanym cyklem.

- ▶ Części merytorycznej, w której na początku powtarza się i utrwalą materiał poznany na poprzednich zajęciach. Następnie wprowadza się i realizuje nowy temat z danego cyklu. Po tym następuje podsumowanie, a dzieci wykonują rysunki zgodnie z omawianymi zagadnieniami.
- ▶ Części narracyjnej – tu nauczyciel posługuje się najczęściej opowiadaniem, jako formą pozwalającą poruszyć tematykę adekwatną do danej fazy rozwojowej dziecka. Wracamy tu zatem do myśli Steinera związanej z żywym słowem.

Po zakończeniu lekcji głównej następuje przekazywanie wiedzy z dziedzin wymagających stałości i powtarzalności – edukacja matematyczna, językowa, muzyka, religia, rysunek czy gimnastyka. Duży nacisk, podobnie jak w pedagogice Fryderyka Froebela, kładzie się tu również na zajęcia twórcze oraz prace w ogrodzie. Najczęściej wykonuje się je po południu. Taki podział zajęć w ciągu dnia – najpierw nauki kognitywne, dalej sfera artystyczna i uczuciowa, a na końcu zajęcia praktyczne – wskazuje na skupienie uwagi na naturalnym rytmie dnia i naturalnych potrzebach rozwojowych dziecka.

Czas na podsumowanie...

Pedagogika waldorfska, podobnie jak Froebela czy Freineta, nie jest czymś szczerze zamkniętym na inne pomysły czy nurty pedagogiczne, niezmiennym i sztywnym. Wyznacza ona pewien nurt, nadaje kierunek do skutecznego działania i osiągania celów. Należy pamiętać jednak o tym, by zachować podstawy wypracowane przez Steinera, polegające na odnoszeniu niemal wszystkiego, co nas otacza, do człowieka, pracy żywym słowem, ukierunkowaniu na dziecko i jego potrzeby rozwojowe, dostosowaniu form i metod do jednostki. Nauczyciel – mistrz, tutor – ma być korytem wyznaczającym bieg rzeki.

Praca zgodnie z duchem pedagogiki waldorfskiej wymaga dużej elastyczności – zarówno od nauczyciela, jak i dziecka, a także rodzica. Nie można koncentrować się w niej na sukcesach i porażkach widzianych „tu i teraz”, ale należy mieć szerszą perspektywę – perspektywę dnia wczorajszego i jutra.

Bibliografia:

- ▶ E. Carlger, A. Klingborg, *Wychowanie do wolności*, Kraków 2008.
- ▶ E. Francis, *Pedagogika Rudolfa Steinera: szkoły waldorfskie na świecie i w Polsce*, Warszawa 1996.
- ▶ J. Kiersch, *Pedagogika waldorfska. Wprowadzenie do pedagogiki Rudolfa Steinera*, Kraków 2008.
- ▶ R. Steiner, *Duchowe podstawy sztuki wychowania. Wykłady oksfordzkie*, Gdynia 2005.

Paulina Domańska

Dyrektor niepublicznego przedszkola w Poznaniu, nauczyciel wychowania przedszkolnego. Ukończyła również studia w zakresie zarządzania oświatą. Od pewnego czasu zaintrygowana koncepcją pedagogiczną Fryderyka Froebela. Stara się przenieść ją na grunt przedszkola, co zaowocowało wprowadzeniem do placówki nowatorskiego programu wychowania przedszkolnego „Dar zabawy”. Zdobywczyni tytułu *Primus Inter Pares*

MAŁI ODKRYWCY

Publiczne Przedszkole nr 2 w Goczałkowicach-Zdroju

Nasze przedszkole stawia na rozwój dzieci i zdobywanie przez nie wiedzy o świecie poprzez samodzielne doświadczanie i aktywne poznawanie rzeczywistości.

MAŁGORZATA WŁADARZ, AGATA BAJBUŁA, BEATA MIGACZ

Od wielu lat wdramy ciekawe i niestandardowe rozwiązania, głównie przez realizację projektów edukacyjnych. Jednym z nich był przynoszący zaskakujące rezultaty projekt „Małi odkrywcy – poprzez doświadczenia i eksperymenty poznajemy najbliższe środowisko i świat”. Projekt adresowany był do dzieci w wieku trzech-sześciu lat. Jego głównym założeniem było pokazanie piękna i mądrości przyrody, budzenie zamiłowania do pielęgnowania roślin i zwierząt, jak również do twórczego działania w celu poznawania właściwości chemicznych i fizycznych powietrza, ziemi i wody, które miało dać dzieciom wiele satysfakcji oraz przynieść wymierne korzyści dla środowiska przyrodniczego.

Jesień

Na zajęciach dzieci mogły skonfrontować własną wiedzę z wiadomościami przekazywanymi przez nauczyciela. Sprawdziły wpływ wody na przedmioty, rozpuszczalność różnych substancji w zimnej i gorącej wodzie, badały właściwości fizyczne powietrza.

Wykorzystanie materiału przyrodniczego to kolejny etap doświadczeń i eksperymentów. Zazwyczaj chodziliśmy po parku czy lesie, przyglądając się ich jesiennym barwom. Maluchy przynosiły ze spacerów skarby, z których później wyczarowywały piękne prace plastyczne. Bardzo ciekawym zajęciem okazało się mieszanie przypraw z farbami, którymi dzieci malowały później własne jesiennie obrazki, pachnące cynamonem, pieprzem, papryką czy imbirem.

Zima

Zimą świat wydaje się jednolity, cichy i spokojny. Przedszkolaki potrafiły jednak dostrzec różnorodność kształtów w marznięcych kropelkach wody przekształcających się w śnieżynki. Poznały stany skupienia wody – ciekły, stały i gazowy – i zaznały się z mocą i kruchością lodu. Poprzez węch, dotyk i smak poznawały właściwości fizyczne

i chemiczne śniegu. Zrozumiały też, że warstwa śniegowa stanowi świetne podłoże, na którym środowisko naturalne odciska swoje ślady. Powstały: „Dziennik Tropicielea Przyrody”, w którym dzieci mogły rejestrować swoje znaleziska, oraz „Order Tropicielea Przyrody” dla najlepszych obserwatorów i obrońców przyrody.

Stając się na chwilę kucharzami, maluchy powtórzyły nazwy przypraw potrzebnych do wypieków świątecznych i spróbowały ich za pomocą różnych zmysłów. W naszych zainteresowaniach staramy się jednak wykraczać również poza przedszkolne mury i spoglądać na świat szerzej. Oprócz zaznajamiania się z różnorodnością przypraw, dzieci zwróciły uwagę na braki wody w Afryce i olbrzymią ilość śniegu na obszarze Arktyki, na różnice w świecie fauny i flory w różnych częściach naszego globu i zrozumiały istnienie odmienności kulturowej.

Wiosna

Wiosna sprzyja obserwacjom, doświadczeniom i eksperymentom. Budząca się przyroda stwarza ciekawą scenę pobudzającą do zadawania pytań i poszukiwania na nie odpowiedzi. Wyjścia do ogrodu przedszkolnego i do lasu zaowocowały nowymi wrażeniami, wiadomościami. Przedszkolaki poszerzyły zasób swojego słownictwa, nazywając roślinność łąk, ogrodów, lasu.

Wspólnie zastanawiały się nad problemami zanieczyszczenia środowiska naturalnego i jego ochrony. Dzieci starały się odpowiedzieć na pytanie „Skąd biorą się zanieczyszczenia i jak dbać o przyrodę?”. Umiejętność zrozumienia przez najmłodszych, jak ważne dla człowieka są zachowania proekologiczne, zapoczątkuje w przyszłości świadomym działaniem na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

Eksperymentowanie z żywnością zawsze budzi u dzieci ciekawość poznawczą. Gorzej bywa jednak z cierpliwością, choć i nad nią staraliśmy się pracować. Eksperymenty hodowlane pozwoliły naszym podopiecznym podejmować

próby samodzielnej opieki nad rośliną – od posiania lub posadzenia aż do zbioru. Oczywiście maluchy chciały widzieć efekty swej pracy już na drugi dzień. Wiemy jednak, że wzrost roślin wymaga czasu i dbałości. Zanim na chlebie pojawił się zielony wzorek z rzeżuchy czy szczypiorku, dzieci wcieliły się w role ogrodników. Chętnie opiekowały się roślinami (podlewały, obserwowały wzrost), a kiedy te już urosły i można je było ścinać, na twarzach naszych przedszkolaków malowały się prawdziwa satysfakcja i radość z efektów. Podczas degustacji nikt nie protestował, nie marudził, że nie lubi. Dzieci poznały zasady dobrego odżywiania się. Tworzyły też własne koktajle, wykorzystując napoje mleczne i owoce, a przy okazji poznały sprzęty gospodarstwa domowego i ich działanie.

Efekty

Działanie na materiale przyrodniczym, eksperymentowanie, udział w doświadczeniach, osobiste obcowanie z naturą, możliwość samodzielnego przygotowania hodowli i obserwowania wzrostu roślin, opieka nad nimi, samodzielne przygotowanie ciasta do wypieku, degustacja, zajęcia na łonie natury w różnych porach roku sprawiły, że dzieci dużo chętniej podchodziły do proponowanych zajęć. Nauczyły się większej samodzielności w działaniu.

Przedszkolaki wykazywały na zajęciach ciekawość poznawczą. Nauczyły się bacznie obserwować otaczającą je przyrodężywioną i nieożywioną oraz wysnuwać wnioski z obserwacji. Bardzo chętnie brały udział w doświadczeniach, eksperymentach i pracach praktycznych.

Poznały wybrane środowiska przyrodnicze, np. las, park, łąkę, staw, oraz charakterystyczne dla nich rośliny i zwierzęta. Wykorzystując ciekawe możliwości twórczego odkrywania otoczenia przyrodniczego w różnych porach roku, nauczyły się nie tylko obserwować rośliny występujące w najbliższym otoczeniu, ale także rozpoznawać je po liściach lub owocach, jak np. kasztanowiec czy jarzębina. Zjawiska zachodzące w przyrodzie wraz ze zmianami pór roku przestały być dla naszych wychowanków tajemnicą. Zrozumieli oni znaczenie powietrza, wody i gleby w życiu ludzi i zwierząt, a także przyczyny zanieczyszczeń i konieczność ich ograniczenia poprzez szereg działań proekologicznych.

Nasi podopieczni nauczyli się systematyczności i cierpliwości podczas czynności hodowlanych i obserwacji przyrodniczych. Wzbogacili swą wiedzę na temat życia w innych krajach. Poznali zasady zdrowego odżywiania się, a ponadto poszerzyli oraz uporządkowali swą wiedzę na temat wpływu środowiska naturalnego na jakość życia na Ziemi.

Dzięki odpowiednio dobranym metodom i formom pracy dzieci mogły również skonfrontować własną wiedzę z rzeczywistością. Nawet te przedszkolaki, które zwykle biernie uczestniczyły w zajęciach, wykazywały się dużą aktywnością w poznawaniu tajemnic przyrodniczych. Te zaś, które były zainteresowane przyrodą bardziej niż ich rówieśnicy, poszerzyły swój zasób słów, wzbogaciły swoje doświadczenia oraz dzieliły się własnymi spostrzeżeniami. Dzięki interesującym zajęciom prowadzonym w przedszkolu mogły bez przeszkód realizować własne marzenia.

Ciekawość dzieci nie zna granic, dlatego poprzez eksperymenty, doświadczenia i twórczą aktywność dajemy im możliwość osiągnięcia satysfakcji i wymiernych korzyści z prawidłowych działań na rzecz środowiska. Znajomość własnego otoczenia, skutków oddziaływania na nie przez człowieka (dobrych i złych), jak również indywidualna wrażliwość na piękno natury pozwolą wzbudzić w maluchach przekonanie, że właśnie od nich zależy to, w jakim świecie będą kiedyś żyć.

Praktyczne działanie wyzwala w dzieciach energię, pobudza do dalszej aktywności, z jednej strony pozwala współpracować w grupie, z drugiej zaś uczy samodzielności, obserwacji, ćwiczy umiejętność wypowiadania się. Przedszkolaki,

nawet te nieśmiałe i niepewne swoich możliwości, stają się w toku zajęć coraz bardziej aktywne, zaangażowane i dociekliwe. Możliwość prowadzenia takich zajęć pokazała ogromną potrzebę działania dzieci, a także ich potencjał w odbiorze przekazywanych – często niełatwych – treści.

Efekt końcowy często wymaga czasu. Przedszkolaki, czekając, uczyły się cierpliwości, pielęgnacji, wnikliwej obserwacji. Stwarzało to okazję do codziennych rozmów, dyskusji, „burz mózgów”. Każda zmiana cieszyła dzieci i motywowała do działania oraz przynosiła satysfakcję z osiągniętego sukcesu. Nasi podopieczni stali się bardziej wrażliwi na piękno przyrody.

Małgorzata Władarz, Agata Bajbuła

Nauczycielki Publicznego Przedszkola nr 2 w Goczałkowicach-Zdroju

Beata Migacz

Dyrektor Publicznego Przedszkola nr 2 w Goczałkowicach-Zdroju

Zdjęcia opublikowane w artykule są własnością Publicznego Przedszkola nr 2 w Goczałkowicach-Zdroju.

Szczegółowy regulamin uczestnictwa w konkursie „Przedszkole z Pasją Oficyny MM” znajdują Państwo na naszej stronie internetowej: www.oficynamm.pl.

W tym miesiącu tytuł „Przedszkola z Pasją Oficyny MM” zdobyły również:

- ▶ Samorządowe Przedszkole nr 2 im. Misia Uszatka w Węgorzewie
- ▶ Samorządowe Przedszkole nr 116 w Krakowie
- ▶ Prywatne Przedszkole „Opiekuńcze Misie” w Rybniej
- ▶ Przedszkole Samorządowe nr 1 im. Marii Konopnickiej z oddziałami integracyjnymi w Żelowie

Zwycięskim przedszkolom serdecznie gratulujemy. Życzymy kolejnych sukcesów w nauczaniu z pasją!

Sprostowanie: W sierpniowym numerze miesięcznika prezentowaliśmy inicjatywę Miejskiego Przedszkola nr 10 w Jeleniej Górze. W podpisie artykułu oraz w podpisie zdjęć zamiast nr. „10” błędnie pojawił się nr „20”. Bardzo przepraszamy!

Pomysł na język angielski w przedszkolu

Zmiana podstawy programowej i włączenie edukacji językowej do wychowania przedszkolnego daje nowe możliwości, ale generuje też pewne problemy programowo – kadrowe. O tym, w jaki sposób dzieci będą uczyć się języka obcego decyduje dyrektor placówki. Przed podjęciem ostatecznej decyzji można przyrzeć się nowej ofercie edukacyjnej, jaką jest **Tablit** – innowacyjny program wychowania przedszkolnego¹, który powstał na UAM w Poznaniu w ramach projektu finansowanego z EFS (POKL). Integralnym elementem programu jest **moduł języka angielskiego**. Nauczyciel nieznający języka może tworzyć dzieciom warunki do jego uczenia się za pośrednictwem materiałów znajdujących się na platformie edukacyjnej, a zajęcia z języka angielskiego mogą być zintegrowane z głównymi treściami za sprawą dostępnych scenariuszy zajęć językowych. W rezultacie dzieci efektywniej uczą się języka.

Cały program jest skonstruowany w oparciu o 27 czterotygodniowych **projektów edukacyjnych** (9 projektów na rok). Scenariusze projektów oraz spójne z nimi scenariusze zajęć językowych obfitują w różnorodne **proponcje zadań dla dzieci**. Tablit stwarza dzieciom warunki do poznawania świata poprzez samodzielne działanie, odkrywanie, przeżywanie i dyskutowanie. Integralną częścią programu są materiały edukacyjne (**animacje i filmiki przyrodnicze w j. polskim i angielskim, piosenki, banki słów w j. polskim i angielskim oraz gry do nauki j. obcego**) dostosowane do użytku na tablicach multimedialnych i tabletach. Większość z nich jest interaktywna. Część zajęć prowadzona jest w oparciu o te materiały. W programie pojawia się także nieznaną szeroko do tej pory w Polsce **metoda modelowania dialogów Questioning the Author**, dzięki której dzieci dyskutują nad problemem, formułują i wyrażają opinie na temat zjawisk przyrodniczych prezentowanych w animacjach multimedialnych. W konsekwencji wymiany pomysłów i poglądów, dzieci budują naukowe wyjaśnienia, a jednocześnie rozwijają umiejętności komunikacyjne.

Program przeszedł już etapy wdrożeniowe i zaistniał w warunkach placówek przedszkolnych. Liczba przedszkoli pracujących w oparciu o program Tablit systematycznie rośnie. Jeśli Tablit wydał się Państwu ciekawym rozwiązaniem, zapraszamy na stronę <http://tablit.wa.amu.edu.pl>. Znaleźć tu można więcej informacji o programie, a opublikowane materiały są darmowe i możliwość korzystania z nich jest nieograniczona. W razie pytań i wątpliwości zapraszamy do kontaktu: tablit@wa.amu.edu.pl.

¹ A. Basińska, T. Pietrala, U. Zielińska, D. Pietrala, K. Dziubalska-Kołaczyk, *Tablit – innowacyjny program wychowania przedszkolnego*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2015.

prawnik@oficynamm.pl

Prawo w pytaniach i odpowiedziach

W JAKI SPOSÓB POTWIERDZIĆ NIEKARALNOŚĆ?

Czy przy podpisywaniu kolejnej umowy o pracę z nauczycielem wymagane jest zaświadczenie o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, czy wystarczy oświadczenie?

Konieczne będzie zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego. Podpisanie nowej umowy o pracę oznacza, że mamy do czynienia z nawiązaniem kolejnego stosunku pracy, podczas gdy poprzedni uległ rozwiązaniu. W tej sytuacji powinna zostać zastosowana norma art. 10 ust. 8a w zw. z ust. 5 pkt 4 Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela, zgodnie z którą w celu potwierdzenia niekaralności nauczyciel przed nawiązaniem stosunku pracy obowiązany jest przedstawić dyrektorowi szkoły informację z Krajowego Rejestru Karnego. Żaden z przepisów KN nie dopuszcza natomiast przedstawiania oświadczenia w celu potwierdzenia wspomnianego warunku.

Podstawa prawna:

► Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.).

POWIERZENIE STANOWISKA DYREKTORA PRZEDSZKOLA

Jestem dyrektorem trzyklasowej szkoły podstawowej z oddziałem przedszkolnym – funkcję tę powierzono mi do 31 sierpnia 2016 r. Organ prowadzący planuje utworzyć w mojej szkole publiczne przedszkole (od 1 września 2015 r.). Wówczas szkoła podstawowa pozostanie szkołą z klasami I–III, bez oddziału przedszkolnego. Czy organ prowadzący może obecnemu dyrektorowi szkoły powierzyć jednocześnie obowiązki dyrektora przedszkola na okres roku, do zakończenia kadencji?

Nie, organ prowadzący nie może powierzyć obecnemu dyrektorowi stanowiska dyrektora przedszkola.

Powierzenie stanowiska dyrektora na okres roku jest niedopuszczalne – należy zauważyć, że na podstawie art. 36a ust. 5 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty do czasu powierzenia stanowiska dyrektora zgodnie z ust. 2 (w wyniku konkursu) lub 4 (gdy konkurs nie wyłoni dyrektora) organ prowadzący może powierzyć pełnienie obowiązków dyrektora szkoły wicedyrektorowi, a w szkołach, w których nie ma wicedyrektora, nauczycielowi tej szkoły, jednak nie dłużej niż na okres 10 miesięcy.

Mamy tu więc kilka przeszkód formalnych – np. zbyt długi czas powierzenia, które pełni tylko funkcję pomocniczą i powinno mieć miejsce w trakcie trwania konkursu do czasu wyłonienia właściwego dyrektora. Dodatkowo obecny dyrektor szkoły nie jest wicedyrektorem w przedszkolu i nie jest w nim zatrudniony jako nauczyciel, co też wyklucza możliwość powierzenia stanowiska.

Podstawa prawna:

► Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.).

KWALIFIKACJE NAUCZYCIELA JĘZYKA ANGIELSKIEGO

Nauczycielka ukończyła studia licencjackie na kierunku pedagogika, w specjalności edukacja wczesnoszkolna z nauczaniem języka angielskiego. Czy może prowadzić od września zajęcia z języka angielskiego w ramach realizacji podstawy programowej w swojej grupie i w formie zajęć wydzielonych w pozostałych grupach?

Nie, nauczycielka opisana w pytaniu nie ma kwalifikacji do nauczania języka angielskiego w przedszkolu.

Zgodnie z § 11 Rozporządzenia z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli kwalifikacje do nauczania języków obcych w przedszkolach ma np. osoba, która ukończyła:

- studia magisterskie na kierunku filologia w specjalności danego języka obcego lub lingwistyki stosowanej w zakresie danego języka obcego oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
 - studia wyższe w kraju, w którym językiem urzędowym jest dany język obcy nauczany w kolegium, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne
- lub ewentualnie ukończyła studia pierwszego stopnia:
- na kierunku filologia w specjalności danego języka obcego oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
 - w specjalności danego języka obcego lub lingwistyki stosowanej w zakresie danego języka obcego oraz posiada przygotowanie pedagogiczne,
 - nauczycielskie kolegium języków obcych w specjalności odpowiadającej danemu językowi obcemu.

Osoba opisana w pytaniu nie spełnia tych wymagań, zatem jest obowiązana legitymować się świadectwem złożenia państwowego nauczycielskiego egzaminu z danego języka obcego.

Należy zauważyć, że 29 sierpnia 2014 r. weszło w życie *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli*. Rozporządzenie to reguluje wyłącznie jedną kwestię – zawiera przepis szczególnie czasowo obniżający wymagania niezbędne do nauczania języków obcych w przedszkolach. Rozporządzenie zmieniające wprowadza bowiem do aktu podstawowego, czyli *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli*, nowy przepis, § 28a, stosownie do którego „(...) do dnia 31 sierpnia 2020 r. kwalifikacje do nauczania języków obcych w przedszkolach posiada również osoba, która ma kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolach określone w § 4 ust. 1 lub 2 oraz legitymuje się świadectwem znajomości danego języka obcego w stopniu co najmniej podstawowym, o którym mowa w załączniku do *Rozporządzenia*”.

Zmiana ta ma zatem wyłącznie charakter czasowy, ale jest istotna, ponieważ *Rozporządzenie w sprawie nauczycielskich kwalifikacji*, za wyjątkiem sytuacji, w której nauczyciel ukończył studia wyższe na kierunku filologia w specjalności danego języka obcego lub lingwistyki stosowanej w zakresie danego języka obcego (lub studia wyższe w kraju, w którym językiem urzędowym jest dany język obcy), wymaga złożenia państwowego nauczycielskiego egzaminu z danego języka obcego stopnia I lub II albo posiadania świadectwa znajomości danego języka obcego w stopniu zaawansowanym lub biegłym. Przykładowo, zgodnie z załącznikiem do *Rozporządzenia*, świadectwa potwierdzające znajomość języków na poziomie zaawansowanym (dla języka angielskiego) to m.in.:

- ▶ Certificate in Advanced English (CAE) – ocena A, B lub C, University of Cambridge ESOL Examinations (dawniej University of Cambridge Local Examinations Syndicate),
- ▶ International English Language Testing System (IELTS) – z wynikiem 6,5–7,0 pkt, University of Cambridge ESOL Examinations, British Council, IDP IELTS Australia,
- ▶ Test of English as a Foreign Language (TOEFL) – Educational Testing Service (ETS).

Tymczasem wprowadzony do *Rozporządzenia w sprawie nauczycielskich kwalifikacji* § 28a zdecydowanie obniża wymagania niezbędne do nauczania języka obcego, skoro do 31 sierpnia 2020 r. wystarczające do tego staje się posiadanie świadectwa znajomości danego języka obcego w stopniu podstawowym. Określone w załączniku do tego *Rozporządzenia* świadectwa potwierdzające znajomość języka na poziomie podstawowym to dla języka angielskiego m.in.:

- ▶ First Certificate in English (FCE) – ocena A lub B, University of Cambridge ESOL Examinations (dawniej University of Cambridge Local Examinations Syndicate),
- ▶ International English Language Testing System (IELTS) – z wynikiem 5,0–6,0 pkt, University of Cambridge ESOL Examinations, British Council, IDP IELTS Australia,

- ▶ City & Guilds Level 1 Certificate in ESOL International (reading, writing and listening) Communicator (B2) 500/1765/2 funkcjonujący również pod nazwą: City & Guilds International ESOL (IESOL) – poziom „Communicator” łącznie z City & Guilds Level 1 Certificate in ESOL International (Spoken) Communicator (B2) 500/1775/5 funkcjonującym również pod nazwą: City & Guilds International Spoken ESOL (ISESOL) – poziom „Communicator”.

Podstawa prawna:

- ▶ Rozporządzenie z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1207 ze zm.),
- ▶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. z 2014 r. poz. 1084).

OBOWIĄZEK POWOŁYWANIA ZESPOŁÓW W PRZEDSZKOLU NIEPUBLICZNYM

W przedszkolu niepublicznym zatrudnionych jest dwoje nauczycieli. Czy dyrektor powinien powołać zespoły? Czy muszą one funkcjonować i czy mogą mieć ten sam skład do wielu spraw?

Szczegółowa organizacja jednostek niepublicznych, w tym niepublicznych przedszkoli, jest określana przez ich statut, stosownie do treści art. 84 *Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty*. Zgodnie z tym przepisem statut powinien określać:

- ▶ nazwę, typ szkoły lub cel placówki oraz ich zadania,
- ▶ osobę prowadzącą szkołę lub placówkę,
- ▶ organy szkoły lub placówki oraz zakres ich zadań,
- ▶ organizację przedszkola,
- ▶ prawa i obowiązki pracowników oraz uczniów, w tym przypadki, w których uczeń może zostać skreślony z listy uczniów szkoły lub placówki,
- ▶ sposób uzyskiwania środków finansowych,
- ▶ zasady przyjmowania uczniów.

Obowiązek powoływania zespołów może zatem wynikać jedynie ze statutu danej jednostki niepublicznej, określającego jej szczegółowe zasady organizacji. W przypadku gdyby statut taki obowiązek przewidywał, wówczas zespoły muszą być powołane niezależnie od faktycznej liczby nauczycieli zatrudnionych w przedszkolu.

Podstawa prawna:

- ▶ *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.).

Michał Łyszczarz

- ▼ Pytania do prawnika można zadawać, wypełniając formularz dostępny na naszej stronie internetowej: www.oficynamm.pl. Oficyna MM nie udziela porad prawnych. Odpowiedzi są wyłącznie wyrazem własnej oceny Doradcy Prawnego Oficyny MM. Nie stanowią urzędowej wykładni prawa, a ich zastosowanie nie może rodzić odpowiedzialności za ewentualne skutki zastosowania zaproponowanych rozwiązań zarówno ze strony Oficyny MM, jak i Doradcy Prawnego Oficyny MM.

KTO CZYTA, NIE BŁĄDZI

W okresie wakacyjnym prowadziłem zajęcia z heterogeniczną wiekowo i płciowo grupą dzieci w wieku czterech–dziewięciu lat. Nic tak nie wzbogaca pedagoga jak obserwacja uczestnicząca oraz badanie interesujących naukowca zjawisk edukacyjnych w działaniu z tymi, którzy są ich aktorami.

prof. BOGUSŁAW ŚLIWERSKI

Zacznę od diagnozy, chociaż tzw. próba badawcza nie upoważnia do żadnych wniosków ogólnych. Felieton jednak nie jest artykułem naukowym, a więc i sprawozdaniem z badań ilościowych, które służą tego typu wnioskowaniu. Piszę o własnej obserwacji nie tylko na podstawie spotkań ze wspomnianą grupą dzieci, ale także z tymi, które każdy z nas może dostrzec na plaży, placach zabaw, w hipermarketach czy w środkach komunikacji dalekobieżnej. Teza jest następująca: Dzieci przestają czytać czasopisma i książki, a przy tym nie odczuwają z tego powodu żadnego braku, dyskomfortu.

Z będących pod moją opieką dzieci żadne nie sięgnęło po czasopismo dziecięce czy po książkę, mimo że były one w ich zasięgu, a nawet zachęcałem do zapoznania się z ich treścią. Być może byłem w tym nieskuteczny lub staromodny. Nie mogę jednak stwierdzić, że dzieci nie miały wyboru, bo był on ponadnormatywny. Dopiero wieczorem, kiedy zmęczone biegiem, zabawami ruchowymi, wspólnymi wędrownkami szły spać, nie miały nic przeciwko temu, by przeczytać im jakąś bajkę. Byłem zaskoczony, kiedy nie chciały, aby to był jakiś dłuższy tekst. Wołały... krótkie wiersze, a i te okazywały się mało atrakcyjne, jeśli były bez rymu i pozbawione humoru. Wierszyki musiały być dowcipne, paradoksalne, i to na tyle, by skupiły na krótko uwagę i wywoływały salwy śmiechu. Jeden z nich sprawił dzieciom taką radość, że każdego wieczoru musiałem im czytać tylko ten właśnie krótki wierszyk, tak by mogły między sobą konkurować o to, które z nich lepiej zapamięta treść i będzie potrafiło dokładnie powtórzyć dany wers. Po trzech wieczorach wszystkie maluchy mówiły ten wierszyk z pamięci, a mimo to chciały, żebym im go czytał. Wszyscy mieliśmy wspaniałą zabawę, dużo radości, a przy tym zaczęliśmy bawić się także formą wypowiedzi, odpowiednio modulując głos, panując nad tempem mówienia itp.

To doświadczenie uświadomiło mi, że mamy do czynienia z nowym pokoleniem, przebudzowanym, atakowanym na co dzień milionem migocących znaczeń, które są mało znaczącymi błyskotkami, krótkotrwałymi, powierzchownymi. Dorośli stają zatem przed nowym wyzwaniem i kulturowym zobowiązaniem, jak w tak ponowoczesnym świecie, pełnym nowych źródeł informacji, ilustracji, doznań, znaleźć wspólny z dziećmi moment wyciszenia, by mogły sięgnąć i powrócić

do świata własnej wyobraźni, myśli, do spotkania sam na sam z treścią wiersza, bajki, baśni, opowiadania, powieści... A więc do spotkania z kulturą. Czytanie włącza w naszą biografię dobra kultury, których w odmienny sposób nie da się niczym innym zastąpić. To one powinny być częścią niewymuszonej z zewnątrz dziecięcej codzienności. Kształcą nas bowiem nie tylko podróże, spotkania, rozmowy, gry i zabawy, ale także – a może w szczególny sposób – dzieła sztuki literackiej. Bez niej nasze dzieci nie będą w stanie rozumieć otaczającego świata, nie będą potrafiły w pełni zatroszczyć się o swoją godność, o zagrożeniach której w świecie uciekającym od trwałych, uniwersalnych wartości powinny dowiadywać się z przekazu doświadczeń innych osób, twórców literatury pięknej.

Kto nie obcuje od najwcześniejszych lat z kulturą wysoką, tylko zadowala się kulturą niską, popkulturą, nieświadomie skazuje siebie na społeczne wykluczenie. To na dorosłym pokoleniu, a szczególnie na profesjonalistach w zakresie wychowania i kształcenia, ciąży odpowiedzialność za przyszłość dzisiaj małych dzieci. Bez głodu czytania będą ofiarami czyjejś manipulacji, nie obronią się duchowo, psychicznie, gdyż nie będą tego sobie ani uświadamiać, ani rozumieć. W komunikatorach społecznych krąży – jakże trafnie opracowany przez kogoś – mem przedstawiający osobę siedzącą w wypełnionym po brzegi autobusie, która czyta książkę. Wokół niej stoją pasażerowie i nagrywają ten fakt kamerkami w telefonach komórkowych. Czy rzeczywiście taka czeka nas przyszłość, że czytelnika w miejscu publicznym będziemy postrzegać jak dziwadło, okaz czegoś nienormalnego, ale zarazem fascynującego, skoro będzie to godne utrwalenia aparatem?

prof. Bogusław Śliwerski

Profesor zwyczajny Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie oraz Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Członek Prezydium Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów (2013–2016), przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN (od 2011 r.). W latach 1994–2007 kierował Zakładem i Katedrą Teorii Wychowania Uniwersytetu Łódzkiego. Od 2010 r. redaktor naczelny półrocznika „Studia z Teorii Wychowania”

PRZEDSZKOLE

MIESIĘCZNIK DYREKTORA

W następnym numerze czasopisma m.in.:

► **Kształcenie kompetencji matematycznych**

- Metoda projektu w przedszkolu
- Nowoczesne przywództwo edukacyjne
- Język angielski – pomoce dydaktyczne
- Rozwój osobisty dyrektora

REKLAMA

WZMOCNIJ POCZUCIE WIARY WE WŁASNE MOŻLIWOŚCI U SWOICH PODOPIECZNYCH

„MIMO WSZYSTKO...”
BAJKI TERAPEUTYCZNE

**AUDIOBOOK „MIMO WSZYSTKO...”
TO PRAWIE GODZINA FRAJDY
DZIĘKI EDUKACYJNYM BAJKOM
OPOWIEDZIANYM GŁOSEM
JERZEGO KRYSZAKA!**

Nasze bajki uczą:

- jak radzić sobie w trudnych sytuacjach,
- jak pokonywać przeciwności losu,
- jak zrozumieć i docenić „odmienność”,
- jak budować silne poczucie własnej wartości.

**Audiobook z bajkami „Mimo wszystko...”
dedykowany jest dzieciom w wieku 3–9 lat!**

Zamów na: www.bajki.oficynamm.pl

Wydawca:

oficyna mm
Wydawnictwo Prawnicze

Partner:

Mimo Wszystko
Fundacja Anny Dymnej

Partner:

OryginalnyPROJEKT.pl

SZKOLENIA DLA KADRY OŚWIATOWEJ

Chcesz przeszkolić całą radę pedagogiczną we własnej placówce?
Wybierz swój temat, wskaż dogodny termin. My zorganizujemy szkolenie dla Ciebie.

WE WRZEŚNIU POLECAMY:

NOWY NADZÓR PEDAGOGICZNY WRAZ Z EWALUACJĄ:

- zmiany w przepisach prawa oświatowego oraz dostosowanie statutów do najnowszych regulacji prawnych
- szczegółowe wymagania wobec przedszkoli i placówek oświatowych – jak działać, by je spełnić?
- ewaluacja w praktyce – arkusze, ankiety i wywiady według najnowszych zasad

PRZEDSZKOLAK W KRAINIE LICZB – „EDUKACJA” MATEMATYCZNA I PRZYRODNICZA W PRZEDSZKOLU:

- nowatorskie metody pracy z dziećmi w zakresie edukacji matematycznej i przyrodniczej
- praktyczne wskazówki jak działać, by ułatwić dziecku start w edukacji wczesnoszkolnej
- autorskie pomysły na zajęcia i zabawy

PRACA Z DZIECKIEM O SPECJALNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH POD KĄTEM WZMOCNIENIA BEZPIECZEŃSTWA DZIECI W PRZEDSZKOLU:

- dzieci z niepełnosprawnościami i dysfunkcjami zdrowotnymi – przygotowanie placówki i organizacja oraz udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z najnowszym rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej
- konstruowanie Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego – zasady tworzenia i wdrażania pod kątem wzmocnienia bezpieczeństwa oraz projektowanie procesu wsparcia dla dzieci zdolnych
- rola diagnozy w procesie wspierania uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych – narzędzia gotowe do wykorzystania w praktyce

NIE CZEKAJ – SKONTAKTUJ SIĘ Z NAMI JUŻ DZIŚ!

www.oficynamm.pl
szkolenia@oficynamm.pl
61 653 64 30